Begroting 2027

gemeente
HEEZE-LEENDE

Inhoudsopgave

Algemeen 5

Aanbieding programmabegroting 2027 5

Leeswijzer 7

Inleiding financieel 9

Financieel perspectief 2027-2030 12

Investeringsprogramma 2027-2030 24

Ombuigen investeringsportefeuille 30

Programma 1: Dienstverlening en bestuur 36

Inleiding programma 1 36

1.1 Bestuur 36

1.2 Samenwerking 38

1.3 Openbare orde en veiligheid 39

1.4 Burgerzaken 40

1.5 Algemene dekkingsmiddelen 40

Investeringen (projecten) programma 1 44

Wat mag programma 1 kosten? 45

Algemene dekkingsmiddelen 45

Overhead 46

Vennootschapsbelasting 46

Onvoorzien 47

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren 48

Inleiding programma 2 48

2.1 Wonen en bouwen 49

2.2 Openbare ruimte 52
2.3 Ruimtelijke ordening 58
2.4 Milieu 61
2.5 Afval / Grondstoffen 64
2.6 Water 64
2.7 Economische zaken 65
2.8 Recreatie en toerisme 68
Investeringen (projecten) programma 2 70
Wat mag programma 2 kosten? 71
Programma 3: Samen leven en participeren 72
Inleiding programma 3 72
3.1 Onderwijs 74
3.2 Jeugd 76
3.3 Maatschappelijke ondersteuning 77
3.4 Gezondheid 80
3.5 Participatie 81
3.6 Dorpshuizen 83
3.7 Sport 84
3.8 Cultuur 85
3.9 Opvang en huisvesting 86
Investeringen (projecten) programma 3 87
Wat mag programma 3 kosten? 88
Paragrafen 90
Paragraaf lokale heffingen 90
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 99
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 112

Paragraaf financiering 122
Paragraaf bedrijfsvoering 126
Paragraaf verbonden partijen 132
Paragraaf grondbeleid 155
Paragraaf Wet Open Overheid (WOO) 159
Financiële begroting 160
Recapitulatie baten en lasten 160
Uitgangspunten 161
Overzicht incidentele baten en lasten 161
Overzicht structurele mutaties reserves 166
Overzicht en toelichting reserves 167
Overzicht en toelichting voorzieningen 173
Geprognosticeerde balans 177
Bijlagen 178
Onderliggende cijfers financiële kengetallen 178
Beleidsindicatoren 181
Specificatie baten en lasten per taakveld 2027-2030 183

Algemeen

Aanbieding programmabegroting 2027

Aanbieding programmabegroting 2027

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2027-2030. Na diverse raadsinformatieavonden en werkbijeenkomsten van de gemeenteraad, en een vastgestelde kaderbrief, waarin de gemeenteraad richting heeft kunnen geven aan de te maken keuzes, bieden wij u hierbij een sluitende begroting aan voor 2027.

Financiële staat van de gemeente
In de meerjarenbegroting 2026 is reeds gemeld dat de financiële tekorten vanaf 2027 fors zouden oplopen. Er zijn tal van redenen waardoor de financiële situatie verslechterd: De kosten voor het uitvoeren van onze wettelijke en maatschappelijke taken blijven stijgen, terwijl de middelen vanuit het Rijk achterblijven. Ook de bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen zijn stijgend. Andere voorbeelden zijn de stijgende kosten voor de Jeugdhulp en stijgende prijs- en loonindex in een moeilijke arbeidsmarkt, waarbij specialistische kennis schaars is. Er komen steeds meer taken, nieuwe ontwikkelingen en regels op ons af. Het vergt een flexibele instelling van onze gemeente, waarbij er voortdurend geschakeld moet worden met de beperkte middelen die beschikbaar zijn. In dit speelveld staat de gemeente Heeze-Leende voor een stevige opgave. Dit gaat leiden tot keuzes die, vanuit maatschappelijk oogpunt, pijn doen. Het zijn echter keuzes die onvermijdelijk zijn, willen we ook in de toekomst een gemeente zijn die duurzaam is en zich, flexibel, kan aanpassen aan maatschappelijke veranderingen en opgaven. In deze spanning ontstaat een fundamentele vraag: *Hoe kunnen we ombuigen zonder de kern van ons lokaal bestuur en onze voorzieningen aan te tasten?*

Toekomstbeeld
We hebben gezamenlijk met uw raad ervoor gekozen om in eerste instantie het eerste jaar financieel sluitend te krijgen. Mede gezien uw keuze om te blijven inzetten op zelfstandigheid van de gemeente Heeze-Leende, stellen wij voor om samen met uw raad te bepalen wat voor soort gemeente Heeze-Leende wil en kan zijn. Dit toekomstbeeld met bijbehorend afwegingskader zorgt voor focus op wat we de komende jaren gaan doen én laten. Op basis van het toekomstbeeld kunnen we gezamenlijk in 2027 keuzes maken om tot een meerjarig sluitende begroting te komen.

Raadsakkoord vertaald in meerjarenbegroting
U heeft in uw raadsakkoord aangegeven dat u kiest voor realistische keuzes binnen financiële kaders waarbij uitvoerbaarheid en ambtelijke capaciteit leidend zijn bij prioritering. Wij hebben uw raadsakkoord dan ook vertaald in deze meerjarenbegroting en de prioriteiten gebaseerd op ambtelijke capaciteit. Per jaar is aangegeven welke activiteiten of taken wij gaan uitvoeren om zo uw doelstellingen uit het raadakkoord te gaan bereiken.
Een sterke uitvoeringskracht is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Met het project Versterken Uitvoeringskracht werken we aan het verder op orde brengen en duurzaam borgen van die organisatorische basis. Omdat veel van de verbeteringen het fundament van de organisatie raken is dit een meerjarig traject dat tijd, blijvende aandacht en voldoende capaciteit en middelen vraagt. Daarmee werken we aan de voorwaarden die nodig zijn om de plannen uit deze begroting goed uit te kunnen voeren.

Herijking investeringsprogramma
De herijking van het investeringsprogramma is deels verwerkt in deze begroting. Investeringen die nadere uitwerking, bestuurlijke afweging of aanvullend onderzoek vereisen leggen we graag bij de eerste begrotingswijziging, begin 2027 aan uw raad voor ter besluitvorming.

In goede samenwerking met uw raad, de ambtelijke organisatie, inwoners en via regionale samenwerking hebben wij de stellige overtuiging dat gemeente Heeze-Leende erin zal slagen om de beoogde doelen en resultaten te bereiken van het raadsakkoord 2026 – 2030.

Het college van burgemeester en wethouders,

De secretaris, De burgemeester,

E. Dielissen T.M. Heldens

Leeswijzer

Leeswijzer

Achtereenvolgens komt in het algemene gedeelte de begroting 2027 en de meerjarenraming aan bod. Vervolgens de verplichte paragrafen en de financiële begroting. De huidige begroting is op een 3-tal punten aangepast ten opzichte van de begroting 2026-2029:

1. Een deel van thema 2.8 recreatie en toerisme (groen) is geschoven naar 2.2 openbare ruimte en een deel van thema 3.5 Participatie (opvang) is geschoven naar thema 3.9 Opvang en huisvesting
2. De investeringen zijn anders gepresenteerd als gevolg van een veranderende informatiebehoefte
3. De Specifieke uitkeringen zijn toegevoegd aan de programma's

In gezamenlijkheid bestaat de begroting uit vier hoofdstukken en drie bijlagen:

1. Algemeen
In het hoofdstuk ‘algemeen’ is naast de aanbieding van de begroting een toelichting op de financiële hoofdlijnen van de begroting opgenomen.

2.Programmaplan
In het programmaplan zijn de drie programma’s beschreven. Het omvat de inhoudelijke keuzes om de ambities uit uw raadsakkoord te realiseren. In ieder programma staan de ambities uit uw raadsakkoord onder ‘wat willen we bereiken?’ Onder ‘wat gaan we daarvoor doen?’, staan de activiteiten en maatregelen benoemd die wij gaan uitvoeren om uw doelstellingen te bereiken.
De programma’s zijn evenals in voorgaande jaren verdeeld in thema's en per thema wordt aangegeven wat de kosten en opbrengsten zijn.

Er zijn drie programma’s: 'Dienstverlening en bestuur', 'Wonen, bedrijven en recreëren', 'Samenleven en participeren'. Onder programma Dienstverlening en bestuur is ook de verplichte informatie over de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien opgenomen.

3. Paragrafen
De paragrafen vormen een belangrijk onderdeel van de programmabegroting. Waar de programma's inzicht geven in de maatschappelijke doelen en activiteiten van de gemeente, bieden de paragrafen inzicht in de financiële en organisatorische randvoorwaarden die noodzakelijk zijn voor een verantwoorde uitvoering van het gemeentelijk beleid. De paragrafen voldoen aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en dragen bij aan de transparantie en sturingsmogelijkheden voor raad, college en inwoners.

Lokale heffingen
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het gemeentelijk belastingbeleid, de ontwikkeling van tarieven en opbrengsten en de lasten voor inwoners en bedrijven.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Deze paragraaf beschrijft de financiële risico's van de gemeente en de mate waarin deze kunnen worden opgevangen binnen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Onderhoud kapitaalgoederen
Hier wordt inzicht gegeven in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gemeentelijke eigendommen, zodat kwaliteit, veiligheid en duurzaamheid gewaarborgd blijven.

Financiering
Deze paragraaf behandelt het financieringsbeleid van de gemeente en geeft inzicht in de ontwikkeling van leningen, rente en liquiditeitsbeheer.

Bedrijfsvoering
Deze paragraaf beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie. Een professionele en toekomstbestendige organisatie vormt de basis voor een goede dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Deze paragraaf geeft inzicht in ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering, waaronder personeel, informatievoorziening, dienstverlening, digitalisering en organisatieontwikkeling.

Verbonden partijen
De gemeente werkt samen met diverse gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in deze samenwerkingsverbanden en de daarbij behorende financiële en bestuurlijke belangen.

Grondbeleid
Het grondbeleid ondersteunt ruimtelijke ontwikkelingen binnen Heeze-Leende. Deze paragraaf beschrijft de financiële positie van de grondexploitaties en de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen.

Wet open overheid
De Wet open overheid (Woo) heeft als doel de informatievoorziening van overheden te verbeteren en de openbaarheid van publieke informatie te bevorderen. Hiermee wordt invulling gegeven aan het recht van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties op toegang tot overheidsinformatie.

4. Financiële begroting
In het hoofdstuk Financiële begroting is een recapitulatie van de begroting weergegeven. De informatie over de gehanteerde uitgangspunten, de incidentele baten en lasten, reserves en voorzieningen en de geprognosticeerde balans vormen het sluitstuk van deze begroting.

De drie bijlagen bevatten de:

1. Onderliggende cijfers financiële kengetallen
2. Beleidsindicatoren
3. Specificatie baten en lasten per taakveld 2027-2030

Inleiding financieel

Meerjarig financieel perspectief

Het zijn uitdagende tijden voor de gemeente Heeze-Leende. Dankzij een omvangrijk ombuigingentraject is de begroting 2027 - 2030 reëel en structureel in evenwicht voor 2027. Het totale saldo van de begroting is voor 2027 € 312.000 positief. Het structurele saldo over 2027 is € 308.000. Daarmee zitten we in een 'overgangsfase'. Ondanks een aanzienlijk ombuigingentraject doemen er in de jaren na 2027 wederom structurele tekorten op. De gemeente Heeze-Leende is daarin niet uniek. Vele gemeenten zitten in eenzelfde proces. De kosten voor het uitvoeren van onze wettelijke en maatschappelijke taken stijgen, terwijl de middelen vanuit het Rijk achterblijven. Voorbeelden betreffen de bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen, jeugdhulp en stijgende prijs- en loonindex in een moeilijke arbeidsmarkt.

De gevolgen zijn direct zichtbaar. De ombuigingen die reeds gerealiseerd zijn en het traject dat nog voor ons ligt. Een enigszins zwart scenario, waarbij de gemeente Heeze-Leende op elk niveau tot het uiterste wordt gedwongen om creatief en zuinig met de schaarse middelen om te gaan. De Septembercirculaire 2026 is nog niet meegenomen in de begroting 2027- 2030.

Ombuigingen

Middels het document ‘de financiële staat van onze gemeente’ is de raad geïnformeerd over de financiële positie van de gemeente en de investeringsportefeuille. Daarbij is toegelicht dat er structurele exploitatietekorten op ons af kwamen en dat er een ombuigingstraject noodzakelijk was om het tij te keren naar een structureel sluitende begroting. Vervolgens zijn er raadsinformatiebijeenkomsten geweest, een Raadsinformatiebrief m.b.t. de meicirculaire 2026, een ombuigingsvoorstel en toelichting vanuit het college en een raadsvoorstel kaderbrief. Middels motie 32 heeft de raad hierop gereageerd. De erkenning van de raad dat een breed gedragen en samenhangend pakket aan maatregelen noodzakelijk is voor het opvangen van de financiële opgave, ondanks verschillen van inzicht op afzonderlijke ombuigingsvoorstellen. De ombuigingsvoorstellen uit de motie zijn vertaald in onze begroting 2027-2030.

Na de ombuigingsvoorstellen van de motie werden we met nieuwe negatieve autonome ontwikkelingen geconfronteerd. In dat kader kunnen we denken aan stijgende kosten jeugdwet, Werk en inkomen en WMO-begeleiding. Hierdoor ontstond er toch weer druk op het positief structurele saldo. Tegelijkertijd is echter ook het traject van investeringen in gang gezet. Doel is te komen tot een reële investeringsportefeuille, rekening houdend met uitvoeringskracht en onze beschikbare middelen. Inmiddels wordt voorgesteld om ruim 7 miljoen euro aan investeringen af te sluiten. Daarnaast hebben we de investeringsuitgaven reëel geraamd. Hierdoor hebben we een fors voordeel op de "actualisatie van de kapitaallasten''. Daarmee hebben we wederom een belangrijke stap gezet naar een structureel sluitende en reële begroting.

De komende periode zijn verdere stappen noodzakelijk om ook voor 2028-2030 positief uit te komen. Daarnaast gaan we naar een 2e fase ten aanzien van onze investeringsportefeuille. Meer dan € 40 miljoen aan investeringen worden heroverwogen. Dit alles om de financiële positie, weerstandsvermogen en solvabiliteit te versterken. De investeringen zijn in aanloop naar de 2e fase uitvoeriger beschreven in een aparte paragraaf.

Stelposten begrotingscirculaire provincie Noord-Brabant

a. Richtlijn Jeugdzorg

Vanaf 2028 neemt het Rijk een financieel voorschot op de nog te nemen maatregelen om het jeugdzorgstelsel te beheersen. Deze kortingen zijn gebaseerd op:
· Het sturen op de trajectduur van jeugdhulptrajecten (€ 68 miljoen);
· De invoering van een eigen bijdrage in de jeugdzorg (€ 260 miljoen).
Gemeenten kunnen beide posten budgettair neutraal in hun begroting verwerken, door hiervoor een stelpost op te nemen. Het is aannemelijk dat het realiseren van deze uitwerking en wetgeving onder de verantwoordelijkheid van het Rijk valt.

b. Stelpost Wmo huishoudelijke hulp

In het coalitieakkoord van kabinet Jetten is een maatregel opgenomen waarbij de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening met ingang van 1 januari 2029 wordt geschrapt. Maar voor de inwoners die niet in staat zijn de huishoudelijke hulp zelf te regelen blijft deze taak bij de gemeente. Het is nog onduidelijk hoe dit vangnet eruit komt te zien en wie hiervan gebruik kan maken. Als gevolg hiervan kunnen gemeenten nog niet inzichtelijk maken wat de daadwerkelijke financiële gevolgen zijn van het nieuwe beleid. Voor de meerjarenbegroting 2027-2030 staan wij daarom toe een stelpost vanaf het begrotingsjaar 2029 op te nemen. Hierdoor heeft deze maatregel een budgettair neutraal effect op de begroting (de korting in de meicirculaire wordt gecorrigeerd door deze stelpost in de begroting op te nemen).

De stelposten, zoals hierboven vermeld, zijn als volgt in de begroting opgenomen:

Begroting 2027 Meerjarenraming 2028 - 2030: Stelposten:	2027	2028	2029	2030
Stelpost provincie: eigen bijdrage Jeugdzorg *	0	132	135	135
Stelpost provincie: beperken trajectduur Jeugdzorg	0	34	35	35
Stelpost provincie: afschaffing huishoudelijke hulp - WMO- vanaf 2029	0	0	739	764
Totaal:	**0**	**166**	**909**	**934**

*(Bedragen * € 1.000)

Versterken uitvoeringskracht

In een aparte raadssessie is toegelicht wat de stand van zaken is ten aanzien van het project versterken uitvoeringskracht. Daarbij is de raad meegenomen in hetgeen is bereikt en wellicht belangrijker de opgave waar we als gemeente voor staan. Dit sluit ook aan bij hetgeen in de aanbieding van de programmabegroting is vermeld. Een deel van het oorspronkelijke budget voor versterken uitvoeringskracht is beschikbaar voor 2027.

Financieel perspectief 2027-2030

Financieel perspectief 2027-2030

Tabel 1.0 Structurele begrotingssaldo

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo begroting en meerjarenraming exclusief mutatie reserves	-67	-427	-1.206	-1.191
Saldo mutatie reserves	378	140	383	350
Begrotingssaldo na bestemming	*312*	*-286*	*-823*	*-841*
Eliminatie saldo incidentele baten en lasten	-4	163	72	-46
Saldo begroting en meerjarenraming exclusief incidentele baten en lasten	**308**	**-123**	**-751**	**-887**
Beslispunt: reservering voor niet-autonome ontwikkelingen	-200	-200	-200	-200
Saldo begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 na beslispunt autonome ontwikkeling (Uiterlijk 1e begrotingswijziging 2027)	**108**	**-323**	**-951**	**-1.087**

Het financieel perspectief start met de Meerjarenraming 2026-2029, zoals opgenomen in de Begroting 2026. Het begrotingssaldo van een gemeente laat in één oogopslag zien of de ambities en wettelijke taken van de gemeente financieel in evenwicht zijn met de beschikbare middelen.

Overeenkomstig de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) streeft de gemeente naar een structureel en reëel sluitend meerjarenperspectief. Dit betekent dat de structurele, terugkerende lasten gedekt moeten worden door structurele baten.
Op deze wijze borgen we de financiële continuïteit en de invulling van de maatschappelijke opgaven voor onze inwoners voor de lange termijn.

Het totale begrotingssaldo is opgebouwd uit het structurele saldo en het incidentele saldo:

1. Het structurele saldo weerspiegelt de structurele financiële huishouding van de gemeente, gevoed door de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de lokale belastingopbrengsten;
2. Het incidentele saldo betreft eenmalige baten en lasten, zoals specifieke projectsubsidies of tijdelijke investeringen, die via de bestemmingsreserves worden verwerkt.

De meerjarige begrotingssystematiek staat momenteel onder grote druk. Door de landelijke herziening van de financieringssystematiek vanuit het Rijk — in de sector bekend als de problematiek rondom het 'Ravijnjaar' — wordt onze gemeente geconfronteerd met een structurele teruggang in de algemene uitkering. Dit houdt in dat de financiering vanuit het Rijk daalt.

Dit dwingt tot scherpe politiek-bestuurlijke keuzes om het begrotingssaldo zowel in het komende begrotingsjaar als in de opvolgende jaren sluitend en weerbaar te houden.

De programmabegroting weerspiegelt onze maatschappelijke ambities en de financiële kaders voor de komende jaren. Waar we voor het voorliggende begrotingsjaar een sluitend structureel resultaat presenteren, laat het meerjarenperspectief een ander beeld zien.

Vanaf de opvolgende jaren vertoont het structurele saldo een hardnekkig tekort. Dit betekent dat onze verwachte inkomsten de komende jaren onvoldoende zijn om de geplande uitgaven en wettelijke taken volledig te dekken.

Overeenkomstig de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is een meerjarig reëel sluitend evenwicht de wettelijke norm. Het huidige tekort in de meerjarenraming dwingt ons tot actieve sturing en scherpe politiek-bestuurlijke keuzes.

In de begroting die wij u aanbieden, leggen wij u keuzes voor over hoe we dit meerjarig tekort in de periode 2027 - 2030 aanpakken. Dit vraagt om een zorgvuldige balans tussen het kritisch afwegen van ons bestaande voorzieningenniveau, het herijken van onze investeringen, het eventueel inzetten van onze financiële buffers én het realiseren van gerichte ombuigingen. Hierbij willen we onze inwoners ontzien, maar toch leidt dit mogelijk tot scherpe, maatschappelijk keuzes die mogelijk pijn doen. In onderstaande toelichting op het begrotingssaldo lichten wij de cijfermatige opbouw van het meerjarige tekort en de voorgestelde beheersmaatregelen toe.

Tabel 1.1 Saldo begroting 2027 en meerjarenraming 2027-2030

Bedragen x €1.000

Nr.	Begroting 2027 Meerjarenraming 2028 - 2030	2027	2028	2029	2030
	Boekwerk 2026-2029	-696	-1.522	-1.263	-1.145
	Eerste begrotingswijziging (RV.26.15)	-910	-997	-905	-905
	Amendement Eerste begrotingswijziging (RV.26.15)	60	185	185	185
1	*Saldo Begroting 2027 en meerjarenraming 2027 - 2030 na 1e begrotingswijziging*	*-1.546*	*-2.334*	*-1.983*	*-1.865*
	Kaderbrief				
	Indexeringen	200	200	200	200
	Gemeenschappelijke regelingen	-698	-511	-591	-555
	Autonome ontwikkelingen kadernota	-1.148	-1.125	-1.175	-1.527
	Ruimte uit de begroting	187	187	187	281
2	*Saldo begroting gepresenteerd in de kaderbrief*	*-3.005*	*-3.583*	*-3.362*	*-3.466*
	Addendum kaderbrief: meicirculaire en stelposten provincie				
	Meicirculaire 2026	779	544	-310	-221
	Stelpost provincie: eigen bijdrage Jeugdzorg		132	135	135
	Stelpost provincie: beperken trajectduur Jeugdzorg		34	35	35
	Stelpost provincie: afschaffing huishoudelijke hulp - WMO- vanaf 2029			739	764
3	*Saldo begroting na kadernota 2026-2029 en addendum*	*-2.226*	*-2.873*	*-2.763*	*-2.753*
	Raadsbesluit speellokaal de Parel (RV 26.14)	-5	-5	-5	-5
4	*Saldo begroting na laatste aanpassing raadsbesluit*	*-2.231*	*-2.878*	*-2.768*	*-2.758*
	Ombuigingen ten tijde van kaderbrief, motie M32	**2.650**	**2.760**	**2.830**	**2.598**
1	Besparingen organisatie (personeel / taken en daaraan gekoppelde budgetten/ mogelijk ook bij de GRSA2)	500	500	500	500
2	Opvang DGO 2027 Boelakkers Heeze-Leende	200			
3	Vergoeding organisatiekosten opvang Mariahoeve - Doelgroep flexibele regeling	300	300	300	108
4	Ophoging investeringskredieten door toerekening reële lasten	700	660	630	590
5	Systeemwijziging OZB woningen	450	650	700	700
	Systeemwijziging OZB niet-woningen	250	300	350	350

Tabel 1.1 Saldo begroting 2027 en meerjarenraming 2027-2030

Bedragen x €1.000

6	Kostendekkende leges en tarieven	250	250	250	250
7	Systeemwijziging toeristenbelasting		100	100	100
	Verschil werkelijke ombuigingen versus motie M32	**377**	**339**	**174**	**116**
8	Meer besparingen organisatie (personeel / taken)	228	199	59	6
9	Aanvullende ophoging investeringskredieten door toerekening reële lasten	190	180	150	140
10	Kostendekkende leges en tarieven	-41	-40	-35	-30
5	*Saldo begroting inclusief ombuigingen*	*796*	*221*	*236*	*-44*
	Autonome ontwikkelingen na de kaderbrief	**-484**	**-507**	**-1.059**	**-797**
11	Projectleider "Weerbare Samenleving"	-30			
12	Onderhoudskosten Weibossen (BERAP26)	-47	-48	-50	-50
13	Beleidsplan groen		-45	-95	-145
14	Meerjarig onderhoudsplan gebouwen (BERAP26)	350	317	352	356
15	Actualisatie beheerplan wegen	-48	-48	-48	-48
16	WMO begeleiding (BERAP26)	-170	-170	-170	-170
17	Jeugdwet (BERAP26)	-500	-500	-500	-500
18	Tijdelijke huisvesting Berkenschutse (BERAP26)	-30	-30		
19	Faciliteren thuiswerkplek voor personeel	-20	-20	-20	-20
20	W&I: structurele effecten (BERAP26)	-199	-186	-42	-77
21	Actualisatie budget uitbesteding bodemtaken ODZOB (BERAP26)	-30	-30	-30	-30
22	Actualisatie budget inboet en vernieuwen beplanting (BERAP26)	-20	-20	-20	-20
23	Verkiezingsvoorzieningen (BERAP26)	-52			
24	Uitvoeren toekomstverkenning gemeente Heeze-Leende	-40			
25	Aframen inhuur DSL Jan deckersstraat (BERAP26)	50	50		
26	Actualisatie kapitaallasten	457	520	48	192
27	Appa regeling voormalige wethouders (BERAP26)	86	87	87	87
28	Administratieve correctie Voorjaarsnota Rijk	-91	-144	-331	194
29	Uitbreiding Klantteam Financiën(GRSA2)		-125	-125	-125
30	Inzet openbaar groen(Ergon): detachering vanuit de Ergon omzetten in vast personeel:	-60	-60	-60	-60
31	Lumens: combinatie Jeugdzorg		-80	-80	-80
32	Ontwikkeling personele capaciteit voor wettelijke en bestuurlijke opgaven	-47	58	58	-268
33	Overige structurele autonome ontwikkelingen B2027 (< € 25.000):	-33	-33	-33	-33
34	Overige incidentele autonome ontwikkelingen B2027 (< € 25.000):	-10			
	Saldo begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 na autonome ontwikkelingen	**312**	**-286**	**-823**	**-841**
Incidenteel begrotingsresultaat		4	-163	-72	46
Structureel Begrotingsresultaat		308	-123	-751	-887
	Beslispunt: reservering voor niet-autonome ontwikkelingen	-200	-200	-200	-200
	Saldo begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 na beslispunt autonome ontwikkeling (1e begrotingswijziging 2027)	**112**	**-486**	**-1.023**	**-1.041**

NB: De Provincie beoordeelt een structureel sluitende begroting voor minimaal 2027. Incidentele resultaten, zoals SPUK Bekostigingsregeling dienen uit het structurele saldo te worden gehaald

Ontwikkeling begrotingssaldo 2027

Onze begroting voor 2027 heeft een positief saldo van € 312.000, waarvan een structureel saldo van €308.000 Op basis van de cijfers uit de Begroting 2027 en de Meerjarenbegroting 2027 – 2030 zal de provincie Noord-Brabant, in haar rol van toezichthouder, haar toezichtsvorm niet wijzigen en behouden we onze huidige, lichte toezichtsvorm (toezicht achteraf). Dit neemt niet weg dat onze gemeente voor de periode 2028 – 2030 nog voor veel uitdagingen staat.

Startpunt begroting na actualisatie Begrotingssaldo Kaderbrief 2027 - 2030: na verwerking van de Meicirculaire 2026 & Stelposten Provincie Noord-Brabant:

Het startpunt van de Begroting 2027 - 2030 is de Kaderbrief 2027 - 2030. Na de Kaderbrief 2027 - 2030 zijn de Meicirculaire 2026, de stelposten van onze toezichthouder, de provincie Noord-Brabant en de structurele effecten uit de Bestuursrapportage 2026 verwerkt in de cijfers die als startpunt voor de Begroting 2027 - 2030 gelden. Hieronder wordt het startpunt nader toegelicht:

Het begrotingsjaar 2027 was op basis van de Begroting 2026 en de Meerjarenbegroting 2026- 2029 starten we het jaar 2027 al met een begrotingstekort van € 696.000. Ook voor het jaar 2030, niet opgenomen in de meerjarenbegroting 2026 -2029 was er een begrotingstekort van € 1.145.000. Na verwerking van de 1e Begrotingswijziging 2026(inclusief amendement) en de Kaderbrief 2027 liepen de tekorten voor de begrotingssaldi voor de periode 2027 – 2030, fors op.

De Meicirculaire 2026 zorgde voor een verbetering van de begrotingssaldi 2027 en 2028, terwijl voor 2029 en 2030 de tekorten wederom opliepen. Hoewel het Rijk erna streeft om de financiering aan gemeenten een stabieler karakter te geven, zien we nog steeds veel fluctuaties hierin. Dit is lastig om in P&C-producten, waarin het begrotingsproces een onderdeel van is, tijdig op te anticiperen.

De provincie Noord-Brabant heeft in haar rol van toezichthouder op 19 juni 2026 een aanvulling op de Begrotingscirculaire 2027 naar alle Brabantse gemeenten gestuurd. Hierin stemt zij toe met het opnemen van een aantal stelposten (voorlopig geschatte bedragen die als inkomsten gereserveerd worden, maar waarvan het exacte bedrag nog onbekend is) die in de Meicirculaire 2026 gekort worden door het Rijk voor de periode 2028 – 2030. In feite draait de provincie deze kortingen terug, maar is nog niet zeker of het Rijk dit ook doet.

Achterliggende gedachte hierbij is dat het Rijk wel de taken voor het sociaal domein naar de gemeenten heeft overgeheveld, maar niet voldoende middelen. Dit leidt al jaren tot tekorten voor gemeenten. Landelijk is daarom afgesproken dat gemeenten een aantal stelposten hiervoor in hun begroting mogen opnemen, in afwachting van afspraken met het Rijk voor een betere financiering en herijking van taken.

De hoogte van het terugdraaien van de kortingen, opgenomen in de Meicirculaire 2026, via stelposten zijn:

1. Voor 2028: € 166.000 (eigen bijdrage jeugdzorg: € 132.000 en de beperking van de trajectduur in de Jeugdzorg: € 34.000);
2. Voor 2029: € 909.000 (eigen bijdrage jeugdzorg: € 135.000, de beperking van de trajectduur in de Jeugdzorg: € 35.000 en € 739.000 i.v.m. afschaffing huishoudelijke hulp in 2029);
3. Voor 2030: € 934.000 (eigen bijdrage jeugdzorg: € 135.000, de beperking van de trajectduur in de Jeugdzorg: € 35.000 en € 764.000 i.v.m. afschaffing huishoudelijke hulp in 2029)

Op 6 juli 2026, na verwerking van alle raadsbesluiten en alle punten zoals hierboven vermeld, is het begrotingsproces 2027 – 2030 gestart met de volgende tekorten voor de periode 2027 – 2030:

- 2027: begrotingstekort: € 2.231.000
- 2028: begrotingstekort: € 2.878.000
- 2029: begrotingstekort: € 2.768.000
- 2030: begrotingstekort: € 2.758.000

De structurele effecten vanuit de Bestuursrapportage 2026 zijn ook al opgenomen in de begroting 2027 en de meerjarenbegroting 2027 – 2030. Zo is het financiële beeld in de begroting 2027 actueel en volledig.

De uitdaging is om een begroting aan te bieden die reëel en structureel sluit zoals voorgeschreven in de wettelijke voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording, kort: BBV), d.w.z. dat de structurele baten (inkomsten) op de langere termijn minstens gelijk zijn aan de structurele lasten (uitgaven), en dat de ramingen realistisch en betrouwbaar zijn.

Bij de raadsvergadering d.d. 6 juli 2026 is het structurele saldo nog € 5.000 structureel naar beneden bijgesteld m.b.t. Speellokaal “de Parel”.

Ombuigingen ten tijde van de Kaderbrief 2027

De ombuigingsvoorstellen uit de motie zijn vertaald in onze begroting 2027-2030. In eerste instantie zijn de voorgestelde bedragen opgenomen zoals ze ook in de motie staan. Vervolgens is er een daadwerkelijke uitwerking geweest van de ombuigingen die in de motie staan. Het verschil tussen de werkelijke ombuigingen versus de motie zijn apart als positieve of negatieve post gepresenteerd.

1. Besparingen organisatie (personeel/ taken en daaraan gekoppelde budgetten/ mogelijk ook bij de GRSA2)
In de motie M32 is aangegeven dat voor de bezuinigingen in de organisatie (incl. GSRA2) en uitvoering minimaal wordt gezocht door:

- Het prioriteren van taken (tijdelijk minder of niet uitvoeren) of het stoppen of versoberen van activiteiten met een beperkt aantoonbaar resultaat voor inwoners, met een streefbedrag van € 500.000 besparing structureel
- Waarbij besparingen niet uitsluitend worden gevonden in personeelsreductie, maar vooral in her-prioritering i.r.t maatschappelijke effecten

2. Opvang DGO 2027 Boelakkers Heeze-Leende
Evenals voorgaande jaren wordt er een voordeel verwacht op de opvang DGO Boelakkers Heeze-Leende.

3. Vergoeding organisatiekosten opvang Mariahoeve – Doelgroep: flexibele regeling
Vanaf 2027 valt de opvang van Oekraïense ontheemden onder de nieuwe Regeling tijdelijke bekostiging opvang en huisvesting gemeenten. We ontvangen voor de opvanglocatie Mariahoeve een normvergoeding van € 11 per dag per beschikbare opvangplek. Deze vergoeding is bedoeld voor de uitvoeringskosten die samenhangen met de opvang.

4. Ophoging investeringskredieten door toerekening reële lasten
Vanaf 2027 worden personeelskosten en de bijbehorende overhead die rechtstreeks samenhangen met investeringsprojecten toegerekend aan investeringen en geactiveerd als onderdeel van de vervaardigingsprijs van de investering conform de BBV-systematiek. Hierdoor nemen de exploitatiekosten af en worden de betreffende investeringskredieten verhoogd. De lasten komen in latere jaren via afschrijvingen ten laste van de exploitatie. Dit betreft een wijziging ten opzichte van voorgaande jaren, waarbij deze kosten volledig ten laste van de exploitatie werden gebracht.

Aangezien de investeringsportefeuille momenteel wordt herijkt, is de geraamde personeelstoerekening nog niet aan individuele investeringskredieten gekoppeld. Hiervoor is een centrale stelpost opgenomen. Na afronding van de herijking zullen de personeelslasten en overhead worden toegerekend aan de betreffende investeringen en zullen de benodigde kredietophogingen worden verwerkt. Tevens is in de meerjarenraming rekening gehouden met de toekomstige kapitaallasten die uit deze activering voortvloeien.

5. OZB: woningen en Niet Woningen
Het Rijk corrigeert het gemeentefonds voor de opbrengsten van de OZB voor iedere gemeente. Hiervoor bepaalt het Rijk een percentage, het zogeheten redelijk peil, dat onderdeel vormt van de meicirculaire en de gemiddelde stijging of daling van de WOZ-waarden in Nederland aangeeft. Voorgesteld wordt om de OZB-opbrengsten met € 700.000, structureel, te verhogen om deze korting te verzachten en onze voorzieningen op peil te houden. Voorheen corrigeerden we de OZB-tarieven voor de waardestijging van de WOZ (stijging van de waarde van een onroerend goed). Deze systematiek laten we los vanaf 2027.

6. Leges & Tarieven
Via "Motie 32", die is vastgesteld tijdens de behandeling van de Kaderbrief 2027, heeft de gemeenteraad gevraagd om voorstellen uit te werken voor het realiseren van de kostendekkendheid van leges en het actualiseren van bestaande heffingen. In eerste instantie is beoogd om een ombuiging te realiseren van € 250.000. De daadwerkelijke invulling is opgenomen onder punt 10.

7. Toeristenbelasting
Vanaf 2028 komt er een wijziging in de systematiek van de toeristenbelasting, resulterend in € 100.000 structurele extra inkomsten. Dit als gevolg een invoering van een verplicht digitaal nachtregister in combinatie met het laten vervallen van het arrangementstarief.

Verschil werkelijke ombuigingen versus motie M32

8. Aanvullende besparingen organisatie (Personeel/ Taken en budgetten) - Structureel
De voorgestelde maatregelen leiden, naast de ombuiging onder punt 1, tot een aanvullende besparing van € 228.000 in 2027 tot € 6.000 in 2030. De taakstellingen uit de kaderbrief zijn nader geconcretiseerd door: een herprioritering op het gebied van duurzaamheid, niet invullen van een vacature sportconsulent en terugbrengen van communicatietaken naar de oorspronkelijke basisformatie. Gerelateerde taken worden hierdoor ook niet meer ingevuld.

Daarnaast zijn er een aantal beschikbare begrotingsbudgetten naar beneden bijgesteld op basis van de uitkomsten van de bestuursrapportage 2026: NT2-Leerlingen, vergoeding organisatiekosten opvang Doorstroomlocatie - Doelgroep flexibele regeling en de lasten ten aanzien van digitaliseren bouwdossiers. Ook wordt er bespaard op representatiegelden en VNG Congres van College en kunnen er personele lasten worden toegerekend voor de opvang van Oekraïners.

Ten slotte was er in de kaderbrief 2027 een financieel voordeel opgenomen als gevolg van de gewijzigde indexeringssystematiek. De definitieve doorrekening laat zien dat dit in 2027 leidt tot een aanvullend eenmalig voordeel.

9. Aanvullende ophoging investeringskredieten door toerekening reële lasten
Er is een uitgebreide inventarisatie van medewerkers geweest die betrokken zijn bij de realisatie van investeringsprojecten. Zowel de salarislasten als de overheadkosten worden geactiveerd als onderdeel van de investering, conform richtlijnen Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De daadwerkelijke toerekening werd ten tijde van de kadernota geschat op € 700.000. Aan de hand van de werkelijke inventarisatie is de toerekening € 190.000 hoger dan dit geschat bedrag. Dit impliceert dat exploitatielasten € 890.000 in de toekomst middels hogere kapitaallasten zichtbaar worden.

10. Kostendekkende leges en tarieven
De daadwerkelijke uitwerking van de leges en de tarieven bedraagt iets meer dan € 200.000, terwijl we in de motie € 250.000 hadden voorzien. Het totale financieel effect is daarmee iets lager dan eerder ingeschat. De kostendekkendheid van de gemeentelijke leges en tarieven zijn tevens onderdeel binnen het project "Versterken Uitvoeringskracht P&C" en staan ook in 2028 in ontwikkeling. De gemeentelijke leges en tarieven betreffen rioolheffing, afvalstoffenheffing en de leges titel 1-3.

De tarieven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op geactualiseerde kostendekkingsberekeningen en worden met name beïnvloed door prijs- en loonontwikkelingen en een actualisatie van de toegerekende kosten. De legesheffing in Nederland wordt verdeeld over drie onderdelen, de zogenaamde hoofdstukken. Hoofdstuk 1 bevat de leges die bij burgerzaken geheven worden. Hoofdstuk 2 bevat de leges m.b.t. de Omgevingswet. Bouwleges zijn hier onderdeel van. Hoofdstuk 3 gaat over leges m.b.t. onder andere winkeltijden, alcoholvergunningen en evenementen. De prijzen van de leges zijn vermeld in de legesverordening. Ook de leges worden met name beïnvloed door prijs- en loonontwikkelingen en een actualisatie van de toegerekende kosten. De meeropbrengsten voor de leges stijgen € 135.000 ten opzichte van 2026 en € 55.000 ten opzichte van de huidige begroting. Concreet betekent het bijvoorbeeld dat de aanvraag om een omgevingsvergunning t.a.v. een bouwactiviteit voor een rijtjeswoning stijgt van € 1.634 naar € 2.062.

Autonome ontwikkelingen na Kaderbrief 2027

11. Projectleider “Weerbare Samenleving”
De invulling van de functie projectleider Weerbare Samenleving vraagt om een incidenteel budget van € 30.000. Deze middelen zijn bestemd voor de uitvoering en coördinatie van de werkzaamheden binnen de A2-samenwerking.

12.Onderhoudskosten “Weibossen”
Bij de gymnastieklokalen Heeze is eerder uitgegaan van lagere onderhoudskosten door de ingebruikname van de nieuwe gymzaal “Weibossen “(vergeleken met de oude gymnastieklokalen). Dit leidt tot een structureel nadeel.

13. Beleidsplan Groen
In het nog vast te stellen Beleids- en beheerplan Groen wordt om te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichting op het gebeid van bomenonderhoud voorgesteld om in 2027 € 45.000 en voor de periode 2028 – 2030 jaarlijks € 50.000 aanvullend budget beschikbaar te stellen. Vooruitlopend op de vaststelling van het Beleids- en beheerplan zijn in de Kaderbrief 2027 (overzicht 'Autonome ontwikkelingen Kaderbrief 2027-2030' op pagina 6 van de kaderbrief) eerdergenoemde jaarlijkse verhogingen opgenomen, echter **zonder** rekening te houden met het cumulatief effect van deze verhogingen. Om, zoals beoogd, het budget geleidelijk te laten groeien van € 71.000 naar € 266.000 is in de Begroting 2027 een jaarlijkse aanvullende verhoging nodig zoals weergegeven.

14. Meerjarig onderhoudsplan Gebouwen
In de Kaderbrief 2027 is een voorzichtige, conservatieve indicatie gegeven van de jaarlijkse meerkosten, gebaseerd op een conceptversie van het Beleids- en Beheerplan Gemeentelijke gebouwen. Na nadere uitwerking van het plan hebben we de daadwerkelijke structurele meerkosten voor respectievelijk het dagelijks-, contract- en planmatig onderhoud in beeld. In de Begroting 2027 zijn de structurele meerkosten gecorrigeerd op basis het nog vast te stellen Beleids- en Beheersplan Gemeentelijke gebouwen.

15. Actualisatie beheerplan Wegen
In de kaderbrief 2027 is een aanvullende structurele dotatie aan de onderhoudsvoorziening wegen opgenomen van € 240.000. Dit bedrag is gebaseerd op een conceptversie van het onderliggende Beleids- en Beheerplan. Het verschil tussen het financiële beeld van de kaderbrief 2027 en het definitieve plan is gelegen in het feit dat in het conceptplan is uitgegaan van een eenmalig dotatie, die nodig is om de onderhoudsvoorziening op peil te brengen voor de nieuwe planperiode. Omdat dit volgens de geldende regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) niet is toegestaan kan de onderhoudsvoorziening alleen op peil gehouden worden door de jaarlijkse dotatie te verhogen. Deze extra jaarlijkse aanvulling van € 48.000 is opgenomen in de Begroting 2027.

16. WMO Begeleiding
Het beroep op individuele voorzieningen is lastig te voorspellen. De begroting 2026 was op basis van de toen bekende cijfers structureel naar beneden bijgesteld. Dit jaar zien we een flinke toename aan cliënten. Dit resulteert in een nadelig, structureel, effect van € 170.000.

17. Jeugdwet
Het budget voor jeugdhulp bleek in het verleden al onvoldoende om de toenemende vraag, de complexere hulpvragen en een aantal dure zorgtrajecten op te vangen. Dit tekort zet zich in 2026 voort. Daarnaast sluit het beschikbare budget onvoldoende aan op de structureel stijgende kostenontwikkeling binnen de jeugdhulp. Daarom een structurele ophoging van het budget voor de Jeugdzorg.

18. Tijdelijke Huisvesting "De Berkenschutse"
Voor de tijdelijke huisvesting van "De Berkenschutse" is een bijstelling op de huurlasten nodig.

19. Faciliteren thuiswerkplek personeel
Ter invulling van de zorgplicht van de werkgever en ter versterking van onze arbeidsmarktpositie wordt de regeling arbovoorzieningen thuiswerkplek, vergelijkbaar met die van het Rijk, geïntroduceerd. Op aanvraag kunnen medewerkers een vergoeding van maximaal € 750 ontvangen voor de inrichting van hun thuiswerkplek. De hiermee samenhangende extra lasten worden op basis van een scenario-inschatting geraamd op structureel € 20.000 per jaar.

20. W&I Structurele effecten
De actualisatie van de BUIG-middelen leidt in 2027 tot een structureel financieel nadeel van € 303.000, doordat de stijging van de bijstandsuitgaven en lasten voor loonkostensubsidies niet volledig wordt gecompenseerd door de verhoging van het rijksbudget. Daarnaast worden de WSW-middelen overeenkomstig de Meicirculaire 2026 meerjarig aangepast, wat resulteert in een structureel financieel voordeel van € 104.000. Per saldo bedraagt het structurele financiële nadeel € 199.000. De begroting 2027 wordt hierop structureel bijgesteld.

21. Actualisatie budget uitbesteding bodemtaken ODZOB
Het budget voor de uitbesteding van bodemtaken aan de ODZOB is op basis de realisatie in 2025 en voorgaande jaren structureel met € 30.000 verhoogd. Deze overschrijdingen werden mede veroorzaakt doordat vanaf 2024 meerdere wettelijke bodemtaken van de provincies zijn doorgeschoven naar de gemeenten zonder overheveling van de bijbehorende budgetten. Uit efficiencyoverwegingen zijn de betreffende taken uitbesteed aan de regionale omgevingsdienst (ODZOB).

22. Actualisatie budget inboet en vernieuwen beplanting
Door de gevolgen van klimaatverandering, zoals langdurige droogte en sterk wisselende grondwaterstanden zien we een forse toename in de uitval bij de bomen en struiken. Naar verwachting neemt dit de komende jaren alleen maar verder toe. Om deze uitval te kunnen herplanten en in stand houden zijn extra middelen nodig. Hierbij speelt ook het van kracht worden de EU Natuurherstelverordening een rol waarin gesteld wordt dat stedelijk groen en boomkroonbedekking niet mag afnemen.

23. Verkiezingsvoorzieningen
De opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in Heeze-Leende was met 58,3% hoger dan het landelijk gemiddelde (53,7%). Voor de komende gecombineerde verkiezingen van Provinciale Staten en Waterschappen zijn aanvullende maatregelen nodig. Door het aflopen van het contract voor de verkiezingsapplicatie kunnen de kosten stijgen. Daarnaast wordt onderzocht of centraal tellen kan bijdragen aan een kwalitatief betrouwbare en beheersbare uitvoering. Verder zijn investeringen nodig in extra stembussen, vervanging van verouderde stemhokjes en een nieuwe stemlocatie voor de wijk Engelse Tuin. Tot slot wordt voorgesteld tijdelijk een projectleider verkiezingen aan te stellen om de continuïteit van de organisatie te waarborgen en de ambtelijke capaciteit te ontlasten.

24. Uitvoeren toekomstverkenning gemeente Heeze-Leende
Heeze-Leende staat voor een aantal strategische vraagstukken op het gebied van financiën, organisatiekracht, maatschappelijke opgaven en regionale ontwikkelingen. Om richting te geven aan de toekomstige ontwikkeling van de gemeente en invulling te geven aan de wens om zelfstandig te blijven, wordt een toekomstverkenning uitgevoerd. Voor de uitvoering van deze verkenning is in 2027 een incidentele aanvulling van € 40.000 op het beschikbare budget benodigd.

25. Bijstelling bedrag inhuur DSL Jan Deckersstraat
Het voordeel van € 50.000 betreft inhuurlasten die vanaf 2027 volledig worden gefinancierd door de SPUK doelgroep flexibele regeling (DFR) en niet meer binnen onze begroting dienen te worden opgevangen. De lasten zijn budgettair neutraal opgenomen vanaf 2027.

26. Actualisatie kapitaallasten
Op basis van de geactualiseerde investeringsplanning is de financieringsbehoefte opnieuw bepaald. Dit leidt tot lagere kapitaallasten, bestaande uit rente- en afschrijvingslasten. De daling is voornamelijk het gevolg van een actualisatie van de investeringsplanning, waarbij investeringen zijn heroverwogen en diverse investeringen op basis van een realistischer uitvoerings- en uitgavenritme naar latere jaren zijn verschoven. Bij de berekening van de financieringslasten is uitgegaan van een actuele marktrente van 3,95%. De gehanteerde omslagrente blijft daarbij ongewijzigd op 2%. De actualisatie resulteert per saldo in lagere kapitaallasten gedurende de periode 2027 tot en met 2030.

27. Appa regeling voormalige wethouders
Het structureel geraamde budget van € 87.000 voor deze voorziening vervalt. Een voorziening wordt uitsluitend gevormd wanneer wijzigingen in de samenstelling van het college leiden tot verplichtingen. Het budget is de afgelopen jaren aangehouden vanwege de wisselingen binnen het college en de daarmee samenhangende onzekerheid over mogelijke kosten.

28. Administratieve correcties Voorjaarsnota Rijk
Op basis van een vroegere Voorjaarsnota van het Rijk zijn in het verleden financiële prognoses en ontwikkelingen, structureel, opgenomen in onze begroting. Deze worden geactualiseerd en bijgesteld op basis van de huidige ontwikkelingen die afwijken van de, eerder, opgenomen inzichten en prognoses.

29.Uitbreiding Klantteam Financiën
Bij de eerste begrotingswijziging 2026 heeft uw raad besloten de uitbreiding van het Klantteam Financiën integraal af te wegen bij de begroting 2027. Gelet op de werkdruk binnen het team en de kwetsbaarheid van de huidige bezetting blijft een uitbreiding van 1,24 fte noodzakelijk. Er zijn vele toekomstige vraagstukken, waarbij inzet van adequate control noodzakelijk is. De uitbreiding versterkt de continuïteit van de financiële functie, vermindert de afhankelijkheid van externe inhuur en borgt kennis duurzaam binnen de organisatie. Daarom wordt voorgesteld om het budget vanaf 2028 structureel met € 125.000 te verhogen.

30. Inzet openbaar groen (Ergon): detachering vanuit de Ergon omzetten in vast personeel
Om onze groenbeheertaken te kunnen vervullen wordt de capaciteit van de buitendienst al jaren aangevuld met detacheringskrachten via Ergon. Naast de nodige capaciteit komt de inzet van Ergon tegemoet aan de gemeentelijke uitgangspunten op het gebied va SROI (Social Return On Investment). In voorgaande jaren werden de kosten gedekt door meevallend incidenteel resultaat binnen de thema 2.8 Openbaar groen. In 2026 is gewerkt aan een beleids- en beheerplan groen waarbinnen middelen voor groenbeheer- op het vast te stellen beleid worden afgestemd. Dit stuk komt in september 2026 ter vaststelling naar de gemeenteraad. Uit het plan blijkt dat de structurele aanvulling van capaciteit nodig blijft. Deze structurele aanvulling is op 13 april 2026 in de 1e Begrotingswijziging 2026 aan de Raad voorgelegd. In het geamendeerd raadsbesluit is besloten om "de inzet Ergon openbaar groen (€ 60.000 structureel vanaf 2027)' af te wegen bij de behandeling van de Begroting 2027.

31. Lumens: combinatie Jeugdzorg
Vanaf 1 januari 2026 heeft "Lumens", een welzijnsorganisatie, de werkzaamheden van "Combinatie Jeugdzorg" overgenomen. De huidige overeenkomst loopt tot en met 2027. Om de continuïteit van de dienstverlening vanaf 2028 te waarborgen, is vanaf dat jaar een structurele bijraming van € 80.000 noodzakelijk.

32. Ontwikkeling personele capaciteit voor wettelijke en bestuurlijke opgaven
De organisatie wordt geconfronteerd met een toenemende omvang en complexiteit van wettelijke en maatschappelijke opgaven. Om uitvoering te kunnen geven aan de opgaven op het gebied van implementatie van de Omgevingswet en de toenemende werkzaamheden binnen wonen en gebiedsontwikkeling was personeel in beginsel incidenteel ingezet. Middels deze wijziging wordt het incidentele karakter structureel geborgd in de begroting. Hiermee wordt de continuïteit van de dienstverlening geborgd en de organisatie beter toegerust om deze maatschappelijke en wettelijke opgaven uit te voeren. Het betreft functies op het gebied van handhaving, juridisch beleidsadviseur, projectleiding wonen en gebiedsontwikkeling, administratief medewerker grondzaken en adviseur erfgoed. Daarnaast zijn de gevolgen van functiewaarderingen en herijkingen van salarisschalen verwerkt. Hiervoor is € 466.000 in 2027 en structureel € 361.000 vanaf 2028 benodigd. Daartegenover staat ook een forse meevaller als gevolg van de uitvoeringskosten van de opvanglocatie Mariahoeve. Vanaf 2027 krijgen we een normvergoeding van het Rijk van € 11 per dag per beschikbare opvangplek. De vergoeding wordt gegeven om organisatiekosten te dekken.

33. Overige structurele autonome ontwikkelingen B2027 (< € 25.000)
Dit betreffen een aantal kleine, structurele, autonome ontwikkelingen die onder de grens van € 25.000 liggen.

34. Overige incidentele autonome ontwikkelingen B2027 (< € 25.000)
Dit betreffen een aantal kleine, incidentele, autonome ontwikkelingen die onder de grens van € 25.000 liggen.

Beslispunt: reservering voor niet-autonome ontwikkelingen
De niet-autonome ontwikkelingen zijn vooralsnog niet financieel vertaald in de begroting. Middels een separaat beslispunt willen hiervoor € 200.000 reserveren. De financiële vertaling in de meerjarenbegroting wordt uiterlijk ten tijde van de 1e begrotingswijziging 2027 verwerkt.

Investeringsprogramma 2027-2030

In deze programmabegroting worden de investeringsvoorstellen voor 2027-2030 ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd. De investeringen die in 2026 zijn vastgesteld vormen hierbij in eerste instantie het uitgangspunt.

De vorm van deze paragraaf is aangepast aan de hand van een aantal wensen vanuit de raad. Zo is de systematiek beschreven, een uitgavenplanning toegevoegd en een wensenlijst toegevoegd.

Daarnaast wordt verwezen naar de volgende paragraaf. Er is immers al een traject ingezet om de investeringsportefeuille om te buigen en er is gekozen om ophogingen die in de kaderbrief zijn opgenomen niet mee te nemen in de begroting. De ophogingen maken ook deel uit van het vervolgtraject investeringen. De paragraaf is noodzakelijk, omdat er een besluit ten aanzien af te sluiten kredieten mee samenhangt. Bovendien is het een startpunt voor het vervolgtraject.

Nieuwe en aangepaste investeringsvoorstellen ten opzichte van de begroting 2026 worden afzonderlijk toegelicht.

Het investeringsprogramma legt een claim op de structurele, financiële ruimte binnen onze begroting. De kapitaallasten die voortvloeien uit het investeringsprogramma zijn volledig en structureel verwerkt in deze begroting. Het jaar van afronding betreft het jaar waarin de laatste uitgaven voor de investering zijn geraamd.

Het vastgestelde investeringsprogramma 2027-2030 ziet er als volgt uit, hier wordt nader op ingegaan in deze paragraaf.

Tabel 2.0 Investeringsprogramma 2027-2030

Bedragen x €1.000

Investeringsprogramma 2027-2030	2027	2028	2029	2030	Totaal budget	Totaal inkomsten
Vastgestelde vervangingsinvesteringen	771	3.919	1.948	1.208	7.846	4.897
- Ophogingen nieuwe jaarschijf vervangingsinvesteringen	-	-	-	745	745	-
Beleidsinvesteringen	3.040	990	1.740	11.279	17.049	-
Nieuwe beleidsinvesteringen	10	-	-	1.700	1.710	-
Lopende investeringen	6.092	9.309	3.226	2.697	21.324	3.162
- Ophogingen gestarte investeringen	70	1.269	-	296	1.635	360
Totale investeringsprogramma 2027-2030	*9.983*	*15.487*	*6.914*	*17.925*	*50.309*	*8.419*

In bovenstaand overzicht wordt onderscheid gemaakt tussen nog niet gestarte investeringen en reeds gestarte investeringen.

De nieuw te vormen investeringen en investeringen waarvoor in de kaderbrief een kredietophoging is opgenomen van € 20 miljoen zijn hierin niet opgenomen.

1. Nog niet gestarte investeringen

In onderstaande tabel zijn de voorgenomen vervangingsinvesteringen opgenomen voor 2027-2030. Deze investeringen zijn gericht op het vervangen van bestaande activa en het in stand houden van de kwaliteit, veiligheid en bedrijfszekerheid van gemeentelijke voorzieningen en kapitaalgoederen.

Ook de nog niet gestarte beleidsinvesteringen zijn hierin opgenomen. Deze investeringen bevinden zich momenteel in de voorbereidingsfase en zijn nog niet in uitvoering genomen. De beleidsinvesteringen dragen bij aan de realisatie van bestuurlijke doelstellingen en beleidsambities en geven invulling aan nieuwe ontwikkelingen, kwaliteitsverbeteringen en maatschappelijke opgaven binnen de gemeente.

Daarnaast worden, als aanvulling op de reeds vastgestelde investeringsportefeuille, nieuwe beleidsinvesteringen voorgesteld. Een nadere toelichting op de afzonderlijke investeringen is onder de tabel opgenomen.

Tabel 2.1 Meerjareninvesteringsprogramma nog niet gestarte investeringen

Bedragen x €1.000

Meerjareninvesteringsplanning 2027-2030						
Vervangingsinvesteringen	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**Totaal budget**	**Totaal inkomsten**
Programma 1: Dienstverlening en bestuur						
Vervoermiddelen (diversen)	96	314	23	-	433	-
Duurzaamheidsinvesteringen Werf	200	277	-	271*	748	-
Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren						
Investeringsbudget wegen	300	500	400	400*	1.600	-
Uitvoering openbaar verlichtingsplan	175	339	325	74*	913	-
Riolering (diversen)	-	2.489	1.200	1.208	4.897	4.897
Totaal vastgestelde vervangingsinvesteringen	*771*	*3.919*	*1.948*	*1.208*	7.846	4.897
Totaal nieuwe jaarschijf vervangingsinvesteringen	-	-	-	*745*	745	-
Beleidsinvesteringen	**2027**	**2028**	**2029**	**2030 e.v.**	**Totaal budget**	**Totaal inkomsten**
Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren						
Herinrichting openbare ruimte Weibossen wijk 1	940	940	940	940	3.760	-
Herinrichting openbare ruimte (Engelse tuin en Broekakkers)	-	-	-	5.900**	5.900	-
Randweg Heeze-Leenderweg 2023	50	-	-	-	50	-
Fietspad Geldropseweg (2026)	-	-	750	-	750	-
Samen mee naar de A2 (2026)	2.000	-	-	-	2.000	-
Dorpsplein Leende (2030)	-	-	-	750	750	-
Voorbereiden van grondexploitaties	50	50	50	65	215	-
Programma 3: Samen leven en participeren						
Huisvesting onderzoek Dirk Heziusschool (2028)	-	-	-	3.624	3.624	-
Totaal vastgestelde beleidsinvesteringen	*3.040*	*990*	*1.740*	*11.279*	*17.049*	-
Nieuwe beleidsinvesteringen	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**Totaal budget**	**Totaal inkomsten**

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren						
Snelfietspad Weert–Eindhoven (Korte Termijn Maatregelenpakket 2 - KTM2)	-	-	-	1.700	1.700	-
Programma 3: Samen leven en participeren						
Vervangen inrichting dorpshuizen	10	-	-	-	10	-
Totaal nieuwe beleidsinvesteringen	*10*	-	-	*1.700*	*1.710*	-
Totaal investeringsprogramma 2027-2030	**3.821**	**4.909**	**3.688**	**14.932**	**27.350**	**4.897**

* Nieuw vast te stellen jaarschijf

** Oplevering ná 2030

Toelichting vervangingsinvesteringen
Een nadere onderbouwing van de vervangingsinvesteringen is opgenomen in de beheer- en onderhoudsplannen. Met de uitvoering van deze investeringen wordt voldaan aan de door uw raad vastgestelde kwaliteits- en onderhoudsnormen. Voor een verdiepende toelichting wordt ook verwezen naar de paragraaf kapitaalgoederen.

Toelichting nieuwe investeringsvoorstellen
Snelfietspad Weert-Eindhoven (KTM2)
Bij de routegebonden projecten dient cofinanciering ingesteld te worden door de betrokken gemeenten. Deze cofinanciering is naar rato van het deel van het project dat op het grondgebied van de gemeente ligt. Voor de gemeente Heeze-Leende is er sprake van één routegebonden project, te weten F2 Snelfietsroute Eindhoven – Heeze – Leende. Hiervoor staat met de huidige projectbegroting, gebaseerd op het financieringsprincipe van routegebonden, €1,69 miljoen op conto van de gemeente Heeze-Leende voor de realisatie van de Snelfietsroute F2.

Vervangen inrichting dorpshuizen
Betreft de noodzakelijke vervanging van inventaris en inrichting van de dorpshuizen. Het gaat om spullen die versleten of niet meer bruikbaar zijn en daarom vervangen moeten worden. De verantwoordelijkheid hiervoor is eind 2024 door het college overgenomen.

2. Gestarte investeringen
Om het totaalbeeld inzichtelijk te maken, zijn ook de gestarte investeringen opgenomen. Hierdoor ontstaat een integraal beeld van de investeringsopgave en de daarmee samenhangende uitgaven over de komende jaren. Voor deze investeringen bestaat nog slechts beperkte ruimte voor bijsturing of het maken van keuzes. De verwachting is dat bij de jaarrekening een aantal van onderstaande investeringen afgesloten kunnen worden. Investeringen waarvan is aangegeven dat deze in 2026 worden afgerond, maar die niet worden voltooid, schuiven door naar 2027.

De benodigde ophogingen worden middels deze begroting vastgesteld.

Tabel 2.2 Meerjareninvesteringsprogramma gestarte investeringen

Bedragen x €1.000

Gestarte investeringen	Uitgavenplanning					Totaal budget	Totaal inkomsten
	t/m 2026	2027	2028	2029	2030		
Vervangingsinvesteringen	*1.003*	*2.614*	*691*	*-*	*121*	*4.430*	*2.209*
Programma 1: Dienstverlening en bestuur							
Brandweergarage Leende Duurzaamheidsinvestering	*247*	-	-	-	58	305	-
Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren							
Investeringsbudget wegen	*123*	1.077	-	-	-	1.200	-
Fietspad Geldropseweg (voorber) 2026	*13*	37	-	-	-	50	-
Verbeteren fietspaden Leenderweg (2027)	*125*	100	-	-	-	225	-
Wandel-fietsverb. Someren-Sterksel (2024)	*15*	135	-	-	-	150	-
Uitvoering openbaar verlichtingsplan 2026	*70*	-	-	-	-	70	-
Riolering (diverse nummers) 2026	*150*	1.040	466	-	-	1.656	1.656
Ginderover-Somerenseweg riool-water 2023	*3*	225	225	-	-	453	453
Rioolvervanging Weibossen Heeze 2024 voorber.	*100*	-	-	-	-	100	100
Vervangen pompen en gemalen 2025	*50*	-	-	-	-	50	-
Hogedrukreiniger (2026)	*11*	-	-	-	-	11	-
Programma 3: Samen leven en participeren							
Gymzaal Leenderstrijp Duurzaamheidsinvestering	*97*	-	-	-	*23**	97	-
MFA Leende (dorpshuis) (2026)	-	-	-	-	63	63	-
Ophoging Leende (dorpshuis)	-	-	-	-	*273**	-	-
Beleidsinvesteringen	*3.697*	*3.477*	*8.618*	*3.226*	*2.576*	*21.595*	*953*
Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren							
Maartenshuis	*30*	70	1.000	1.000	-	2.100	-
Reconstructie Ginderover 2023	*161*	950	499	-	-	1.610	-
Ophoging reconstructie Ginderover	-	-	*1269**	-	-	-	*360**
Herinrichting Geldropseweg 2024 - verlaging snelheid	182	-	-	-	-	182	45
Voorbereidingskrediet Kloosterlaan (2022)	174	-	-	1.026	-	1.200	-
Verbinding Somerenseweg - Industrieweg (2025)	*13*	527	-	-	-	540	-
Oostrikkerdijk/Voordenw/Annastr 2021	*630*	-	-	-	-	630	30
VB GREX starterswoningen Molenhoeven Diepers	*25*	20	20	-	-	65	-
Gemeentehuisplein Heeze (2025-2026)	*200*	150	50	-	-	400	-
Multifunctionele accommodatie Lambrek 2022	*52*	710	-	-	-	762	-
Verbinding Randweg-Poortmannen (2029 en 2030)	*37*	950	800	800	2.263	4.850	-
Herinrichting Geldropseweg 2026	*18*	-	-	400	313	731	-
Ophoging herinrichting Geldropseweg	-	*70**	-	-	-	-	-
Voorb. Verkabeling Nieuwe Hoeve (2025)	*52*	100	108	-	-	260	-
Programma 3: Samen leven en participeren							
Huisvesting onderzoek Dirk Heziusschool VB	*50*	-	-	-	-	50	-
Klaslokalen basisschool Trumakkers 2026	*136*	-	-	-	-	136	-
Aanpassing schoolgebouw Triangel (2026)	*107*	-	-	-	-	107	-
Aanpassing speellokaal basisschool de Parel (2026)	*78*	-	-	-	-	78	-
Nieuwbouw de Berkenschutse 2029	*838*	-	6.141	-	-	6.979	878
Doorstroomlocaties Jan Deckersstraat	*915*	-	-	-	-	915	-
Totaal vastgestelde gestarte investeringen	*4.701*	*6.092*	*9.309*	*3.226*	***2.697***	***26.025***	***3.162***
Totaal ophogingen gestarte investeringen	*-*	*70*	*1.269*	*-*	***296***	***1.635***	***360***

* Nieuw vast te stellen ophoging

Wensenlijst

Voor een aantal investeringen geldt dat de voorstellen of randvoorwaarden op dit moment nog onvoldoende zijn uitgewerkt of het juiste moment voor uitvoering nog niet is aangebroken. Deze investeringen zijn daarom vooralsnog niet financieel verwerkt in de begroting, maar worden op een wensenlijst geplaatst, zodat zij bestuurlijk in beeld blijven en bij toekomstige begrotingen opnieuw kunnen worden beoordeeld. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de noodzaak van de investering, de bijdrage aan de actuele beleidsdoelstellingen en de uitvoerbaarheid. Op deze wijze borgen we de kwaliteit van toekomstige investeringsvoorstellen, blijft de investeringsagenda actueel en wordt de continuïteit van ambities en afwegingen over collegeperiodes heen gewaarborgd.

Vooralsnog zijn de volgende investeringen op de wensenlijst opgenomen met indicatieve bedragen:

- Centrumontwikkeling € 1.379.000
- Kapelstraat - Jan-Deckerstraat € 130.000
- Reconstructie Leenderweg € 634.000

Voorgenomen investeringssystematiek

In het verleden waren de spelregels rondom de investeringsportefeuille niet altijd eenduidig. Om de flexibiliteit te vergroten, beter aan te sluiten bij actuele ontwikkelingen en de bestuurlijke besluitvorming te verduidelijken, worden in deze begroting de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Het investeringsprogramma omvat de volledige meerjarige investeringsopgave vanaf 2027 tot en met realisatie. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Nog te starten investeringen, onderverdeeld in:
  - Nieuwe beleidsinvesteringen;
  - Vervangingsinvesteringen;
  - Bestaande beleidsinvesteringen;
- Reeds gestarte investeringen, waarbij het vastgesteld investeringsbudget, de uitgaven t/m huidig begrotingsjaar en de uitgavenplanning voor de komende begrotingsjaren afzonderlijk wordt gepresenteerd.

Beleidsinvesteringen

- Voor beleidsinvesteringen wordt beoogd dat uitsluitend de investeringen van het begrotingsjaar ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.
- De investeringen voor de daaropvolgende jaren worden informatief opgenomen in de meerjarige investeringsplanning. Hierdoor blijft inzicht bestaan in de toekomstige investeringsopgave, terwijl tegelijkertijd ruimte wordt behouden om investeringen periodiek te heroverwegen op basis van actuele beleidsdoelen, financiële mogelijkheden en uitvoerbaarheid.

Vervangingsinvesteringen

- Voor vervangingsinvesteringen geldt als uitgangspunt dat deze meerjarig worden vastgesteld via de begroting. Deze investeringen vloeien veelal voort uit vastgesteld beheer- en onderhoudsbeleid en zijn noodzakelijk om de continuïteit van gemeentelijke voorzieningen en kapitaalgoederen te waarborgen.

Uitgavenplanning

- Aan alle investeringen wordt een uitgavenplanning gekoppeld.
- Deze planning wordt jaarlijks geactualiseerd, zodat de investeringsportefeuille blijft aansluiten bij de meest recente inzichten, prioriteiten en beschikbare uitvoeringscapaciteit.

Wensenlijst

- Daarnaast wordt een overzicht opgenomen van investeringen die op de wensenlijst staan. Hiermee wordt geborgd dat deze investeringen in beeld blijven voor toekomstige afwegingen.
- De investeringen op deze lijst zijn nog niet financieel verwerkt in de begroting, omdat de voorstellen en randvoorwaarden nog onvoldoende zijn uitgewerkt of het moment van uitvoering nog niet is aangebroken.

Besluiten raad
In het bijbehorende raadsvoorstel worden de benodigde besluiten voorgelegd met betrekking tot:

- Nieuwe beleidsinvesteringen;
- Het beschikbaar stellen of aanpassen van vervangingsinvesteringen;
- Eventuele kredietverhogingen;
- Het afsluiten van investeringskredieten.

Met deze werkwijze wordt inzicht geboden in de volledige investeringsopgave, terwijl tegelijkertijd voldoende flexibiliteit behouden blijft om in te spelen op veranderende omstandigheden, beleidsprioriteiten en financiële ontwikkelingen.

Ombuigen investeringsportefeuille

De investeringsportefeuille voor 2027-2030 is omvangrijk en heeft een aanzienlijke impact op de financiële positie. Er is gekozen voor een zorgvuldige, stapsgewijze afweging waarbij de investeringsportefeuille gefaseerd naar beneden wordt bijgesteld.

Om te komen tot een kleinere investeringsportefeuille die aansluit bij de omvang van onze gemeente, de financiële middelen en de beschikbare uitvoeringscapaciteit, wordt deze opgedeeld in 3 categorieën.

Investeringsportefeuille

De investeringsportefeuille is beoordeeld en bestaat uit de volgende 3 categorieën:

1. *Af te sluiten investeringskredieten*
   Investeringen waarvan wordt geadviseerd het krediet af te sluiten of te verlagen (als de realisatie goedkoper is dan ingeschat).
2. *Te realiseren investeringskredieten*
   Investeringen die in uitvoering gaan volgens planning.
3. *Nader uit te werken investeringen*
   Voor een aantal investeringen is nader onderzoek of bestuurlijke besluitvorming nodig voordat kan worden besloten of deze kunnen worden gerealiseerd.

De kapitaallasten die vloeien uit de te realiseren investeringskredieten en nader uit te werken investeringen zijn financieel verwerkt in deze begroting.

1. Af te sluiten investeringen

We sluiten voor een bedrag, groot € 7,2 miljoen, aan investeringskredieten af. Dit betreffen investeringen die nog onvoldoende zijn uitgewerkt, inmiddels zijn afgerond en gerealiseerd, of waarvan nog in een later stadium wordt beoordeeld of uitvoering wel noodzakelijk is, gelet op de huidige financiële situatie. Per investering wordt hieronder in de tabel een toelichting gegeven, waarin zowel de reden(en) voor afsluiting, als de bijbehorende risico's worden beschreven.

Tabel 2.3 Af te sluiten investeringen

Bedragen x €1.000

Investeringskredieten	**Restantbudget**
Naar wensenlijst	*2.143*
Te heroverwegen na realisatie van de randweg:	
Centrumontwikkeling Heeze (2027)	1.379
Kapelstraat- Jan Deckerstraat (2027)	130
Uitstellen tot na realisatie van de randweg:	
Reconstructie Leenderweg (2028)	634
Afsluiten	*2.675*
Fietspad Leende-Sterksel (>2029)	2.300
Duurzame inrichting blauwe zones centrum Heeze	35
BOR applicatie aanschaffen	120
Brandweergarage Leende 2026	220
Afsluiten afgerond	*642*
Somerenseweg amfibiegoten 2023	-42
Somerenseweg goten groot wild 2023	73
Nieuwbouw gymzaal Heeze	53
Tech. installaties gymzaal Weibossen	378
Skatebaan Leende 2024	2
Herinrichting Oudenmolen 2023	177
Corrigeren	*1.706*
Rotonde Geldropseweg (>2029)	771
Voetpad Valkenswaardseweg (>2029)	85
KTM 2 (incl. Snelfietspad Weert–Eindhoven)	850
Totaal om te buigen investeringen	**7.166**

Naar wensenlijst

De volgende investeringen worden afgesloten en op de wensenlijst geplaatst totdat de randweg gerealiseerd is (op zijn vroegst in 2030). Door deze investeringen op een wensenlijst te plaatsen, wordt voorkomen dat middelen worden ingezet voor maatregelen die op een later moment mogelijk niet meer passend of wenselijk zijn. Dit wordt geborgd door in de begroting de investeringen op de wensenlijst op te nemen, zodat deze bestuurlijk in beeld blijven.

Te heroverwegen na realisatie van de randweg:
a. Centrumontwikkeling
Op dit moment bestaat nog onvoldoende inzicht in de benodigde maatregelen in het centrum en de daarbij behorende verbonden werkzaamheden. Hierdoor zijn zowel de projectinhoud als de benodigde investeringsmiddelen nog onvoldoende concreet te bepalen. Bovendien zullen de huidige ramingen naar verwachting niet meer actueel zijn op het moment van uitvoering. Na realisatie van de randweg ontstaat meer inzicht in de toekomstige verkeersafwikkeling. Op basis daarvan kan worden bepaald welke verkeerskundige maatregelen en verbonden werkzaamheden in het centrum daadwerkelijk noodzakelijk en wenselijk zijn.

Risico: Als gevolg van de autonome groei van het gemotoriseerde verkeer kunnen de verkeersveiligheid en leefbaarheid in het centrum verder onder druk komen te staan en de kwaliteitsverbetering in de openbare ruimte blijft achter. Daarnaast was het voornemen om dit bedrag in te zetten voor kleinschalige maatregelen, wat nu niet meer mogelijk is.

b. Kapelstraat - Jan-Deckerstraat
Pas als de randweg klaar is wordt duidelijk hoe het verkeer zich gaat verplaatsen. Daarna kan beter worden bepaald welke wegen of aanpassingen echt nodig/gewenst zijn.

Risico: Dit budget is voor de 'flankerende maatregelen' vanuit de aanleg van het huidige deel van de Randweg. Een aantal zaken zijn gerealiseerd. Het bedrag wat nog open staat is o.a. voor het gelijkwaardig maken van de kruisingen. Ambtelijk is geadviseerd dit (nu) niet te doen vanwege relatief hoge kosten en zeker 6 weken overlast (=geen vrachtwagens en dus leveranties voor de deur van de winkeliers). Uw raad heeft op 15 september 2025 echter een amendement aangenomen waarin is uitgesproken dat de kruisingen in het centrum van Heeze alsnog gelijkwaardig moeten worden ingericht. Momenteel lopen diverse onderzoeken, waaronder het onderzoek naar zebrapaden en het onderzoek naar de verkeercirculatie. Het uitgangspunt is om de resultaten hiervan te bundelen en te komen tot één integraal realisatietraject. Hier kan vanuit deze investering dan geen opvolging aan gegeven worden.

Uitstellen tot na realisatie van de randweg:
c. Reconstructie Leenderweg
Dit betreft een nog niet uitgewerkte flankerende maatregel, waaronder mogelijk groot onderhoud, die samenhangt met de aanleg van de randweg. Op dit moment bestaat hier nog onvoldoende duidelijkheid over. Daarom wordt voorgesteld om gedurende de aanleg van de randweg eerst een ontwerp uit te werken, waarin de benodigde maatregelen en werkzaamheden nader worden bepaald. Op basis van dit ontwerp kan vervolgens een integrale afweging worden gemaakt en kan uw raad worden geïnformeerd over de voorgestelde invulling, de kosten en de financiële consequenties. De uiteindelijke uitkomsten en projectinvulling zijn op dit moment nog niet bekend.

Vanuit logistiek oogpunt is het wenselijk de uitvoering pas plaats te laten vinden nadat de randweg is gerealiseerd. Uitvoering op een eerder moment zou leiden tot het afsluiten van een belangrijke verkeersroute en tot grote overlast leiden. Na realisatie van de randweg kan het verkeer beter worden afgewikkeld, waardoor de overlast naar verwachting aanzienlijk beperkter zal zijn.

Afsluiten
Bij een aantal investeringen wordt voorgesteld het krediet af te sluiten, te verlagen of te laten vervallen. Aanleiding hiervoor zijn onder meer gewijzigde beleidsmatige inzichten, een heroverweging van de noodzaak van de investering, beschikbare alternatieve dekking of de huidige financiële opgaven van de gemeente. Hieronder worden deze voorstellen nader toegelicht:

Fietspad Leende-Sterksel
De wens voor een vrijliggend fietspad tussen Leende en Sterksel is in het verleden onderzocht vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid en het verbeteren van de fietsverbinding tussen beide kernen. De route vormt de enige verbinding tussen twee kernen binnen de gemeente waar nog geen sprake is van een vrijliggend fietspad. In 2022 is hiervoor een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd, waarbij de aanlegkosten globaal zijn geraamd op circa € 2,3 miljoen, exclusief kosten voor grondverwerving. Daarnaast zijn verkeerstellingen uitgevoerd. Op basis van de resultaten hiervan is het risico voor de verkeersveiligheid als relatief laag beoordeeld.

Gelet op de huidige financiële opgaven en de beperkte beschikbare investeringsruimte wordt voorgesteld deze investering niet verder uit te werken en te laten vervallen. De benodigde investering is substantieel en zou volledig voor rekening van de gemeente komen.

Duurzame inrichting blauwe zones centrum Heeze
Er is onderzocht of een duurzame inrichting van de blauwe zones wenselijk en doelmatig is, waarmee de jaarlijks terugkerende onderhoudskosten van circa € 5.000 kunnen worden beperkt. Gelet op de huidige financiële afweging wordt voorgesteld deze investering niet uit te voeren. Als alternatief kan worden overwogen de blauwe zones op termijn te beëindigen en deze afweging mee te nemen bij een toekomstige herinrichting van de openbare ruimte. Handhaven op vervaagde of onvoldoende zichtbare markeringen is juridisch niet houdbaar, waardoor handhaving gecompliceerd is.

BOR-applicatie aanschaffen
De investering in de BOR-applicatie is door de GRSA2 gerealiseerd, waardoor geen afzonderlijke investering van onze gemeente nodig is. De kosten worden via de verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorbelast en komen daarmee als exploitatielast ten laste van de begroting.

Brandweergarage Leende
De Veiligheidsregio zal de kosten voor de aanschaf en installatie van de zonnepanelen volledig voor eigen rekening nemen.

Afgeronde investeringen
De afgeronde investeringen worden niet afzonderlijk toegelicht, maar worden wel opgenomen in het raadsbesluit voor de Begroting 2027 - 2030.

Jaarrekening 2026
Gedurende 2026 zullen aanvullende investeringskredieten worden afgesloten naarmate projecten worden afgerond. Daarnaast worden in het vierde kwartaal van 2026 nieuwe beleidsplannen vastgesteld. De uitkomsten hiervan kunnen ertoe leiden dat aanvullende investeringen worden afgesloten en dat de resterende lasten voortaan worden gedekt vanuit een voorziening.

Corrigeren
Bij de onderstaande investeringskredieten wordt voorgesteld het krediet te verlagen. Een deel van de geraamde kosten blijkt betrekking te hebben op exploitatielasten en hoeft daarom niet via een investeringskrediet te worden gefinancierd. Daarnaast zijn in de loop van het proces onduidelijkheden ontstaan over opname in de begroting, waardoor bepaalde investeringen niet langer in het investeringsprogramma waren opgenomen, maar nog formeel moeten worden afgesloten. Het proces wordt op dit punt ook verder aangescherpt.

Rotonde Geldropseweg
De aansluiting op de rotonde aan de Geldropseweg vanuit het centrum van Heeze is het afgelopen jaar aangepast. Met deze aanpassing is de route richting het centrum duidelijk als niet-doorgaande route ingericht. Hierdoor is de Muggenberg als hoofdroute voor doorgaand verkeer gepositioneerd. Reeds in een eerder stadium is vastgesteld dat een verdere aanpassing van de rotonde niet noodzakelijk is. De gewijzigde verkeersstructuur bevestigt deze afweging. Daarbij speelt mee dat de huidige verkeersafwikkeling goed functioneert. De aanzienlijke toename van het verkeer op de randweg bevestigt dat de huidige verkeerssituatie naar behoren werkt. De huidige verkeerafwikkeling verloopt vlot, waarbij de aanwezige rotonde zorgt voor een continue doorstroming en het ontstaan van congestie voorkomt.

Voetpad Valkenswaardseweg
Bij de vaststelling van het Mobiliteitsplan is besloten het voetpad aan de Valkenswaardseweg te laten vervallen. Deze keuze sluit aan bij eerdere actualisaties van het investeringsprogramma, waarin de investering al niet langer was opgenomen, maar dit is nooit formeel vastgesteld. Daarbij is afgewogen dat het geen wettelijke verplichting betreft en dat, gelet op de financiële opgaven en de benodigde prioritering binnen het investeringsprogramma, andere investeringen binnen de openbare ruimte een hogere prioriteit hebben.

KTM2, snelfietspad Weert-Eindhoven en bijdrage
Het in de Kaderbrief genoemde bedrag is te hoog weergegeven. De investering voor het snelfietspad Weert-Eindhoven bedraagt € 1,7 miljoen en bestaat uit het doorgaande traject richting Weert (vooralsnog tot aan Leende) en het aansluitende deel vanuit Heeze. Over de daadwerkelijke uitvoering van het snelfietspad moet besluitvorming plaats vinden bij de begroting 2027, anders ontvangen we geen subsidie. Daarbij geldt dat de huidige raming nog een globale inschatting betreft. Momenteel wordt gewerkt aan een detailontwerp, waardoor zowel de totale kosten als de kostenverdeling tussen de betrokken partijen nog kunnen wijzigen.

Overig
Daarnaast bestaat € 0,55 miljoen van het in de Kaderbrief genoemde bedrag uit bijdragen voor verschillende regionale (investerings)projecten die een exploitatiekarakter hebben in onze begroting. Deze kosten worden niet geactiveerd en maken daarom geen onderdeel meer uit van het investeringskrediet.

2. Te realiseren investeringen

Onder de noemer ‘te realiseren investeringen’ zijn de investeringen opgenomen die noodzakelijk, uitvoerbaar en voldoende onderbouwd zijn en daarom worden voortgezet. Hieronder vallen onder meer de vervangingsinvesteringen, aangezien uitstel kan leiden tot hogere onderhoudslasten, toenemende risico’s en mogelijke gevolgen voor de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening. Daarnaast betreft het investeringen die reeds in uitvoering zijn. Deze investeringen zijn terug te vinden in het investeringsprogramma.

3. Nader uit te werken investeringen

De nader uit te werken investeringen zijn opgenomen in het investeringsprogramma en de bijbehorende kapitaallasten zijn verwerkt in deze begroting. Voor deze investeringen, met een totale omvang van circa € 44 miljoen, is echter een nadere integrale afweging noodzakelijk. De verdere uitwerking wordt in 2027 bij de 1e begrotingswijziging 2027 en vervolgens via de reguliere P&C-cyclus aan uw raad voorgelegd, zodat de maatschappelijke, financiële en risico-effecten zorgvuldig kunnen worden meegewogen in de besluitvorming.

Kredietophogingen

Van de nieuw te vormen investeringen en investeringen waarvoor in de kaderbrief 2027 een kredietophoging is opgenomen, maar waarvoor vanwege de huidige ombuigingsopgave eerst nadere analyse en uitwerking nodig is, worden de ophogingen en vaststelling nog niet verwerkt. Dit is een bedrag van ongeveer € 20 miljoen.

Eventuele kredietophogingen worden pas meegenomen in de 1e begrotingswijziging 2027. Daarbij geldt als uitgangspunt dat aanvullende kredietbehoeften zoveel mogelijk worden opgevangen binnen de financiële ruimte die ontstaat door het aanpassen, verlagen, uitstellen of laten vervallen van andere investeringskredieten.

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

Inleiding programma 1

We werken samen met de raad, het college en de ambtelijke organisatie aan een gemeente die onze inwoners betrouwbaar van dienst is. De afstand tussen gemeente en inwoners is klein en laagdrempelig door middel van een open, proactieve en transparante bestuurscultuur.

Bestuurlijke en regionale samenwerking en de samenwerking met inwoners, instellingen en bedrijven vormen de basis voor de uitvoering van ons beleid.

Reguliere werkzaamheden en bestaand beleid
Naast alle beleidsdoelen uit uw raadsakkoord die vertaald zijn in deze begroting blijven we onze wettelijke taken, verantwoordelijkheden en vastgestelde beleidsplannen uitvoeren. Onder programma 1 zijn dat bijvoorbeeld deelnemen aan het intergemeentelijke Dommelstroom Interventie Team (DIT), Kwaliteitscontroles van onze persoons- en adresgegevens, het uitgeven van reisdocumenten en rijbewijzen en het tegengaan van fraude. Deze taken staan verder niet expliciet in de begroting benoemd, maar zijn wel financieel vertaald in deze begroting.

1.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?

Blijven inzetten voor zelfstandigheid gemeente Heeze-Leende

Voldoende bestuurskracht behouden in het kader van zelfstandigheid gemeente

Wat gaan we ervoor doen?

Visie en strategie bepalen en uitvoeren

We bepalen gezamenlijk met de raad wat voor soort gemeente Heeze-Leende wil en kan zijn. Dit toekomstbeeld met bijbehorend afwegingskader zorgt voor focus op wat we de komende jaren gaan doen én laten.
2027: Uitwerken van het toekomstbeeld.
2028 en verder: Handelen conform visie en bijbehorend afwegingskader

Wat willen we bereiken?

De raad faciliteren om zijn kaderstellende en controlerende rol uit te voeren

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren van het raadsakkoord zoals opgenomen in de meerjarige begroting.

De begroting is een vertaling van het raadsakkoord. We voeren de meerjarenbegroting uit. We informeren de raad tussentijds via raadsinformatiebrieven en -bijeenkomsten en leggen verantwoording af in de diverse bestuursrapportages en in de jaarrekening.

Wat willen we bereiken?

Inwoners actief betrekken bij beleid, uitvoering en initiatieven

De gemeenteraad wil een betrouwbare, transparante en samenwerkende overheid die inwoners actief betrekt bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Met de Participatieverordening 2026 versterken we de samenwerking tussen gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zodat beleid beter aansluit op de leefwereld van inwoners en het draagvlak voor keuzes wordt vergroot.

Wat gaan we ervoor doen?

De Participatieverordening in de praktijk brengen

Met een implementatieprogramma geven we uitvoering aan de Participatieverordening 2026. Daarmee voldoen we aan het wettelijk kader *Wet versterking participatie op decentraal niveau*, waarin van gemeenten wordt verwacht dat participatie niet alleen is geregeld, maar ook aantoonbaar functioneert in de praktijk. In 2027 voeren we pilotprojecten uit binnen verschillende beleidsdomeinen, organiseren we leer- en werksessies en verankeren we participatie stapsgewijs in onze werk- en besluitvormingsprocessen. De ervaringen gebruiken we om te oefenen, leren en verbeteren en om participatie structureel onderdeel te maken van de gemeentelijke werkwijze. Voor de implementatie van de participatieverordening wordt in 2026 een implementatieplan opgesteld. Er is echter nog geen budget voor de uitvoering daarvan. Na vaststelling van het implementatieplan door het college, zal aan de gemeenteraad budget gevraagd worden voor de uitvoeringen daarvan.

Wat willen we bereiken?

Transparantie en duidelijke keuzes (Bestuur)

In 2026 bepalen we samen met raad en inwoners een duidelijke visie: wat voor gemeente wil en kan Heeze-Leende zijn en welke strategie past hierbij om dit te gaan verwezenlijken. Op basis van deze visie en strategie is het logischer om de juiste keuzes te maken die aansluiten bij de visie en strategie. Ook geeft de visie richting aan welke samenwerkingsverbanden logisch zijn.

Wat gaan we ervoor doen?

Visie met strategie en afwegingskader bepalen

Op basis van uw raadsakkoord en de op te zetten visie met strategie en afwegingskader kunnen we duidelijke en transparante keuzes maken.
2027: Uitwerken van het toekomstbeeld van de gemeente.
2028 en verder: Keuzes maken die aansluiten bij onze visie en ons afwegingskader

1.2 Samenwerking

Wat willen we bereiken?

Actieve betrokkenheid van agrariërs en betrokkenen in het buitengebied bij beleidsvorming en uitvoering beleid buitengebied

Wij betrekken bewoners altijd bij ontwikkelingen die hen direct aangaan. Inmiddels is onze participatieverordening van kracht. Hiermee zal in 2026-2027 ervaring worden opgedaan.

Wat gaan we ervoor doen?

Participatietrajecten uitvoeren

2027: In beide GGA's waarin we actief zijn starten we met een uitgebreid participatietraject rondom de omgevingsprogramma's die in de deelgebieden worden uitgewerkt.

2028: Participatie bij concrete uitvoeringsprojecten of het opstellen van nieuw beleid zal worden uitgevoerd conform de omgevingsverordening.

Wat willen we bereiken?

Met buurgemeenten samenwerken aan het verbeteren van regionale bereikbaarheid (op basis van wederkerigheid)

Binnen de regionale samenwerkingsverbanden, waaronder MRE en de Deelregio A2 Zuid, wordt actief deelgenomen aan regionale projecten. Hierbij wordt samengewerkt aan het verbeteren en faciliteren van een goed functionerend verkeerssysteem, zowel regionaal als binnen de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Regionale samenwerking

Door samen te werken in regio verband Deelregio zuid A2 en goed contact te houden met onze direct aangrenzende buurgemeenten. Op dit vlak zal onze lokale bereikbaarheidsagenda leidend zijn, met oog op de al eerder opgestarte trajecten in de regio. In 2027 zullen we samen met buurgemeenten onderzoeken waar samenwerking en koppelkansen aanwezig zijn en versnelling nodig is om de regionale bereikbaarheid te verbeteren. In 2027 bepalen we de vervolgacties voor de jaren 2028, 2029 en 2030.

Wat willen we bereiken?

Samenwerking met de MRE en Raadstafel

Om onze visie en ambities als kleine gemeente te kunnen realiseren is samenwerking van belang.

Wat gaan we ervoor doen?

Inzet op samenwerkingen die van strategisch belang zijn om onze visie te realiseren

Conform uw raadsakkoord zetten we de benodigde strategische acties uit, binnen de gemeente en in onze diverse samenwerkingen, passend bij de visie van Heeze-Leende en voor zover daar de benodigde middelen voor beschikbaar zijn.
2027: We leveren een bijdrage aan de nieuw op te stellen regionale agenda en het werkprogramma van de MRE.
2028 en verder: o.b.v. uw raadsakkoord en onze visie werken we met 21 gemeenten samen op de MRE-thema's.

Wat willen we bereiken?

Versterken sturing op samenwerking

Wat gaan we ervoor doen?

Keuzes maken in samenwerkingen o.b.v. onze visie en strategisch acteren in deze samenwerkingen.

Conform uw raadsakkoord en de op te zetten visie, maken we keuzes in samenwerkingen die voor ons van strategisch belang zijn en zetten we de benodigde strategische acties uit binnen deze samenwerkingen en in de gemeentelijke organisatie.

2027: Binnen het op te zetten afwegingskader ook concrete keuzes maken op het gebied van strategisch belangrijke samenwerkingen.
2028 en verder: Strategisch acteren binnen de gekozen samenwerkingen.

Naast de te maken keuzes in samenwerkingen willen we de bestaande samenwerking met de GRSA2 blijven verbeteren. Gezien de beperkte financiële middelen ligt in 2027 de focus op het verder verzilveren van de inspanningen die in 2026 op alle niveaus zijn gedaan in samenwerking, verbinding en wederzijds vertrouwen. Door te blijven investeren in een open en professionele samenwerkingscultuur, dragen wij bij aan een toekomstbestendige ondersteuning van de deelnemende gemeenten.

1.3 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Een veilige gemeente
Heeze-Leende behoort tot de veiligste gemeenten van Nederland. Wij willen deze positie behouden door uitvoering te geven aan het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 (IVP). Dit plan is bestuurlijk met één jaar verlengd tot en met 2027, zodat de looptijd aansluit bij het veiligheidsbeleid binnen basisteam Dommelstroom en de looptijden van de integrale veiligheidsplannen van de overige gemeenten binnen het basisteam. Samen met inwoners, ondernemers en veiligheidspartners zetten wij in op het voorkomen van criminaliteit en overlast, het versterken van de leefbaarheid en het vergroten van de weerbaarheid van inwoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie. Daarbij werken wij informatie gestuurd en zoeken wij een goede balans tussen preventie, zorg en handhaving.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering geven aan het vastgestelde veiligheidsbeleid

2027: Uitvoering geven aan het verlengde Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 en de gezamenlijke prioriteiten van basisteam Dommelstroom. In 2027 wordt tevens gestart met de voorbereiding van een nieuw Integraal Veiligheidsplan,

2028-2030: Op basis van de evaluatie van het verlengde IVP wordt uitvoering gegeven aan de prioriteiten uit het nieuw vast te stellen Integraal Veiligheidsplan met bijzondere aandacht voor actuele ontwikkelingen op het gebied van ondermijning, zorg en veiligheid, leefbaarheid, jeugd en digitale criminaliteit.

1.4 Burgerzaken

1.5 Algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we bereiken?

Financieel gezonde gemeente, reële en structureel sluitende begroting

Overeenkomstig de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) streeft de gemeente naar een structureel en reëel sluitend meerjarenperspectief. Dit betekent dat de structurele, terugkerende lasten gedekt moeten worden door structurele baten.

Wat gaan we ervoor doen?

Structureel Begrotingsevenwicht/Voldoende Weerstandsvermogen(Buffers)/Gezonde Netto Schuldenquote

De begroting 2027 is financieel in evenwicht. Voor 2028-2030 wordt een begrotingstekort voorzien, mede als gevolg van lagere rijksbijdragen vanuit het gemeentefonds en tekorten bij de Jeugd. Op de langere termijn is de begroting op dit moment nog niet geheel sluitend. Mede door grote investeringen die op de planning staan en de terugval van de rijksbijdragen verwachten we dat de schuldpositie de komende jaren oploopt en de solvabiliteit de komende jaren afneemt. Het is van belang deze ontwikkeling goed te blijven volgen. In de begroting 2027 zijn reeds een groot aantal investeringen beoordeeld. Op basis daarvan is de investeringsportefeuille ruim € 7 miljoen verminderd. In 2027 vinden er verdere ombuigingssessies plaats om naar een realistisch en uitvoerbaar investeringsniveau te gaan. Een investeringsportefeuille van meer dan € 40 miljoen staat dan onder een vergrootglas. Doel is het verbeteren van de schuldpositie en de solvabiliteitspositie.

De lagere rijksbijdragen vanuit het gemeentefonds en de tekorten bij de Jeugd. zijn niet te beïnvloede ontwikkelingen. De bezuinigingen dreigen steeds meer de essentie te raken van het sociale weefsel in de gemeente Heeze-Leende. Er wordt gestart met een toekomstverkenning. Tegen dat licht worden toekomstige ombuigingen overwogen om de financiële positie voor de komende jaren verder te stabiliseren.

Om de financiële positie van de gemeente te beoordelen is het ook van belang om in samenhang te kijken naar het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen. De weerstandscapaciteit is dusdanig dat er financiële ruimte is om onverwachte tegenvallers tijdelijk op te vangen zonder directe financiële problemen. Het is van belang deze ontwikkeling goed te blijven volgen.

Wat willen we bereiken?

Financiële verordening herzien ter versterking van het besturingsinstrumentarium van de gemeenteraad met meer ruimte voor themagerichte sturing

Met de financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) regelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financieel beleid, de financiële organisatie en het financieel beheer en heeft zo invloed op procedures rondom en vormgeving van het financiële proces. De financiële verordening is de afgelopen jaren gemoderniseerd op het gebied van:

a. Nieuwe regelgeving, rechtmatigheid en afstemming met accountant;

b. Onze werkwijze;

c. Consistentie met de GRSA2;

d. Extra verduidelijking en toelichting

e. Handige bepalingen omtrent bijvoorbeeld resultaatbestemming en budgetoverheveling

Wat gaan we ervoor doen?

Actualiseren van de financiële verordeningen en nota's

Jaarlijks bepalen of de financiële verordening en gekoppelde nota's geactualiseerd moeten worden waarbij het BBV als uitgangspunt geldt. In 2027 wordt de financiële verordening nog geactualiseerd, zodat de raad financieel beter kan sturen op thema's in het raadsakkoord 2026 - 2030.

Wat willen we bereiken?

Het op peil houden van de ambtelijke organisatie (versterken uitvoeringskracht)

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren project Versterken Uitvoeringskracht

Ook in 2027 blijft het op orde brengen van de basis centraal staan. De focus ligt op duidelijke werkprocessen, rollen en verantwoordelijkheden, meer overzicht, duidelijke werkafspraken en verdere verbetering van de P&C-cyclus. Daarbij moet rekening worden gehouden met de kwetsbaarheid van de organisatie en de verschillende

opgaven die tegelijkertijd doorlopen. Als in 2027 voldoende stappen zijn gezet, kan de focus vanaf 2028 verder verschuiven naar het borgen en bestendigen van de verbeterde werkwijzen. Project versterken uitvoeringskracht is daarmee nadrukkelijk een meerjarig ontwikkeltraject, waarbij ook daarna blijvend aandacht nodig is voor leren, verbeteren en bijsturen.

Wat willen we bereiken?

Kostendekkende leges

In de begroting zijn de leges geactualiseerd en er loopt een onderzoek naar maximaal 100% kostendekkendheid. Dit onderzoek zal in 2027 worden afgerond.

Wat gaan we ervoor doen?

Onderzoek doen naar de kostendekkendheid van de leges en tarieven en verdere uitbouw

De gemeente Heeze-Leende heeft de opgave om leges en heffingen maximaal kostendekkend te maken. Met dit project wordt de applicatie Kostendekkendheid.nl volledig ingericht voor de begroting 2028. Hierdoor ontstaat inzicht in de kostendekkendheid van gemeentelijke producten en kunnen onderbouwde keuzes worden gemaakt over tarieven, processen, kosten en opbrengsten. De verwachting is dat het project is afgerond in het 3e kwartaal 2027, zodat dit een goede basis vormt voor de opstelling van de begroting 2028 en verder.

Wat willen we bereiken?

Realistisch financieel beleid, ambities worden getoetst aan uitvoerbaarheid en financiële dekking

Na diverse raadsinformatieavonden en werkbijeenkomsten van de gemeenteraad, en een vastgestelde kaderbrief, waarin de gemeenteraad richting heeft kunnen geven aan de te maken keuzes, bieden wij u hierbij een sluitende begroting aan voor 2027. In 2026 hebben wij u een visietraject aangeboden om gezamenlijk te bepalen wat voor soort gemeente Heeze-Leende wil en kan zijn, zodat we op basis van de visie in 2027 keuzes kunnen maken om tot een meerjarig sluitende begroting te komen.

Wat gaan we ervoor doen?

Sluitende begroting 2027 aanbieden.

Na diverse raadsinformatieavonden en werkbijeenkomsten van de gemeenteraad, en een vastgestelde kaderbrief waarin de gemeenteraad richting heeft kunnen geven aan de te maken keuzes, bieden wij u hierbij een sluitende begroting aan voor 2027. Hierbij geven we ook aan waar de bezuinigingen landen en wat dit betekent voor de dienstverlening. Op basis van een nog op te stellen visie kunnen we eind 2027 keuzes maken om tot een meerjarig sluitende begroting te komen.

De komende periode zijn verdere stappen noodzakelijk om ook voor 2028-2030 positief uit te komen. Heeze-Leende staat voor een aantal strategische vraagstukken op het gebied van financiën, organisatiekracht, maatschappelijke opgaven en regionale ontwikkelingen. Om richting te geven aan de toekomstige ontwikkeling van de gemeente en invulling te geven aan de wens om zelfstandig te blijven, wordt een toekomstverkenning uitgevoerd. Voor de uitvoering van deze verkenning is in 2027 een incidentele aanvulling van € 40.000 op het beschikbare budget benodigd.

Daarnaast gaan we naar een 2e fase ten aanzien van onze investeringsportefeuille. Meer dan € 40 miljoen aan investeringen worden heroverwogen. De heroverweging wordt in 2027 en 2028 verder uitgewerkt

Wat willen we bereiken?

Systematiek toeristenbelasting herzien

In 2026 zijn wij gestart met een andere manier van toeristenbelasting heffen, die naar ons idee beter aansluit bij het daadwerkelijk aantal overnachtingen. In de begroting is daarom rekening gehouden met meer inkomsten aan toeristenbelasting.

Wat gaan we ervoor doen?

Heffing toeristenbelasting actualiseren

Onder de naam toeristenbelasting wordt een directe belasting geheven voor het houden van een verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. Belastingplichtig is degene die gelegenheid biedt tot het houden van verblijf. De maatstaf van heffing is het aantal overnachtingen in het belastingjaar. Het tarief bedraagt per persoon per overnachting een bedrag. Bij verblijf in een hotel of conferentiecentrum, kampeerterrein of in een groepsaccommodatie zijn afwijkende tarieven. Daarnaast bestaat de mogelijk voor exploitanten om gebruik te maken van forfaitaire tarieven afhankelijk van het verblijf.

Een onderzoek wordt uitgevoerd naar hoe de toeristenbelasting toekomstbestendig kan worden ingericht. Dit betekent dat onderzocht wordt of een wijziging van de huidige systematiek en mogelijke overstap naar een procentueel tarief, of een overstap naar een verdere verfijning van de differentiatie in de tarieven voor overnachtingen om zo de lasten eerlijker te verdelen tussen campings, hotels en de verhuur aan arbeidsmigranten (invoering van een beter gedifferentieerd nachtregister dat lasten eerlijker verdeeld). De verwachting is dat een wijziging van de systematiek leidt tot structureel hogere baten.

Investeringen (projecten) programma 1 Investeringen (projecten) en kapitaallasten

De investeringen binnen programma 1 zijn in onderstaand overzicht weergegeven. Daarbij worden tevens de bijbehorende kapitaallasten gepresenteerd, zoals deze zijn verwerkt in de begroting.

Tabel 3.0 Investeringen (projecten) en kapitaallasten programma 1

Bedragen x €1.000

Programma 1		Investeringsprogramma				Kapitaallasten		
Thema	**Omschrijving investering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2028**	**2029**	**2030**
Vervangingsinvesteringen								
1.6	Vervoermiddelen (diversen)	96	314	23		12	49	51
1.6	Duurzaamheidsinvesteringen Werf	200	277		271*	24	32	37
Totaal investeringsprogramma en kapitaallasten		*296*	*591*	*23*		*36*	*81*	*88*
Totaal ophogingen investeringen		-	-	-	*271*	-	-	-

* Nieuw vast te stellen jaarschijf

Een totaaloverzicht van de te activeren investeringen treft u aan in de Meerjareninvesteringsplanning 2027-2030.

Wat mag programma 1 kosten?

Wat mag programma 1 kosten?

Tabel 3.1 Wat mag programma 1 kosten?

Bedragen x €1.000

Thema	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
1 Dienstverlening en Bestuur						
1.1 Bestuur	**2.277**	**1.870**	**1.647**	**1.639**	**1.595**	**1.595**
1.2 Samenwerking	**267**	**314**	**272**	**272**	**272**	**272**
1.3 Openbare orde en veiligheid	**2.100**	**2.272**	**2.437**	**2.454**	**2.318**	**2.314**
1.4 Burgerzaken	**1.033**	**1.041**	**1.154**	**1.072**	**928**	**928**
1.5 Algemene dekkingsmiddelen	**342**	**87**	**49**	**163**	**188**	**272**
1.6 Overhead	**9.622**	**9.485**	**8.274**	**8.074**	**8.132**	**8.161**
1.7 Overige baten en lasten	**142**	**73**	**75**	**1.057**	**1.899**	**2.331**
1.8 Vennootschapsbelasting	**43**	**47**	**47**	**47**	**47**	**47**
Totaal 1 Dienstverlening en Bestuur	**15.827**	**15.189**	**13.956**	**14.778**	**15.379**	**15.920**
Baten						
1 Dienstverlening en Bestuur						
1.1 Bestuur	**307**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.3 Openbare orde en veiligheid	**338**	**359**	**461**	**464**	**370**	**370**
1.4 Burgerzaken	**390**	**464**	**468**	**449**	**184**	**184**
1.5 Algemene dekkingsmiddelen	**37.104**	**36.804**	**38.832**	**39.163**	**39.396**	**40.651**
1.6 Overhead	**18**	**8**	**9**	**9**	**9**	**9**
1.7 Overige baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.8 Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal 1 Dienstverlening en Bestuur	**38.156**	**37.635**	**39.770**	**40.085**	**39.959**	**41.214**
Saldo voor bestemming	**22.330**	**22.446**	**25.815**	**25.307**	**24.580**	**25.294**
Stortingen						
1 Dienstverlening en Bestuur						
1.0 Mutaties reserves programma 1	**127**	**2.075**	**161**	**379**	**65**	**65**
Onttrekkingen						
1 Dienstverlening en Bestuur						
1.0 Mutaties reserves programma 1	**688**	**3.121**	**332**	**314**	**191**	**158**
Saldo mutatie reserves	**561**	**1.046**	**171**	**-65**	**126**	**93**
Saldo na bestemming	**22.891**	**23.492**	**25.986**	**25.242**	**24.707**	**25.388**

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen (per saldo een bate) zijn in het volgende overzicht gespecificeerd.

Tabel 3.2 Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	4.751	4.896	5.699	5.949	6.049	6.048
Algemene uitkering	32.034	31.798	33.028	33.113	33.251	34.506
Dividend	25	20	20	20	20	20
Saldo financieringsfunctie	-49	3	36	-82	-111	-196
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
Saldo algemene dekkingsmiddelen	**36.762**	**36.717**	**38.783**	**39.000**	**39.208**	**40.379**

Overhead

Overhead

In het volgende overzicht is de opbouw van de overhead opgenomen.

Tabel 3.3 Overhead

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Overige bedrijfskosten	349	289	296	296	296	296
Bedrijfsvoering GRSA2	5.570	5.033	5.466	5.293	5.311	5.329
Gemeentehuis Heeze	638	634	712	705	698	706
Werkplaats Heeze	159	184	112	122	139	143
Organisatieontwikkeling	183	31	31	31	31	31
Personeel en organisatie	2.545	1.921	1.903	1.863	1.863	1.863
Vervoermiddelen/tractie	128	136	134	145	175	175
Voorlichting	50	57	58	58	58	58
Doorontwikkeling: Versterken uitvoeringskracht	0	1.200	0	0	0	0
Overhead toegerekend aan investeringen	0	0	-438	-438	-438	-438
Totaal lasten	*9.622*	*9.485*	*8.274*	*8.074*	*8.132*	*8.161*
Overige bedrijfskosten	3	5	5	5	5	5
Gemeentehuis Heeze	12	3	3	3	3	3
Personeel en organisatie	3	0	1	1	1	1
Bedrijfsvoering GRSA2	84	0	0	0	0	0
Totaal baten	*102*	*8*	*9*	*9*	*9*	*9*
Saldo overhead	**9.520**	**9.477**	**8.265**	**8.065**	**8.123**	**8.152**

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

De gemeenten zijn verplicht om vennootschapsbelasting (Vpb) te betalen over de (fiscale) winst die wordt behaald op activiteiten waarbij de gemeente wordt aangemerkt als overheidsonderneming. De gemeente is alleen overheidsonderneming op het gebied van de grondexploitatie en voor de opbrengst van de verkoop van

reststromen afval. Op basis van berekeningen gebaseerd op realisatie en de prognoses van de exploitaties is de verwachte belastinglast bepaald.

Onvoorzien

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven is jaarlijks een bedrag van € 34.000 in onze begroting opgenomen. Om een beroep te kunnen doen op de post onvoorziene uitgaven moet aan een aantal criteria worden voldaan, te weten:

- Onvoorzienbaar ten tijde van de samenstelling van de kaderbrief en/of meerjarenbegroting;
- Onontkoombaar op basis van wetgeving, contract of overeenkomst of een zwaarwegende politieke toezegging of belang;
- Niet uit te stellen tot een volgend begrotingsjaar.

Inzet van de post onvoorzien kan slechts via afzonderlijke besluitvorming door het college van B&W.

De raad heeft het college gemandateerd om onontkoombare en onvoorziene uitgaven te doen. Het college informeert de raad in dat geval achteraf in de eerstvolgende mogelijkheid waarop het college de raad kan informeren.

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

Inleiding programma 2

Samen werken aan vitale kernen binnen realistische kaders

Onze gemeente staat voor de opgave om de leefbaarheid, bereikbaarheid en aantrekkelijkheid van de vier kernen ook in de toekomst te behouden. Tegelijkertijd worden wij geconfronteerd met toenemende financiële druk, beperkte uitvoeringscapaciteit en grote maatschappelijke opgaven. Dit vraagt om scherpe keuzes en een realistische afweging tussen ambities en beschikbare middelen.

Binnen dit programma zetten we in op voldoende betaalbare, passende en duurzame woningen voor onze inwoners, met aandacht voor doorstroming en leefbaarheid. Nieuwe woningbouw moet passen bij het dorpse karakter van de gemeente en bijdragen aan een toekomstbestendige woonomgeving.

Het behoud van de eigen identiteit van elke kern blijft een belangrijk uitgangspunt. Onze vier kernen verschillen in omvang, karakter en voorzieningenaanbod. Daarom kiezen wij niet voor een uniforme aanpak, maar voor maatwerk. Niet iedere voorziening kan in iedere kern op dezelfde wijze worden behouden. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bekijken wij welke voorzieningen essentieel zijn voor de leefbaarheid en hoe deze toekomstbestendig kunnen blijven.

Wij zetten ons in voor sterke levendige dorpscentra waar ruimte is voor ontmoeting, verenigingsleven, winkels en horeca. De gemeente kan hierbij randvoorwaarden creëren door passende ruimtelijke mogelijkheden te bieden en de kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden. Tegelijkertijd erkennen wij dat het behoud van winkels en horecavoorzieningen uiteindelijk afhankelijk is van economische haalbaarheid, ondernemerschap en voldoende draagvlak vanuit inwoners en bezoekers. De gemeente kan dit proces ondersteunen, maar niet garanderen.

Voor Leende willen wij voortbouwen op de ideeën en voorstellen die inwoners hebben aangedragen voor de verdere ontwikkeling van het centrum**.** Daarbij constateren wij dat binnen de huidige begroting nauwelijks structurele middelen of capaciteit beschikbaar zijn voor nieuwe uitvoeringsprojecten. Daarom richten wij ons primair op het faciliteren van initiatieven, het ondersteunen van participatieprocessen en het verkennen van kansen die samen met de gemeenschap kunnen worden gerealiseerd**.** Eventuele vervolgstappen vragen om aanvullende bestuurlijke keuzes, extra investeringen en een zorgvuldige afweging ten opzichte van andere gemeentelijke opgaven.

Bij grote verkeerskundige projecten kijken wij nadrukkelijk naar de samenhang met gebiedsontwikkelingen. Waar mogelijk benutten wij kansen om investeringen in infrastructuur gedeeltelijk te verbinden aan woningbouw- of economische ontwikkelingen. Tegelijkertijd zijn wij ons ervan bewust dat niet alle infrastructurele investeringen volledig kunnen worden bekostigd vanuit dergelijke ontwikkelingen. Realisatie van omvangrijke projecten vraagt daarom om een realistische financiële strategie, mogelijke externe bijdragen en voldoende ambtelijke capaciteit.

Wij blijven bovendien investeren in een gezonde balans tussen economie en leefomgeving. Een aantrekkelijk ondernemersklimaat draagt bij aan de vitaliteit van onze gemeente, maar economische ontwikkelingen moeten passen bij het dorpse karakter van onze kernen en de kwaliteit van de woonomgeving.

Daarnaast blijven natuur en landschap belangrijke kwaliteiten van onze gemeente. De beschikbare ruimte staat echter onder druk door uiteenlopende claims vanuit wonen, landbouw, natuurontwikkeling, recreatie en economie. De komende jaren zoeken wij daarom nadrukkelijk naar een evenwicht waarin deze functies elkaar versterken en waarbij de unieke kwaliteiten van ons buitengebied behouden blijven.

Reguliere werkzaamheden en bestaand beleid
Uiteraard blijven we onze wettelijke taken, verantwoordelijkheden en vastgestelde beleidsplannen uitvoeren. Onder programma 2 zijn dat bijvoorbeeld de uitvoerings- en handhavingsstrategie en het uitvoeringsprogramma Vergunningen, Toezicht & Handhaving, het uitvoeren van onderhoud aan wegen, civiele kunstwerken en verlichting, de aanleg van invalideparkeerplaatsen en verkeersmaatregelen, uitvoering geven aan het groenstructuurplan, vervangen en verduurzamen (LED) van armaturen en masten, deelnemen aan regionale overleggen en samenwerken in de regio wat betreft het vitaal buitengebied, het onderhouden en ontwikkelen van natuur gerelateerde beleving voor toeristen en recreanten, het bezoeken en controleren van het bestaande toeristische areaal, voldoen aan de leveringsafspraken met De Groote Heide. Deze taken staan verder niet expliciet in de begroting benoemd, maar zijn wel financieel vertaald in deze begroting.

2.1 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dragen bij aan de identiteit, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van de kernen, met ruimte voor passende woningbouw en functiemenging.

De gemeente zet in op woningbouwontwikkelingen die bijdragen aan de woningbehoefte én passen binnen de ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente. Daarbij onderzoeken wij waar stapelbouw mogelijk is, mits dit stedenbouwkundig en ruimtelijk inpasbaar is. Tegelijkertijd streven wij naar bouwen passend bij het dorpse karakter door de identiteit van de kernen, erfgoedwaarden en ruimtelijke kwaliteit als uitgangspunt te nemen bij nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast blijft duurzame en energiezuinige nieuwbouw als norm gelden, waarbij nieuwbouw voldoet aan de geldende wettelijke duurzaamheidseisen. In het centrumgebied hanteren wij een sterke voorkeur voor maatschappelijke functies op de begane grond in de “tulp”, conform de uitgangspunten van de Omgevingsvisie. Om woningbouwontwikkelingen beter te faciliteren zetten wij daarnaast in op waar mogelijk vergunningstrajecten verkorten en vereenvoudigen (Wonen en bouwen), met behoud van zorgvuldige besluitvorming en binnen de wettelijke kaders van de Omgevingswet.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststellen erfgoedbeleid, vaststellen uitvoeringsprogramma erfgoed

2027: Vaststellen erfgoedbeleid, vaststellen uitvoeringsprogramma.

Zie ook Thema 3. Samen leven en participeren, onderdeel 3.8 Cultuur.

Actualiseren beleid Ruimtelijke kwaliteit

2028: Vaststellen Nota Ruimtelijke Kwaliteit (huidige welstandsnota), als voldoende capaciteit en middelen beschikbaar worden gesteld.

Wat willen we bereiken?

Passende huisvesting voor met name starters, jongeren en senioren

Het realiseren van voldoende betaalbare en passende woningen voor met name jongeren, starters en senioren, afgestemd op de lokale woningbehoefte en zoveel mogelijk gericht op eigen inwoners zodat de doorstroming op de lokale woningmarkt wordt bevorderd. Hiermee wordt bijgedragen aan het behoud van jongeren voor de vitaliteit en leefbaarheid van onze dorpen, terwijl senioren de mogelijkheid krijgen om zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen vertrouwde woonomgeving te blijven wonen.

Ook wordt ingezet op het faciliteren van collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) en diverse woonvormen (kleinschalige projecten) en blijft de gemeente startersleningen inzetten. Uitgangspunt hierbij is woningbouw die passend is bij het dorpse karakter, duurzaam en energiezuinig is en tevens zoveel mogelijk bijdraagt aan sociale cohesie en leefbaarheid. Uitbreiden aan de randen van de kernen is mogelijk, mits deze plaatsvindt in samenhang met integrale gebiedsontwikkelingen, zodat de realisatie en financiering van de nodige infrastructuur, zoals ontsluitingswegen, kan worden geborgd.

De realisatie van deze ambities is mede afhankelijk van externe factoren, zoals netcongestie, marktomstandigheden, bezwaar- en beroepsprocedures en beschikbare capaciteit.

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen en uitvoering geven aan het Volkshuisvestingsprogramma met aandacht voor starters, jongeren, senioren, doorstroming en diverse woonvormen.

2027: Met de inwerkingtreding van de Wet versterking regie Volkshuisvesting is het voor de gemeente verplicht om een Volkshuisvestingprogramma op te stellen en in2027 vast te stellen. Dit is een concreet uitvoeringsprogramma waarin de doelstellingen uit de Omgevingsvisie en het raadsakkoord worden uitgewerkt. Dit programma moet regionaal worden afgestemd.

2028-2030: Uitvoering van het Volkshuisvestingsprogramma met aandacht voor starters, jongeren, senioren, doorstroming en diverse woonvormen.

Opstellen en vaststellen van een urgentieverordening

2027: Ook is het met de inwerkingtreding van de eerder genoemde Wet versterking regie op de volkshuisvesting verplicht om een huisvestingsverordening met een uniforme urgentieregeling op te stellen. Dit zorgt voor een eerlijkere verdeling van schaarse woonruimte in de regio. Daar waar mogelijk en nodig zullen daarbij de voorrangsmogelijkheden voor inwoners worden benut. Ook deze urgentieverordening moet regionaal worden afgestemd.

2028-2030: Uitvoering van de huisvestingsverordening met urgentieregeling.

Zelf initiëren en meewerken aan woningbouwprojecten die passen binnen onze doelstellingen zoals project Vlinderhoeve, Vogelshofje, Wilhelminapark, Molenhoeven/Diepers, Breedvennen etc.

2027-2030: De gemeente werkt actief mee aan de ontwikkeling van deze woningbouwprojecten of initieert zelf woningbouwprojecten zoals bijvoorbeeld de starterswoningen bij Molenhoeven/Diepers.

Wat willen we bereiken?

Regie op woningbouwlocaties en gebiedsontwikkeling

De gemeente wil actief regie voeren op woningbouwlocaties en gebiedsontwikkelingen om maatschappelijke doelen op het gebied van wonen, leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en voorzieningen te realiseren.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering geven aan de Omgevingsvisie en het Programma Volkshuisvesting

2027-2030: Kansen benutten binnen de uitgangspunten van de Omgevingsvisie, de woningbouwstrategie en het Programma Volkshuisvesting. Hierbij wordt aandacht besteed aan de ruimtelijke kwaliteit, de openheid van bijzondere cultuurlandschappen, mogelijkheden voor inbreiding en de financiering van gebiedsoverstijgende voorzieningen. We werken hierbij samen met initiatiefnemers, woningcorporaties, ontwikkelaars, CPO’s of strategische partners, afhankelijk van de situatie.

Inzetten van grondbeleidsinstrumenten

2027-2030: De instrumenten van het grondbeleid worden zo goed mogelijk benut. Dit doen we onder andere door het actief verwerven van strategische gronden en het versterken van de samenwerking met Ruimte voor Ruimte en eventueel andere strategische partners en ontwikkelaars. Ook passen we indien nodig het voorkeursrecht toe.

2.2 Openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

Bereikbaarheid

De gemeente vindt het belangrijk dat inwoners, ondernemers en bezoekers bestemmingen binnen de gemeente en in de regio goed kunnen bereiken. Goede verbindingen tussen de dorpskernen onderling en met de regio zijn hiervoor essentieel. Daarom werken we op zowel gemeentelijk als regionaal niveau aan het behouden en verbeteren van de bereikbaarheid van Heeze-Leende.

Wat gaan we ervoor doen?

Alle verkeersstromen krijgen evenveel aandacht bij het zoeken naar oplossingen

Om de bereikbaarheid van Heeze-Leende ook in de toekomst te waarborgen, stellen we een lokale bereikbaarheidsagenda op als verdere uitwerking van het Mobiliteitsplan Heeze-Leende. Hierin brengen we de gevolgen van woningbouwontwikkelingen, economische ontwikkelingen en de verwachte groei van het verkeer in beeld. Daarbij worden alle vervoerswijzen en verkeersstromen in samenhang beschouwd, waarbij het STOMP-principe (Stappen, Trappen, Ov, Mobiliteit in regionaal verband, Personenauto) als afwegingskader wordt gehanteerd. De bereikbaarheidsagenda geeft inzicht in toekomstige knelpunten en helpt bij het maken van onderbouwde keuzes om de bereikbaarheid van de dorpskernen en de regio ook op de lange termijn te behouden. Daarnaast vormt de agenda een basis voor toekomstige investeringen in zowel mobiliteitsmaatregelen als de verkeersinfrastructuur binnen de gemeente.

Concreet: Opstellen van de lokale bereikbaarheidsagenda Heeze-Leende in 2027

In het Mobiliteitsplan zijn verschillende tracés opgenomen voor nieuwe fietsverbindingen. Deze tracés worden nader verkend om te bepalen op welke wijze kwalitatief hoogwaardige fietsverbindingen kunnen worden gerealiseerd. Uitgangspunt daarbij is dat de verbindingen voldoen aan de vastgestelde kwaliteitseisen. De verkenningen zij momenteel in uitvoering. De fietsverbinding F2 Eindhoven-Weert, en de daarbij behorende feeder, bevindt zich daarbij in de afrondende fase van de tracékeuze.

Concreet: Inzetten op regionale samenwerking en verdere uitwerking van de plannen rondom de F2 routes in 2027

Wat willen we bereiken?

Een veilige en beheersbare openbare ruimte voor leefbare kernen door goed beheer.

De gemeenteraad wil beschikbare middelen doelmatig inzetten voor het onderhoud van wegen, trottoirs, fietspaden, groen en andere voorzieningen in de openbare ruimte. Daarnaast wil de raad bijdragen aan verkeersveiligheid, leefbare kernen, een aantrekkelijk buitengebied en een financieel gezonde gemeente. Goed beheer draagt bij aan het realiseren van deze ambities.

De gemeente is als eigenaar van wegen, groen, openbare verlichting en andere voorzieningen verantwoordelijk voor een veilig en kostenefficiënt beheer van deze eigendommen. Daarbij streven we naar een kwaliteit die past bij de ambities van de gemeenteraad en de beschikbare middelen, zodat de openbare ruimte ook op lange termijn beheersbaar blijft. Dit principe geldt ook voor de kapitaalgoederen water en gebouwen maar deze vallen niet onder thema 2.2 openbare ruimte.

Voor een nadere toelichting op de samenhang tussen ambitie, kwaliteit, risico's, middelen en bestuurlijke keuzes wordt verwezen naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Wat gaan we ervoor doen?

Actualiseren van onderhoudsplannen

In 2027 bieden we het beheer- en beleidsplan groen en het geactualiseerd beheer- en beleidsplan civiele kunstwerken aan voor besluitvorming. Deze plannen brengen de actuele kwaliteit van gemeentelijke eigendommen, de wettelijke kaders, risico's en benodigde middelen in beeld. Vastgestelde plannen verbinden bestuurlijke ambities aan uitvoering door kwaliteitsniveaus, middelen en uitvoering met elkaar te verbinden. Op basis van inspecties, beheerdata en meldingen openbare ruimte geven de plannen inzicht in zowel de technische kwaliteit als de beleving van de openbare ruimte. Daarmee vormen zij de basis voor bestuurlijke afwegingen over kwaliteit, risico's, uitvoerbaarheid en beschikbare middelen.

Inzetten beschikbare gelden voor onderhoud openbare ruimte

In 2027 geven we uitvoering aan het onderhoud van wegen, trottoirs en fietspaden op basis van het vastgestelde beleids- en beheerplan wegen 2027-2031. Hiermee houden we gemeentelijke eigendommen veilig, functioneel en kostenefficiënt in stand en dragen we bij aan verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbare kernen. In 2027 wordt de tweejaarlijkse inspectie uitgevoerd, op basis waarvan de concrete onderhoudsbehoefte wordt bepaald. Op basis van maatregeltoets, prioritering en interne-, integrale afstemming wordt een uitvoeringsplan opgesteld.

Ten aanzien van groenbeheer zetten we tot aan vaststelling van het nieuwe beheer- en beleidsplan de gebruikelijke cyclische onderhoudsmaatregelen door. Maatregelen bestaan onder anderen uit maaien, onderhoud- en inboet groenvakken en snoeien en vervangen van bomen. Om veiligheid, kwaliteit van ons bomenbestand te borgen is het belangrijk om toe te groeien naar cyclisch beheer. Eén keer per drie jaar snoeien zorgt voor een voorspelbare onderhoudscyclus en beperkt de hinder voor inwoners en bedrijven. Daarvoor moeten uiteindelijk 6000 bomen per jaar worden gesnoeid. In 2026 zijn we in Leenderstrijp geëindigd. In Q3 van 2027 starten we een nieuwe snoeironde op in Leende. Extensief maaien (minder maaien waar mogelijk) bevorderd de biodiversiteit. Het bevorderen van biodiversiteit is een doelstelling uit het duurzaamheidsbeleid. In 2027 kijken we naar locaties en mogelijkheden om extensief maaien verder uit te breiden.

Via website, bewonersbrieven en vooraankondigingsborden worden aanwonenden en belanghebbende tijdig geïnformeerd of betrokken over onderhoudswerkzaamheden in hun straat of buurt.

Investeren en vervangen

Aan het einde van de technische levensduur van kapitaalgoederen ligt vervanging in het kader van duurzame veiligheid en kostenefficiëntie voor de hand. Op het moment van vervanging ontstaat er een natuurlijk moment om te reconstrueren naar de huidige maatstaven. Door te investeren in vervanging voorkomen we kapitaalvernietiging en houden we wegen en overige voorzieningen veilig, functioneel en beheersbaar voor de lange termijn.

In 2027 starten we met de reconstructie van de Ginderover - Somerenseweg. Zowel de rijbaan als de riolering heeft het einde van de technische levensduur bereikt. Daarnaast voldoet de huidige inrichting van de weg niet meer aan de huidige maatstaven. Inmiddels is een ontwerp uitgewerkt en kunnen we in 2027 na aanbesteding en gunning, starten met de uitvoering.

Reconstructie van de wijk Weibossen. Het ontwerp van de reconstructie wordt opgepakt met een uitgebreid participatietraject. In de tweede helft van 2027 staat start van de werkzaamheden op de planning. De reconstructie van de gehele wijk wordt gefaseerd uitgevoerd over de jaren 2027-2030.
In 2027 ronden we het vervangen en verbeteren van de fietspaden Leenderweg af.

In 2027 richten we een deel van het gemeentehuisplein opnieuw in. Voor het gemeentehuis starten we met de vergroening van het plein. Met het oorspronkelijke ontwerp voor het gehele plein in het achterhoofd, proberen we ook wijzigingen aan te brengen voor de Rafaelschool. Er wordt gezocht naar alternatieven om met het beschikbare budget zoveel mogelijk impact te maken.

Onze gemeente heeft te maken met een theoretisch vervangingspiek van circa € 21 miljoen. Om die piek het hoofd te bieden is volgens het beheer- en beleidsplan wegen 2027-2031 jaarlijks € 400.000 vervangingsbudget beschikbaar gesteld. In 2027 brengen we door aanvullend onderzoek de werkelijke omvang van de vervangingsopgave in beeld. Tegelijkertijd gaan we door met vervangen van verhardingen die eraan toe zijn. In 2027 vervangen we grotendeels de rijbanen van 't Heike - Euvelwegen.

Betrouwbaar en bereikbaar voor meldingen openbare ruimte.

In 2027 professionaliseren we de dienstverlening rondom de afhandeling van meldingen openbare ruimte verder. We hanteren en sturen op een servicenorm van 14 dagen voor de afhandeling van meldingen en ontwikkelen dashboarding op basis van data verder door. Hierdoor ontstaat beter inzicht in meldingen, doorlooptijden, trends en de ervaringen van inwoners. Deze informatie benutten we voor het verbeteren van de dienstverlening en als input voor beheer- en beleidsplannen.

Wat willen we bereiken?

Leefbaarheid

De gemeente streeft naar een prettig en leefbaar woon-en verblijfsklimaat. Daarbij heeft iedere weg binnen de gemeente zijn eigen functie. Wegen die zijn ingericht voor het verwerken van grotere verkeersstromen vervullen daarin een belangrijke rol, zodat woon en winkelstraten vooral ruimte bieden aan wonen, ontmoeten en verblijven. Zo werken we aan aantrekkelijke en leefbare dorpskernen voor inwoners, bezoekers en ondernemers.

Wat gaan we ervoor doen?

Ontlasting van de dorpskernen

We werken verder aan initiatieven om doorgaand en vrachtverkeer uit onze dorpskernen te krijgen. De ideeën hiervoor zijn beschikbaar, maar de financiële, juridische en praktische uitvoerbaarheid van alle initiatieven is onzeker en moet uitgewerkt worden. Dit betekent veel overleg met andere overheden, ProRail, grondeigenaren, omwonenden en belangenorganisaties. Ook moet worden onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor relevante gebiedsontwikkelingen die de initiatieven financieel en verkeerskundig kunnen dragen en verantwoorden. Concreet gaat het om de volgende initiatieven:

- Doortrekken randweg en Somerenseweg naar de Poortmannen tbv Heeze
- Centrale as naar Zevenhuizen en Vrachtwagenverbod in het centrum tbv Leende
- Samen mee naar de A2 en verharden Kloosterlaan tbv Sterksel

Voor alle initiatieven komen we in Q1 2027 met een update naar de raad, zodat daar – mede in het kader van de ombuigingen op de investeringen – een discussie over prioriteit, timing en haalbaarheid gevoerd kan worden.

Wat willen we bereiken?

Mobiliteit en verkeer

Binnen de gemeente streven we naar een verkeersveilige omgeving binnen de dorpskernen en het buiten gebied, waarin verkeersdeelnemers zich veilig kunnen verplaatsen. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals voetgangers, fietsers en met name scholieren. Door signalen van inwoners tijdig op te vangen, knelpunten vroegtijdig te constateren en gerichte maatregelen te treffen, werken we aan het vergroten van het gevoel van verkeersveiligheid in de openbare ruimte en het verkleinen van de kans op ongevallen.

Wat gaan we ervoor doen?

Veilige routes voor fietsers en voetgangers

Vanuit de gemeente werken we aan het op orde brengen van het fietsnetwerk volgens de actuele CROW- richtlijnen. Hiervoor stellen we een integraal fietsplan op waarin, het bestaande fietsnetwerk wordt geïnventariseerd, beoordeeld en getoetst aan de geldende kwaliteitseisen en ontwerprichtlijnen. Daarbij brengen we knelpunten, ontbrekende schakels (missing links) en kansen voor kwaliteitsverbetering in beeld. Het fietsplan vormt de basis voor toekomstige investeringen in het fietsnetwerk, zodat dit veiliger, comfortabeler en aantrekkelijker wordt voor fietsers.

Concreet: Opstellen van een fietsplan in 2027

Vanuit de gemeente werken we aan een voetgangersvriendelijke openbare ruimte. Bij herinrichtingen beoordelen we of voetgangers voldoende ruimte en een volwaardige positie krijgen binnen het straatprofiel. Daarnaast onderzoeken we waar looproutes en oversteekmogelijkheden kunnen worden verbeterd, zodat voorzieningen, scholen en andere bestemmingen veilig en comfortabel te voet bereikbaar zijn. Hierbij besteden we extra aandacht aan schoolomgevingen en schoolroutes.

Verbeteren van de verkeersveiligheid (met name bij scholen)

De verkeersveiligheid rondom scholen heeft blijvend aandacht. Eind 2026 en begin 2027 zijn de bestaande schoolzones geïnventariseerd en beoordeeld op herkenbaarheid, inrichting en werking. In de loop van 2027 worden verbetermaatregelen verder uitgewerkt en uitgevoerd. Daarbij streven we naar een herkenbare en uniforme inrichting van schoolzones binnen de gemeente, waarmee de herkenbaarheid van schoolomgevingen en de verkeersveiligheid rondom scholen worden vergroot.

Concreet: Uitwerken en uitvoeren van schoolzones in 2027

Wat willen we bereiken?

Veiligheid

Binnen de gemeente streven we naar een verkeersveilige omgeving binnen de dorpskernen en het buiten gebied, waarin verkeersdeelnemers zich veilig kunnen verplaatsen. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals voetgangers, fietsers en met name scholieren. Door signalen van inwoners tijdig op te vangen, knelpunten vroegtijdig te constateren en gerichte maatregelen te treffen, werken we aan het vergroten van het gevoel van verkeersveiligheid in de openbare ruimte en het verkleinen van de kans op ongevallen.

Wat gaan we ervoor doen?

Veilige routes voor fietsers en voetgangers

Vanuit de gemeente werken we aan het op orde brengen van het fietsnetwerk volgens de actuele CROW- richtlijnen. Hiervoor stellen we een integraal fietsplan op waarin, het bestaande fietsnetwerk wordt geïnventariseerd, beoordeeld en getoetst aan de geldende kwaliteitseisen en ontwerprichtlijnen. Daarbij brengen we knelpunten, ontbrekende schakels (missing links) en kansen voor kwaliteitsverbetering in beeld. Het fietsplan vormt de basis voor toekomstige investeringen in het fietsnetwerk, zodat dit veiliger, comfortabeler en aantrekkelijker wordt voor fietsers.

Concreet: Opstellen van een fietsplan in 2027

Vanuit de gemeente werken we aan een voetgangersvriendelijke openbare ruimte. Bij herinrichtingen beoordelen we of voetgangers voldoende ruimte en een volwaardige positie krijgen binnen het straatprofiel. Daarnaast onderzoeken we waar looproutes en oversteekmogelijkheden kunnen worden verbeterd, zodat voorzieningen, scholen en andere bestemmingen veilig en comfortabel te voet bereikbaar zijn. Hierbij besteden we extra aandacht aan schoolomgevingen en schoolroutes.

Verbeteren van de verkeersveiligheid (met name bij scholen)

De verkeersveiligheid rondom scholen heeft blijvend aandacht. Eind 2026 en begin 2027 zijn de bestaande schoolzones geïnventariseerd en beoordeeld op herkenbaarheid, inrichting en werking. In de loop van 2027 worden verbetermaatregelen verder uitgewerkt en uitgevoerd. Daarbij streven we naar een herkenbare en uniforme inrichting van schoolzones binnen de gemeente, waarmee de herkenbaarheid van schoolomgevingen en de verkeersveiligheid rondom scholen worden vergroot.

Concreet: Uitwerken en uitvoeren van schoolzones in 2027

2.3 Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?

Verdere invoering van de Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet gaat over alles wat invloed heeft op onze fysieke leefomgeving, zoals bouwen, milieu, bedrijvigheid, monumenten, natuur, etc. Onder de Omgevingswet is de bedoeling om alle relevante aspecten die effect hebben op de fysieke leefomgeving samen te brengen. Dus niet alleen wat er gebouwd mag worden en hoe hoog, maar ook hoe de omliggende natuur wordt beschermd, welke voorwaarden gelden voor milieuactiviteiten, of evenementen mogen plaatsvinden, of horeca is toegestaan, etc. De wet kent nieuwe instrumenten ten opzichte van de oude Wet Ruimtelijke Ordening met allen eigen termijnen waarbinnen die geïmplementeerd moeten zijn, te eindigen op 31 december 2031 met een volledig gebiedsdekkend omgevingsplan.

De integrale herziening van alle ruimtelijke instrumenten biedt ook meteen de gelegenheid om kritisch te kijken naar de regeldruk voor inwoners en ondernemers en te werken aan richtinggevende beleidslijnen die inwoners en ondernemers helpen om initiatieven af te stemmen op gemeentelijk beleid.

Wat gaan we ervoor doen?

Werken aan het gebiedsdekkend omgevingsplan

Vanaf 2024 beschikt de gemeente over een zogenaamd tijdelijk omgevingsplan van rechtswege. Dit bestaat o.a. uit de oude bestemmingsplannen en de oude regels vanuit de rijksoverheid (de zogenaamde bruidsschat). We gaan dit plan in stappen vervangen door een nieuw gebiedsdekkend omgevingsplan, gepubliceerd in het nieuwe Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). We doen dit in halfjaarlijkse tranches, waarbij we delen van het grondgebied en delen van de regelset combineren met nieuwe initiatieven en vervanging van oude bestemmingsplannen, postzegelplannen, bopa’s en vergunningen.

In 2027 brengen we de eerste tranche van het omgevingsplan in procedure. Als daar geen grote tegenvallers bij naar boven komen volgt in het najaar ook de tweede tranche.

Invoering van omgevingsprogramma’s

De Omgevingswet kent naast de omgevingsvisie en het omgevingsplan ook het instrument van omgevingsprogramma’s. Deze zijn deels verplicht (zoals het warmteprogramma en het volkshuisvestingsprogramma) en verder optioneel (zoals bv een erfgoedprogramma). Inhoudelijk worden de programma’s getrokken vanuit de betreffende beleidsterreinen. Vanuit RO wordt ondersteund bij de verwerking in het DSO en de bewaking van de samenhang.

Voor 2027 werken we in ieder geval aan het warmteprogramma en het volkshuisvestingsprogramma.

Actualiseren omgevingsvisie

Wet- en regelgeving op het gebied van inrichting en beheer van de fysieke leefomgeving is continu in ontwikkeling. Denk aan stikstofregels, de natuurherstelverordening, provinciale regels, etc. Ook onze eigen visie op de leefomgeving is niet in beton gegoten en kan in de loop van de tijd veranderen. Dit alles kan aanleiding vormen om onze omgevingsvisie te actualiseren. Indien nodig zetten we hier de gepaste stappen voor.
Voor 2027 is momenteel geen grote wijziging voorzien.

Ontwikkeling en actualisatie van ruimtelijke beleidskaders

Inwoners en ondernemers hebben behoefte aan duidelijke kaders waarbinnen ze hun initiatieven kunnen vormgeven. De omgevingsvisie is hiervoor vaak nog te globaal. We werken aan een verdere uitwerking in de vorm van afwegingskaders, gebiedsgerichte omgevingsprogramma's en ontwikkelrichtingen. Hierin werken we vanuit RO samen met alle betrokken beleidsterreinen en onze inwoners, (agrarische) ondernemers en organisaties. We prioriteren op basis van behoefte en capaciteit en maatwerk blijft een belangrijk instrument. Dit is nodig voor alle gevallen waarvoor geen passende beleidskaders beschikbaar zijn, maar ook voor bijzondere initiatieven die niet binnen beleidskaders passen maar wel een grote maatschappelijke waarde kennen.

In 2027 verwachten we dat alle beschikbare capaciteit moet worden ingezet op het omgevingsplan, de omgevingsprogramma's en concrete initiatieven van inwoners en ondernemers. Hierdoor komen we waarschijnlijk nog niet toe aan nieuwe beleidskaders en zijn er momenteel ook nog geen grote actualisaties gepland.

Deelname in diverse regionale samenwerkingsverbanden

We nemen zowel ambtelijk als bestuurlijk actief deel aan regionale samenwerkingsverbanden zoals de MRE en de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA's). Dit doen we om te zorgen dat de belangen van de gemeente, onze inwoners en ondernemers zo goed mogelijk worden meegenomen bij het beleid en regelgeving die door andere overheden zoals het rijk, provincie, waterschap wordt opgesteld. Vanuit deze samenwerkingen ontstaan soms ook concrete projecten of (subsidie)regelingen die direct leiden tot verbeteringen van landschap, natuur, bodem, water of leefomgeving. Dit is een continu proces.

Wat willen we bereiken?

Ondersteunen van inwoners en ondernemers bij het realiseren van initiatieven, met behoud van de kwaliteiten van onze leefomgeving

Onze leefomgeving is continu in ontwikkeling. Inwoners en ondernemers hebben plannen die ze willen realiseren. Tegelijk moeten die plannen worden ingepast in gemeentelijke visies en beleid en moeten we de kwaliteit van onze leefomgeving bewaken en waar mogelijk versterken. Denk bv aan behoud van natuur en landschap; balans tussen landbouw, natuur en recreatie; terughoudendheid in verstening in het buitengebied; voorkomen van aantasting van het landschap of leefbaarheid door grootschalige opwek van windenergie zonneparken. Dit vraagt om samenwerking met en ondersteuning van onze inwoners en ondernemers.

Initiatieven van inwoners en ondernemers bieden vaak ook een kans om gemeentelijke doelstellingen mede te realiseren. We werken hiertoe intensief samen met de initiatiefnemers en geven indien nodig ook prioriteit aan initiatieven met een hoge maatschappelijke meerwaarde. Door toe te zien op een zo goed mogelijke toepassing van de omgevingsdialoog bevorderen we participatie en helpen we bij het voorkomen of beperken van juridische procedures. Ook werken we op deze manier actief mee aan de transitie van het landelijk gebied. We bieden ruimte voor agrariërs en plattelandseconomie en ondersteunen waar mogelijk nieuwe functies in vrijkomende agrarische bebouwing.

Wat gaan we ervoor doen?

Beoordelen van en ondersteunen bij het inpassen van ruimtelijke initiatieven van inwoners en ondernemers

Initiatieven die rechtstreeks passen binnen het omgevingsplan worden beoordeeld en indien aan alle voorwaarden voldaan is, geven we de benodigde vergunningen af. Als op punten gebreken worden geconstateerd worden initiatiefnemers hierover geïnformeerd en indien nodig ondersteund. Voor initiatieven die niet rechtstreeks passen binnen het omgevingsplan vindt een eerste ambtelijke beoordeling plaats op de intaketafel. Daarbij kijken we naar de omgevingsvisie, overig gemeentelijk beleid en globaal aan beleid en regelgeving van andere overheidsinstanties en beoordelen we de maatschappelijke meerwaarde. Indien nodig bespreken we het initiatief ook tijdens het RO-spreekuur met de Provincie. De initiatiefnemers ontvangen bericht met een inschatting van haalbaarheid en wenselijkheid van hun initiatief en worden waar nodig en mogelijk ondersteund in het aanpassen van hun initiatief om de haalbaarheid en wenselijkheid te vergroten. Prioriteit wordt gegeven aan initiatieven met een hoge maatschappelijke meerwaarde en initiatieven van (agrarische) ondernemers die wensen mee te doen aan speciale regelingen.

Dit is een regulier proces. In 2027 hebben we nog steeds te maken met een beperkte uitvoeringscapaciteit, mede door de grote hoeveelheid werk die we nog hebben aan het implementeren van de Omgevingswet. Dit zal leiden tot een kritische beoordeling van initiatieven en in sommige gevallen tot een langer dan gewenste behandeltijd.

Deelnemen aan de Stimuleringsregeling Landschap en Ervenplus

De gemeente is deelnemer aan de Stimuleringsregeling Landschap 2.0 (STILA 2.0) en Ervenplus. Voor beide regelingen heeft de gemeentebudget beschikbaar gesteld, welke bij STILA 2.0 is verdubbeld door de Provincie. Inwoners en grondeigenaren in het buitengebied kunnen onder voorwaarden een aanvraag doen in deze regelingen voor onder andere het aanleg- en beheer van landschaps- en waterelementen, wandelpaden of kruidenrijke akkerranden. De STILA-regeling loopt tot 2031.Dit is een continu proces.

2.4 Milieu

Wat willen we bereiken?

Aardgasvrij, jouw woning, jouw regie (geen kop op landelijk beleid en geen dwang)

Het Warmteprogramma gaat in de loop der tijd meer duidelijkheid geven welke duurzame bron het aardgas gaat vervangen. Ondertussen stimuleren wij om woningeigenaren o.a. via wijkaanpakken om op natuurlijke momenten isolerende maatregelen te nemen in combinatie met een hybride CV-ketel. Als gemeente stimuleren en faciliteren deze bewonersreis.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststellen Warmteprogramma dat weer onderdeel gaat uitmaken van de Energievisie.

2027: Vaststellen warmteprogramma

2028-2030: Uitvoeren acties warmteprogramma

Wat willen we bereiken?

Bodemtaken

Sinds de invoering van de omgevingswet zijn de bodemtaken gedecentraliseerd en overgedragen van de provincie naar de gemeenten. Deze taken vallen binnen de wettelijke zorgplicht van gemeenten voor een veilige en gezonde leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering wettelijke bodemtaken door omgevingsdienst

Deze taken zijn specialistisch van aard. Voor een gemeente ter grootte van Heeze-Leende is de omvang van deze taken niet voldoende groot om daarvoor iemand in dienst te nemen. De uitvoering deze werkzaamheden zijn structureel van aard en worden door de Omgevingsdienst uitgevoerd. Het betreft onder andere afhandelen van meldingen en plannen voor bodemsaneringen, het beoordelen van meldingen en vergunningverlening voor bodemactiviteiten, toezicht en handhaving op deze activiteiten, advies voor plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen, bouwplantoetsing op het deel bodem, Daarnaast ook het afhandelen van makelaarsvragen (bodeminformatie bij vastgoedtransacties) en het ontsluiten, invoeren en beheren van bodemgegevens in relatie tot de Omgevingswet.

Wat willen we bereiken?

De uitrol van laadinfrastructuur en organiseert deze zodanig dat schaalvoordelen worden benut voor de gemeente

Binnen het uitvoeringsplan duurzaamheid dit onderdeel opvolgen

Wat gaan we ervoor doen?

Vraaggestuurde uitrol van publieke laadinfrastructuur via de concessieovereenkomst

De gemeente monitort de behoefte aan publieke laadvoorzieningen en stemt hierover periodiek af met de concessiehouder. Op basis van gebruiksgegevens, aanvragen en ontwikkelingen in elektrisch vervoer wordt het laadnetwerk vraaggestuurd uitgebreid. Hiermee neemt de beschikbaarheid van publieke laadvoorzieningen toe en blijft het netwerk aansluiten op de lokale behoefte.

Wat willen we bereiken?

Duurzame ontwikkeling passend bij de schaal van de gemeente

In het vigerende duurzaamheidsbeleid zijn de kaders opgenomen voor de duurzame ontwikkeling die wij als gemeente moeten doorlopen. Deze kaders zijn gebaseerd op de schaalgrootte van de gemeente en op de uitspraak van de gemeenteraad dat wij niet voorop willen lopen maar ook niet achterop.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren duurzaamheidsbeleid

Acties duurzaamheidsbeleid uitvoeren op basis van prioriteit en beschikbare capaciteit. Het bestaande uitvoeringsplan duurzaamheidsbeleid is leidend voor de keuzes en prioritering. Afhankelijk van de beschikbare capaciteit en ook de actualiteit bepalen we per jaar of de oorspronkelijk voorgenomen planning te realistisch is of dat er aanpassingen nodig zijn.

Wat willen we bereiken?

Energiesysteem van de toekomst uitbreiden met innovatie en opslag; netbewuste wijk Leenderstrijp (de nieuwe netbewuste wijken dragen bij aan al bestaande wijken)

Een toekomstbestendig energiesysteem heeft al opslag als bouwsteen. Bij de ontwikkeling van het toekomstbestendig energiesysteem wordt gekeken naar innovatieve technieken zoals ijzerpoederverbranding, een scenario vanuit de pilot Leenderstrijp.

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen en verder uitwerken van de Energievisie als kader voor het ontwikkelen van een toekomstbestendig energiesysteem.

Het bestaande uitvoeringsplan duurzaamheidsbeleid is leidend voor de keuzes en prioritering voor de komende jaren. In 2027 leveren we het wettelijk verplichte warmteprogramma op.

Wat willen we bereiken?

Geen grootschalige opwek windenergie en zonneweides

We werken aan het energiesysteem van de toekomst, waaronder de mogelijkheid om groen gas daarvoor in zetten. Verder geeft het duurzaamheidsbeleid aan dat er wordt ingezet op een gediversifieerde duurzame energieopwekking (in afstemming met de Regionale Energiestrategie). In 2027 vindt vaststelling van de RES 2.0 plaats. Volgens het huidig beleid zal er geen grootschalige opwek van windenergie en zonneweides plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststelling RES 2.0.

2027: Besluitvorming over de Regionale Energiestrategie 2.0 toekomstigbestendig Energiesysteem. Ten behoeve van de vaststelling aan de slag gaan met het inbeeld brengen van de energievraag door een Energievisie vast te stellen. Onderdeel van de Energievisie is het warmteprogramma dat eerst als een separaat voorstel ter besluitvorming wordt voorgelegd omdat de warmtevraag een groot deel van de energievraag zal bedragen. Verdere uitwerking van de visie door in beeld te brengen de gehele warmtevraag per kern en het buitengebied en energieopwek.

2028: Actualisatie van het duurzaamheidsbeleid en verder uitwerking van de visie en de visie realiseren.

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van duurzame oplossingen

Het vigerende duurzaamheidsbeleid is gebaseerd op de Sustainable Development Goals. Om deze doelen te halen zijn duurzame oplossingen nodig en is stimuleren nodig. Stimuleren kan op verschillende manieren waaronder in kader van het goede voorbeeld geven zelf duurzame oplossingen toe te passen.

Wat gaan we ervoor doen?

Duurzame oplossingen integreren in ons bestaand en nieuw te vormen beleid

Duurzame oplossingen en visies worden door integraal werken zoveel als mogelijk gestimuleerd.

2.5 Afval / Grondstoffen

Wat willen we bereiken?

De afvalstoffenheffing is een gesloten boekhouding die losstaat van de gemeentelijke begroting. De opbrengsten mogen op begrotingsbasis niet hoger zijn dan de kosten.

De gemeente heeft op grond van artikel 10.21 van de Wet milieubeheer de wettelijke taak om huishoudelijk afval in te zamelen. De kosten hiervan worden via de afvalstoffenheffing aan inwoners doorberekend. Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer vormt hiervoor de wettelijke basis.

De afvalstoffenheffing wordt afzonderlijk binnen de gemeentelijke begroting verantwoord en mag maximaal kostendekkend zijn. De geraamde opbrengsten mogen daarmee niet hoger zijn dan de aan de afvalinzameling en -verwerking toe te rekenen kosten.

2.6 Water

Wat willen we bereiken?

Een betrouwbaar en toekomstbestendig watersysteem

Onze doelstelling is te zorgen voor een betrouwbaar en toekomstbestendig watersysteem dat de volksgezondheid beschermt, wateroverlast beperkt en het milieu ontziet. De gemeente wil afvalwater doelmatig inzamelen en verwerken, terwijl regenwater zoveel mogelijk lokaal wordt vastgehouden, geborgen en geïnfiltreerd in de bodem. De openbare ruimte moet klimaatbestendig en waterrobuust worden ingericht, zodat de gemeente beter bestand is tegen extreme neerslag, droogte en hitte. Samenwerking met inwoners, ondernemers, waterschappen en andere partners staat centraal om wateropgaven integraal en efficiënt aan te pakken.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren en actualisatie van het Plan Stedelijk Water 2023-2027

2027 staat in het teken van de actualisatie van het beleidsplan Stedelijk Water 2023-2027, het op orde houden van het beheer en onderhoud, en de start van de grootschalige rioolvervanging in de wijk Weibossen en het vervangen van de riolering in de Ginder-Somerensweg. Beide investeringsprojecten zijn nader toegelicht in paragraaf 2.2.

2.7 Economische zaken

Wat willen we bereiken?

Behouden en uitbreiden van de levendigheid in de centra

De balans tussen economie en leefomgeving dient in evenwicht te zijn. Het ondersteunen van levendige winkelgebieden en horeca in onze centra spelen daarbij een belangrijke rol.

Wat gaan we ervoor doen?

Faciliteren van voldoende en passend winkel- en horeca-aanbod in onze centra.

In 2026 is gestart met een onafhankelijk onderzoek naar het centrum van Heeze. Dit onderzoek wordt voortgezet door intensief contact met ondernemers en vastgoedeigenaren. Vervolgens zal na overleg met ondernemers en vastgoedeigenaren een visie voor het centrum van Heeze worden geformuleerd. Vanuit deze te ontwikkelen centrumvisie kunnen we vaststellen welke hoofdfunctie onze centra moeten vervullen. Deze helderheid helpt onze ondernemers duurzame keuzes te maken in hun bedrijfsvoering die aansluit bij de behoefte van onze bewoners. Zo houden we samen de centra levendig.

Voor het opbouwen van de benodigde samenwerking tussen ondernemers onderling en de gemeente is het belangrijk zicht te hebben in de bezoekersgegevens van de kern Heeze, de resultaten van het koopstromen onderzoek geven dat inzicht.

Het onderzoek naar het centrum van Heeze zal naar verwachting ook een beeld schetsen van de behoefte voor centrummanagement. De gemeente ziet centrummanagement als een waardevolle schakel in het ondersteunen van onze ondernemers. We zetten ons, binnen onze mogelijkheden, in om dit te stimuleren en te faciliteren.

Herontwikkeling van Rafaelschool en St. Maartenshuis

De Rafaelschool en het St. Maartenshuis zijn cultuurhistorisch waardevolle panden in het centrum van Heeze. Renovatie en verduurzaming zijn noodzakelijk voor behoud in de toekomst. Er is een burgerinitiatief opgestart, afhankelijk van bestuurlijke keuzes zullen we in 2027 beslissen hoe en op welke wijze de toekomst van deze panden eruit komt te zien. Het doel is om te zorgen voor functies in de panden die bijdragen aan ontmoeting en levendigheid in het centrum en die tevens zorgen voor verbinding met de directe omgeving.

Wat willen we bereiken?

Economische groei en vitaliteit in de gemeente bevorderen

De gemeente bevordert economische groei en vitaliteit door ruimte te bieden aan ondernemerschap, bedrijvigheid en innovatie. Daarbij streven we naar een toekomstbestendige lokale economie.

Wat gaan we ervoor doen?

Bevorderen en structureren van de samenwerking tussen bedrijven en bedrijven en de gemeente.

In 2025 startten wij gesprekken met ondernemers van bedrijventerrein de Poortmannen en centrum Heeze. VNO-NCW CoCreatie heeft ons in dit proces ondersteund. Op 3 juli 2026 is de Stichting Bedrijventerrein De Poortmannen opgericht. In 2027 zal tweemaandelijks overleg plaatsvinden met de Stichting en tweewekelijks overleg met de parkmanager. Doelen hiervan zijn: inzichten krijgen in de randvoorwaarden en het vestigingsklimaat voor ondernemers in de gemeente en de ontwikkeling van een ondernemersklimaat dat werkgelegenheid en winstgevendheid bevordert. Een achterliggend doel is verduurzaming van het bedrijventerrein.

Onderzoek starten naar haalbaarheid en wenselijkheid van een gemeentebreed ondernemersfonds

In het verlengde van het bevorderen en structureren van samenwerking tussen gemeente en bedrijven, zal een onderzoek worden gestart naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een ondernemersfonds, dat mogelijk gemeentebreed kan worden uitgerold. Een ondernemersfonds kan een instrument zijn om de initiatieven van lokale ondernemers te ondersteunen. Om dit te verwezenlijken is echter substantieel draagvlak essentieel, zowel bij ondernemers als binnen de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een nieuw bedrijventerrein en/of doorontwikkelen van bedrijventerreinen passend bij lokale behoefte en gekoppeld aan mobiliteit en gebiedsontwikkeling

Om te kunnen voldoen aan deze ambitie is het essentieel om op zoek te gaan naar duurzame mobiliteitsoplossingen op en rondom de bedrijventerreinen, waarbij rekening wordt gehouden met gebruikers en buurtbewoners.

Wat gaan we ervoor doen?

Onderzoek naar uitbreiding en betere profilering van bedrijventerreinen

Een profielkeuze voor een bedrijventerrein bepaalt welk type bedrijven zich op een specifieke locatie mag vestigen om schaarse ruimte optimaal en duurzaam te benutten. Gemeenten en regio's hanteren Aan de hand van de afspraken in de regio stellen wij in 2027 beleid vast voor onze bedrijventerreinen. Ook zullen profielkeuzes voor onze bedrijventerreinen worden gemaakt. Door deze profielen te hanteren houden we economische groei, bereikbaarheid en leefbaarheid in balans en kunnen we de schaarse ruimte optimaal en duurzaam te benutten.

Wij onderzoeken in 2027 de toekomstige ruimtebehoefte van op de Poortmannen en ’t Biesven gevestigde bedrijven. Gebiedsontwikkeling zou kunnen voorzien in de ontwikkelingsbehoeftes, vervolgens kan van daaruit ook de gewenste bereikbaarheid worden gefinancierd.

Met de eigenaar van Poort 43 spreken wij in 2027 over de circulaire economie-functie van Poort 43 voor de gemeente en omgeving, met als doel afspraken te maken die wij in of bij het beleid voor bedrijventerreinen opnemen.

Uitbreiding bedrijventerreinen: op zoek naar ontwikkeling binnen realistische randvoorwaarden

We realiseren ons dat voor behoud van werkgelegenheid enigszins meebewegen met de ambities van onze ondernemers essentieel is. Het uitbreiden van onze bestaande bedrijventerreinen kan daar een belangrijke schakel in zijn. Bij ontwikkelingen van de bedrijventerreinen streven we naar passende duurzame mobiliteitsoplossingen. Daarbij wordt uitgegaan van maatregelen die aansluiten bij de schaal van de ontwikkeling en de financiële mogelijkheden van de gemeente. Zo is een substantiële eventuele uitbreiding van de Poortmannen is slechts mogelijk na het doortrekken van de Randweg.

Voor bedrijventerrein 't Biesven wordt ruimte gezien voor een beperkte uitbreiding. De daadwerkelijke ontwikkeling is echter afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende nutsvoorzieningen. Op dit moment vormt de netcongestie een beperkende factor voor verdere ontwikkeling.

Economische ontwikkeling en leefkwaliteit moeten hand in hand gaan. Uitbreiding van een bedrijventerrein mag immers niet leiden tot een ongewenste toename van overlast voor onze inwoners.

Wat willen we bereiken?

We willen een ondernemersvriendelijke gemeente zijn

Door onze lokale ondernemers te ondersteunen en te faciliteren werken we aan een gezonde voedingsbodem voor lokale initiatieven. We doen dat pragmatisch en efficiënt gezien de beperkte ambtelijke capaciteit.

Wat gaan we ervoor doen?

Efficiënte ondersteuning bieden aan lokale ondernemers.

Met grote regelmaat vinden er overleggen plaats met de verschillende ondernemersverenigingen, met als doel voeling te houden met vragen en wensen van onze ondernemers. Ondersteuning vanuit de gemeente kan zo pragmatisch en efficiënt worden ingericht. Gezien de beperkte ambtelijke capaciteit dienen er concrete en breedgedragen acties te worden uitgezet.

Middels een werkbare en relevante digitale omgeving bieden we vraaggerichte ondersteuning aan lokale ondernemers

Door de digitale hulpverlening aan bedrijven te herzien kan op gepaste wijze ondersteuning worden geboden aan de ondernemers. De mogelijkheden van een digitaal ondernemersloket worden hiervoor onderzocht.

Deelname aan een gemeentebreed Koopstromen Onderzoek

Het KSO '26 is een koopstromenstromenonderzoek op initiatief van IPSOS dat wordt uitgerold over de provincies Noord-Brabant en Limburg. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd over de gehele gemeente Heeze-Leende. Deze uitkomsten zijn waardevol voor onze lokale ondernemers.

2.8 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Een sterke toeristische recreatieve sector die aansluit bij het groene karakter van onze gemeente en daarmee bijdraagt aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat

Wat gaan we ervoor doen?

De samenwerking binnen de toeristische sector wordt verder doorontwikkeld.

We onderzoeken hoe de samenwerking en vertegenwoordiging van de toeristisch-recreatieve sector het beste kan worden vormgegeven. Daarbij kijken we naar de huidige rol van Recreatief Heeze-Leende (RHL), de ondernemers die door RHL worden vertegenwoordigd en hoe ondernemers de sector en de gewenste toekomstontwikkeling daarvan zien. Vervolgens beoordelen we in hoeverre dit aansluit bij de gemeentelijke ambitie voor recreatie en toerisme. Op basis hiervan brengen we in beeld welke werkzaamheden en bijbehorende begroting passend zijn voor RHL of een eventuele alternatieve samenwerkingsvorm. Tot slot bepalen we welke taken en verantwoordelijkheden bij de gemeente Heeze-Leende blijven liggen en welke rol partners, waaronder De Groote Heide (DGH), hierin kunnen vervullen.

Het aanleggen van een vlonderplateau en brug over de wadi in de Bulders.

Voor Natuurgrenspark De Groote Heide ligt tot maart 2027 de nadruk op het uitvoeren van de projecten ten behoeve van de toegekende Interreg VI subsidie. Voor Heeze-Leende betekent dit het aanleggen van een vlonderplateau en een brug over de wadi in de Bulders (zie ook investeringen).

In samenwerking met Natuurgrenspark De Groote Heide wordt onderzocht hoe we invulling kunnen geven aan het drinkwaterlandschap.

In samenwerking met Natuurgrenspark De Groote Heide, Brabant Water en GGA Grenscorridor wordt onderzocht hoe invulling kan worden gegeven aan het Drinkwaterlandschap. De gemeente Heeze-Leende voert hierbij regie op de aansluiting met gemeentelijke beleidsdoelen, de ruimtelijke inpassing en recreatieve voorzieningen binnen haar grondgebied. Voor thema's zoals drinkwaterbeleving, regionale recreatieve verbindingen, natuurontwikkeling en financiering wordt samengewerkt met gebiedspartners.

In het Ambitieplan De Groote Heide, dat naar verwachting in 2026 wordt vastgesteld door de deelnemende gemeenten, worden regionale projectinitiatieven benoemd die bijdragen aan de ontwikkeling van het gebied. Voorbeelden hiervan zijn recreatieve routes, educatieve drinkwaterlocaties en gebiedspromotie. Het Ambitieplan dient tevens als basis voor het verwerven van aanvullende subsidies en andere externe financieringsbronnen. Concrete projecten worden vervolgens afgewogen binnen bestaand gemeentelijk beleid en de reguliere begrotingscyclus.

Wat willen we bereiken?

Recreatieve routes behouden en uitbreiden

Het huidige recreatieve routenetwerk wordt in 2027 verder geoptimaliseerd en waar mogelijk uitgebreid. Onder optimalisatie verstaan wij het verbeteren van de kwaliteit, toegankelijkheid en beleefbaarheid van bestaande routes, evenals het actualiseren van bewegwijzering en routeinformatie. Dit doen wij in samenwerking met terreinbeherende organisaties en Recreatief Heeze-Leende. Iedere twee jaar wordt het netwerk geïnventariseerd, zodat nieuwe horeca, verblijfsaccommodaties en andere recreatieve voorzieningen kunnen worden aangesloten. Daarnaast werken wij samen met regionale partners aan thematische belevingsroutes. Deze routes zijn veelal gemeentegrensoverschrijdend en worden ontwikkeld in samenwerking met omliggende gemeenten en Natuurgrenspark De Groote Heide. Ook blijft aandacht bestaan voor het behoud van het netwerk van ruiter- en menroutes. Bij de uitwerking van de begroting 2027 wordt inzichtelijk gemaakt welke middelen benodigd zijn voor het optimaliseren van bestaande routes en welke middelen worden ingezet voor uitbreiding van het netwerk.

Wat gaan we ervoor doen?

Ontwikkeling van thematische belevingsroutes.

Samen met regionale partners werken wij aan de ontwikkeling van thematische belevingsroutes die aansluiten bij de identiteit van Heeze-Leende en De Groote Heide. Deze routes dragen bij aan de beleefbaarheid van natuur en cultuurhistorie. De ontwikkeling van deze routes past binnen de bestaande beleidsdoelen voor recreatie en toerisme. De concrete uitwerking, planning en financiering worden opgenomen in een uitvoeringsprogramma en uitgewerkt in de reguliere begrotingscyclus.

Investeringen (projecten) programma 2

Investeringen (projecten) en kapitaallasten

De investeringen binnen programma 2 zijn in onderstaand overzicht weergegeven. Daarbij worden tevens de bijbehorende kapitaallasten gepresenteerd, zoals deze zijn verwerkt in de begroting.

Tabel 4.0 Investeringen (projecten) en kapitaallasten programma 2

Bedragen x €1.000

Programma 2		Investeringsprogramma				Kapitaallasten		
Thema	**Omschrijving investering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2028**	**2029**	**2030**
Vervangingsinvesteringen								
2.2	Investeringsbudget wegen	300	500	400	400*	12	32	56
2.2	Uitvoering openbaar verlichtingsplan	175	339	325	74*	11	31	51
2.2	Riolering (diversen)		2.489	1.200	1.208			
Beleidsinvesteringen								
2.2	Herinrichting openbare ruimte Weibossen wijk 1	940	940	940	940	19	38	75
2.2	Herinrichting openbare ruimte (Engelse tuin en Broekakkers)				5.900**			118
2.2	Randweg Heeze-Leenderweg	50				2	2	2
2.2	Fietspad Geldropseweg			750				30
2.2	Samen mee naar de A2	2.000				80	79	79
2.2	Dorpsplein Leende				750			15
2.2	Voorbereiden van grondexploitaties	50	50	50	65			
Nieuwe beleidsinvesteringen								
2.2	Snelfietspad Weert–Eindhoven (Korte Termijn Maatregelenpakket 2 - KTM2)				1.700			34
Totaal investeringsprogramma en kapitaallasten		*3.515*	*4.318*	*3.665*	*8.863*	*123*	*181*	*460*
Totaal ophogingen en nieuwe investeringen					*2.445*			

* Nieuw vast te stellen jaarschijf

** Oplevering ná 2030

Een totaaloverzicht van de investeringen treft u aan in de Meerjareninvesteringsplanning *2027-2030.*

Wat mag programma 2 kosten?

Wat mag programma 2 kosten?

Tabel 4.1 Wat mag programma 2 kosten?

Bedragen x €1.000

Thema	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
2 Wonen, Bedrijven en Recreëren						
2.1 Wonen en bouwen	**2.234**	**2.908**	**3.096**	**2.606**	**2.227**	**2.227**
2.2 Openbare ruimte	**3.309**	**3.339**	**4.567**	**4.850**	**5.197**	**5.190**
2.3 Ruimtelijke ordening	**680**	**1.266**	**1.220**	**1.220**	**1.220**	**1.220**
2.4 Milieu	**1.443**	**1.209**	**1.102**	**1.167**	**1.156**	**1.156**
2.5 Afval	**1.678**	**1.770**	**1.859**	**1.856**	**1.861**	**1.867**
2.6 Water	**2.282**	**2.150**	**2.123**	**1.744**	**2.282**	**2.435**
2.7 Economische zaken	**428**	**363**	**474**	**348**	**330**	**408**
2.8 Recreatie en toerisme	**1.803**	**1.695**	**483**	**481**	**479**	**479**
Totaal 2 Wonen, Bedrijven en Recreëren	**13.857**	**14.700**	**14.924**	**14.273**	**14.753**	**14.983**
Baten						
2 Wonen, Bedrijven en Recreëren						
2.1 Wonen en bouwen	**859**	**1.209**	**1.479**	**895**	**516**	**516**
2.2 Openbare ruimte	**137**	**94**	**119**	**117**	**117**	**117**
2.3 Ruimtelijke ordening	**150**	**384**	**344**	**402**	**385**	**385**
2.4 Milieu	**624**	**565**	**88**	**6**	**6**	**6**
2.5 Afval	**2.061**	**2.254**	**2.381**	**2.423**	**2.430**	**2.437**
2.6 Water	**2.760**	**2.753**	**2.834**	**2.881**	**3.030**	**3.190**
2.7 Economische zaken	**294**	**36**	**36**	**36**	**36**	**36**
2.8 Recreatie en toerisme	**509**	**566**	**467**	**594**	**594**	**594**
Totaal 2 Wonen, Bedrijven en Recreëren	**7.395**	**7.860**	**7.749**	**7.354**	**7.114**	**7.281**
Saldo voor bestemming	**-6.462**	**-6.840**	**-7.175**	**-6.919**	**-7.640**	**-7.703**
Stortingen						
2 Wonen, Bedrijven en Recreëren						
2.0 Mutaties reserves programma 2	**1.794**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
2 Wonen, Bedrijven en Recreëren						
2.0 Mutaties reserves programma 2	**1.337**	**530**	**126**	**123**	**175**	**175**
Saldo mutatie reserves	**-457**	**530**	**126**	**123**	**175**	**175**
Saldo na bestemming	**-6.919**	**-6.309**	**-7.049**	**-6.796**	**-7.465**	**-7.528**

Specifieke uitkeringen

Tabel 4.2 Specifieke uitkeringen programma 2

Bedragen x €1.000

Specifieke uitkeringen		Thema's	2027	2028	2029	2030
C94	Regeling SPUK Lokale aanpak isolatie	2.1 Wonen en Bouwen	372	372	0	0
E3	Geluidsanering Oostrikkerstraat, Langstraat	2.4 Milieu	83	0	0	0
J55	Aanpak energiearmoede	2.4 Milieu	34	0	0	0
Specifieke uitkeringen programma 2			**489**	**372**	**0**	**0**

Programma 3: Samen leven en participeren

Inleiding programma 3

Samen werken aan een vitale samenleving binnen realistische kaders

Een sterke samenleving begint bij betrokken inwoners, onderlinge verbondenheid en de mogelijkheid voor iedereen om mee te doen. In onze gemeente mogen wij ons gelukkig prijzen met een actief verenigingsleven, een groot aantal vrijwilligers en inwoners die zich inzetten voor hun omgeving. Deze sociale cohesie vormt een belangrijke basis voor de leefbaarheid van onze kernen en willen wij koesteren en versterken.

Tegelijkertijd staan we voor de uitdaging om maatschappelijke ambities te realiseren binnen financiële en organisatorische grenzen. De vraag naar zorg en ondersteuning neemt toe, terwijl de beschikbaarheid van personeel onder druk staat en de financiële ruimte van de gemeente beperkt is. Dit vraagt om realistische keuzes en een duidelijke focus op maatregelen die daadwerkelijk bijdragen aan het versterken van de samenleving.

Met het Beleidsplan Sociaal Domein werken we aan een gemeente waarin iedereen kan meedoen. Daarbij ligt de nadruk op preventie, zelfredzaamheid en het benutten van de kracht van inwoners, netwerken en vrijwilligers. Waar ondersteuning nodig is, streven we naar laagdrempelige hulp dicht bij de inwoner. Tegelijkertijd erkennen we dat de gemeente de toenemende druk op de zorg niet zelfstandig kan oplossen. We investeren vooral in een sterk voorliggend veld en in het voorkomen en beperken van zwaardere zorgvragen.

De betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties is daarbij onmisbaar. Met de participatieverordening geven we verder vorm aan een samenwerking waarin initiatieven uit de samenleving meer ruimte krijgen. Het faciliteren van participatie en inwonersinitiatieven vraagt echter ook om capaciteit en middelen. Gezien de beperkte financiële ruimte zullen hierbij keuzes moeten worden gemaakt.

Tot slot willen wij inwoners beter ondersteunen bij het vinden van passende hulp, activiteiten en voorzieningen. Het verbeteren van de vindbaarheid van het aanbod vraagt om gerichte investeringen, die binnen de financiële mogelijkheden van de gemeente zorgvuldig moeten worden afgewogen.

Met dit programma blijven wij werken aan een samenleving waarin inwoners naar elkaar omzien, mee kunnen doen en verantwoordelijkheid nemen waar dat kan. Tegelijkertijd zijn wij eerlijk over de grenzen van wat financieel en organisatorisch haalbaar is. Juist door scherpe keuzes te maken, kunnen wij de beschikbare middelen gericht inzetten voor een sterke en veerkrachtige samenleving.

Reguliere werkzaamheden en bestaand beleid
Uiteraard blijven we onze wettelijke taken, verantwoordelijkheden en vastgestelde beleidsplannen uitvoeren, zoals o.a.: maatwerkvoorzieningen Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugd, leerlingenvervoer, uitvoering participatiewet, inburgering, minimabeleid, subsidies, het ondersteunen van vrijwilligers en organisaties via de Vrijwilligerscentrale. Deze taken staan verder niet expliciet in de begroting benoemd, maar zijn wel financieel vertaald in deze begroting.

Achtergrond en ontwikkelingen
Op 15 januari 2024 heeft de gemeenteraad het beleidsplan sociaal domein 2024 – 2027 vastgesteld. Dit beleidsplan sluit aan bij de doelstellingen uit het raadsakkoord en vormt het strategisch kader voor de (toekomstige) ontwikkelingen en uitdagingen binnen het sociaal domein.

Aangezien de looptijd van het beleidsplan eindigt in 2027, zal in dat jaar een evaluatie plaatsvinden van de bereikte resultaten, maatschappelijke ontwikkelingen en actuele opgaven binnen het sociaal domein. Op basis hiervan wordt een voorstel voorbereid voor de gemeenteraad over het vervolg. Daarbij wordt afgewogen of een nieuw beleidsplan noodzakelijk is, dan wel of het huidige beleidskader, al dan niet geactualiseerd, kan worden gecontinueerd.

Het maatschappelijk effect dat we met het voorgestelde beleid beogen is dat inwoners zich goed op hun plek voelen in de gemeente Heeze-Leende. Wij streven ernaar dat alle inwoners opgroeien en leven in een kansrijke en inclusieve samenleving. Dit willen we realiseren op basis van drie programmalijnen:
1. Samen sociaal sterk
2. De beweging van Positieve Gezondheid
3. Samen kansen creëren.

Elke programmalijn draagt op eigen wijze bij aan het beoogd effect, en samen vormen ze een integrale aanpak om de gewenste maatschappelijke resultaten te bereiken.

3.1 Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen

We willen dat iedere inwoner zich goed op zijn of haar plek voelt in Heeze-Leende. Daarom zetten we in op een kansrijke en inclusieve samenleving waarin inwoners volwaardig kunnen deelnemen, ongeacht leeftijd, achtergrond, inkomen, talenten, levensbeschouwing, seksuele oriëntatie of beperking.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststellen van en uitvoering geven aan een lokaal uitvoeringsplan basisvaardigheden

2027: Vaststellen van een lokaal Uitvoeringsplan basisvaardigheden.
2028-2030: Uitvoering geven aan het lokale Uitvoeringsplan basisvaardigheden.

Wat willen we bereiken?

Toekomstbestendige onderwijshuisvesting

We geven invulling aan onze zorgplicht voor onderwijshuisvesting door te zorgen voor voldoende en kwalitatief goede, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting, die aansluit bij de huidige en toekomstige onderwijsbehoefte en past bij de demografische ontwikkelingen binnen de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststellen Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

2027-2028: Voorbereiden besluitvorming en vaststellen Integraal Huisvestingsplan als basis voor investeringen
2028 en verder: uitvoering geven aan het IHP.

Realiseren van toekomstbestendige huisvesting Dirk Hezius

De raad zal op basis van het uitgevoerde scenario-onderzoek een scenario kiezen. Dit scenario zal vervolgens worden uitgewerkt en uitgevoerd. Onderstaande planning is indicatief. Afhankelijk van besluitvorming en externe factoren kan de planning worden bijgesteld.

2027 – Besluitvorming voorkeursscenario

- Keuze door de gemeenteraad voor het voorkeursscenario.
- Vaststelling van de financiële en ruimtelijke uitgangspunten.

2028 – Voorbereiding en planuitwerking

- Uitwerken van het gekozen scenario tot een concreet projectplan.

- Opstellen van ontwerp, programma van eisen en businesscase.
- Doorlopen van benodigde onderzoeken, vergunningen en besluitvorming.
- Voorbereiden van aanbesteding en contractvorming.

2029 – Start uitvoering

- Aanbesteding en gunning.
- Start bouw-, verbouw- of herontwikkelingswerkzaamheden.
- Monitoring van planning, budget en kwaliteit.

2030 – Realisatie en ingebruikname

- Oplevering van de accommodatie.
- Inrichting en ingebruikname.
- Evaluatie van projectresultaat en overdracht naar beheer en exploitatie.

Een toekomstbestendige onderwijsomgeving die aansluit bij de onderwijsvisie van De Berkenschutse en de bovenregionale functie van de school.

In 2027 starten we met realisatie van de vernieuwbouw van De Berkenschutse. Grote delen van de huidige huisvesting van De Berkenschutse dateren uit de jaren ‘ 60 en voldoen al jaren niet meer aan de wettelijke eisen die aan hedendaags gespecialiseerd onderwijs worden gesteld. Vanwege de slechte staat en vanwege de groei in het aantal leerlingen wordt al jaren gebruik gemaakt van (tijdelijke) noodvoorzieningen.

De geactualiseerde kostenramingen behorend bij het Definitief Ontwerp laten een overschrijding van het budget zien. Uit het Technisch Ontwerp moet blijken of deze overschrijding beperkt kan worden of juist groter is dan geraamd. De planning is om in 2027 te starten met de vernieuwbouw. Deze bestaat voor één bouwdeel uit sloop en vervangende nieuwbouw en voor een ander deel uit sloop tot casco en nieuwe afbouw. Van de tijdelijke units die al jaren gebruikt worden, kan met de vernieuwbouw van het schoolgebouw eindelijk afscheid worden genomen.

3.2 Jeugd

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen.
We willen dat jeugdigen veilig opgroeien, meedoen en dichtbij huis passende hulp krijgen in sterke dorpen.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering geven aan het regionale meerjarenplan en uitvoeringsprogramma Samen voor Jeugd
2027: Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Samen voor jeugd en implementeren van brede inkoop, GVA (Gedeelde Verklarende Analyse) en inrichten van regionale sturing binnen de nieuwe gemeenschappelijke regeling (GR).
2028: Verankeren van passende hulp, integrale samenwerking en de nieuwe inkoopstructuur.
2029: Doorontwikkelen en verbeteren op basis van monitoring, data en praktijkervaring.
2030: Borgen van een toekomstbestendig, toegankelijk en betaalbaar Jeugdstelsel.

Wat willen we bereiken?

Voortzetten en verankeren inzet op preventieve zorg voor de jeugd
De ambitie van het netwerk Opgroeikracht is dat elk kind zich goed op zijn plek voelt in onze gemeente. Deze ambitie is vertaald naar een aantal concrete maatschappelijke resultaten:
- In 2030 voldoet een hoger percentage van de 4-11 jarigen aan de beweegrichtlijnen;
- In 2030 zijn meer ouders (-9 maanden tot 18 jaar) in staat hun opvoeduitdagingen zelf op te lossen binnen het eigen sociale netwerk of met behulp van voorzieningen uit de sociale basis;
- In 2030 zijn meer jeugdigen (4-21 jaar) voldoende mentaal weerbaar;
- In 2030 kunnen meer jeugdigen (2-18 jaar) meedoen (opgroeien en ontwikkelen) in de samenleving.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststellen en uitvoering geven aan het programmaplan Opgroeikracht
Vaststellen van het programmaplan Opgroeikracht en opstellen van het uitvoeringsprogramma Opgroeikracht. Alle partners binnen het netwerk Opgroeikracht stellen het programmaplan vast waardoor er gezamenlijk commitment is voor de gestelde ambitie en maatschappelijke resultaten. Op basis van het programmaplan wordt een uitvoeringsplan per actielijn uitgewerkt. Hierin staan o.a. de acties, trekker en benodigde partners, benodigde inzet en capaciteit, en de planning.

De realisatie van de ambitie en maatschappelijke resultaten vraagt om structurele financiële middelen en voldoende uitvoeringscapaciteit. Bij onvoldoende beschikbaarheid hiervan kan de uitvoering gefaseerd plaatsvinden of in omvang worden beperkt.

3.3 Maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Aandacht voor kwetsbare groepen en eenzaamheid

We versterken de sociale basis door in te zetten op vroegtijdige signalering, laagdrempelige ondersteuning en initiatieven die ontmoeting bevorderen. Daarmee dragen we bij aan het verminderen van eenzaamheid en sociaal isolement.

Wat gaan we ervoor doen?

Versterken van de sociale basis

2027-2030: Werken op basis van Welzijn op Recept/Sociaal verwijzen als brug tussen zorg, welzijn en het maatschappelijk aanbod, zodat inwoners sneller passende ondersteuning en activiteiten vinden. Toeleiden van inwoners naar ontmoetingsactiviteiten, vrijwilligerswerk, beweegactiviteiten etc. Versterken van de samenwerking tussen huisartsen, praktijkondersteuners, welzijnsorganisatie en inwoners- en vrijwilligersiniatieven. Versterken van sociale netwerken en informele ondersteuning. Organiseren en ondersteunen van ontmoetingsactiviteiten, waaronder de Week van de Ontmoeting.

Het structureel borgen van de aanpak Wijk GGZ is afhankelijk van de beschikbaarheid van rijksmiddelen. Indien deze middelen (€ 75.000) niet beschikbaar komen, ontbreekt de financiële dekking voor voortzetting van de aanpak. In dat geval kan de aanpak niet structureel worden gecontinueerd en zal beëindiging ervan onvermijdelijk zijn.

Wat willen we bereiken?

Behoud van sociale cohesie

We bouwen aan sterke gemeenschappen in de kernen waarin inwoners naar elkaar omzien en zich inzetten voor hun leefomgeving. Daarmee bevorderen we ontmoeting, participatie en onderlinge betrokkenheid en verminderen we eenzaamheid en sociaal isolement.

Wat gaan we ervoor doen?

Gemeenschapsgericht werken volgens de principes van Assets Based Community Development (ABCD)

2027: We werken volgens de principes van Assets Based Community Development (ABCD) en sluiten aan bij de kracht, talenten en initiatieven van inwoners. We gaan actief in verschillende buurten/wijken in gesprek met inwoners, verenigingen en vrijwilligers. We brengen bestaande initiatieven en netwerken in beeld, en onderzoeken welke aanpak het beste aansluit bij de behoefte van inwoners. We geven uitvoering aan het project Woonleefcirkel in Leende.
2028: Op basis van de opgedane ervaringen ontwikkelen we onze aanpak verder. We ondersteunen inwonersinitiatieven, versterken informele netwerken en experimenteren met nieuwe werkwijzen.

2029: We passen gemeenschapsgericht werken steeds meer toe. Succesvolle werkwijzen worden geborgd, inwoners krijgen meer ruimte om initiatieven te nemen en we blijven samen leren en verbeteren op basis van praktijkervaringen.

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen

We willen dat iedere inwoner zich goed op zijn of haar plek voelt in Heeze-Leende. Daarom zetten we in op een kansrijke en inclusieve samenleving waarin inwoners volwaardig kunnen deelnemen, ongeacht leeftijd, achtergrond, inkomen, talenten, levensbeschouwing, seksuele oriëntatie of beperking

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering geven aan vastgestelde Lokale Inclusie Agenda.

2027: uitvoering geven aan de speerpunten Lokale Inclusie Agenda.

Wat willen we bereiken?

Een sterke samenwerking tussen formele en informele zorg

Door een goede samenwerking tussen zorgprofessionals, welzijnsorganisaties, vrijwilligers en inwoners zorgen we voor een samenhangend ondersteuningsnetwerk. Hierdoor ontvangen inwoners passende hulp op het juiste moment, kunnen zij langer zelfstandig thuis wonen en wordt zwaardere zorg waar mogelijk voorkomen.

Wat gaan we ervoor doen?

Organiseren en faciliteren van netwerkoverleggen rondom verschillende thema's binnen het sociaal domein.

2027-2030: We faciliteren twee netwerkbijeenkomsten per jaar voor formele en informele partners, gericht op het versterken van de samenwerking rondom de opgaven uit de Woonzorgvisie en het Beleidsplan Sociaal domein, waaronder langer zelfstandig thuis wonen en voorbereid ouder worden.

Wat willen we bereiken?

Inzetten op het verbeteren van de vindbaarheid van voorzieningen voor inwoners

Inwoners weten waar zij terecht kunnen met vragen over zorg, gezondheid, welzijn, wonen, inkomen en participatie. Door heldere informatie, goede doorverwijzing en een toegankelijk aanbod vergroten we het bereik van voorzieningen en ondersteuning.

Wat gaan we ervoor doen?

Evalueren en doorontwikkelen Informatieplein

2027: Onderzoeken van de haalbaarheid en meerwaarde van een informatieplein in Heeze.
2027-2030 Evalueren en doorontwikkelen van het Informatieplein Leende.

Wat willen we bereiken?

Ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers met nadruk op praktische ondersteuning en het voorkomen van overbelasting van vrijwilligers en mantelzorgers (respijtzorg)

We versterken de ondersteuning van mantelzorgers door waardering, vroegsignalering van overbelasting en praktische ondersteuning. Vrijwilligers ondersteunen we door waardering en facilitering van hun inzet. Zo dragen we bij aan het duurzaam behoud van informele ondersteuning in onze gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers.

2027: Verbeteren van de informatievoorziening voor mantelzorgers en vrijwilligers. Versterken van vroegsignalering van overbelasting bij mantelzorgers. Vergroten van de zichtbaarheid, waardering en ondersteuning van vrijwilligers.
2028-2030: Oprichten en benutten van een klankbordgroep mantelzorgers om participatie en ervaringsdeskundigheid te borgen. We bevorderen samenwerking tussen organisaties m.b.t. inzet vrijwilligers en spelen in op nieuwe vormen van vrijwillige inzet.

Waardering voor mantelzorgers

Jaarlijks bieden we mantelzorgers een blijk van waardering aan in de vorm van het Mantelzorg Verwen Menu en organiseren we activiteiten, die erkenning, ontmoeting en ondersteuning bevorderen.

3.4 Gezondheid

Wat willen we bereiken?

Inzetten op het verbeteren van de vindbaarheid van voorzieningen voor inwoners

Inwoners weten waar zij terecht kunnen met vragen over zorg, gezondheid, welzijn, wonen, inkomen en participatie. Door heldere informatie, goede doorverwijzing en een toegankelijk aanbod vergroten we het bereik van voorzieningen en ondersteuning.

Wat gaan we ervoor doen?

Doorontwikkelen platform Stap naar Gezonder

2027: het doorontwikkelen van het platform de Stap naar Gezonder. Dit platform biedt niet-commerciële samenwerkingspartners de mogelijkheid om activiteiten en voorzieningen op het gebied van gezondheid en welzijn zichtbaar te maken voor inwoners. In 2027 evalueren we het gebruik van het Platform en onderzoeken we de mogelijkheden voor doorontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Toegankelijke en betaalbaar houden van goede zorg en ondersteuning

We werken samen met regiogemeenten en samenwerkingspartners en geven uitvoering aan het AZWA. Doel van dit akkoord is onder meer het toegankelijk en betaalbaar houden van kwalitatief goede (medische) zorg en ondersteuning.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering geven aan Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)

2027-2028: De samenwerking binnen de keten valpreventie verder uitbouwen en de aanpak structureel borgen, gericht op het vitaal ouder worden en voorkomen van valincidenten en het behoud van zelfstandigheid van inwoners.
2027-2030: Stimuleren gezonde leefstijl o.a. door het vormgeven van de ketenaanpak overgewicht en obesitas bij volwassenen
2027-2030: Welzijn op Recept doorontwikkelen naar Sociaal verwijzen waarbij (medische) zorg en welzijnsprofessionals inwoners actief verwijzen naar activiteiten of voorzieningen in de sociale basis, wanneer een hulpvraag met name sociale oorzaken of oplossingen heeft.
2027-2030: Ondersteuning van (aanstaande) ouders en jonge kinderen voor een gezonde en kansrijke start door een lokale aanpak in samenwerking met verloskundigen, jeugdgezondheidszorg en een ketenaanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen (Kind naar gezond gewicht).

3.5 Participatie

Wat willen we bereiken?

Werk en participatie

Alle inwoners kunnen in hun levensonderhoud voorzien en meedoen aan de samenleving. Iedereen in Heeze-Leende doet mee naar vermogen, onafhankelijk van leeftijd, inkomen of beperkingen.
Inwoners worden ondersteund bij het vinden van werk als dit nodig is en wanneer een betaalde baan (nog) niet lukt zoeken we samen naar andere manieren om actief mee te doen. Waar nodig bieden wij inkomensondersteuning voor het levensonderhoud.

Wat gaan we ervoor doen?

Inkomensondersteuning

De gemeente waarborgt de bestaanszekerheid van financieel kwetsbare inwoners door tijdelijke inkomensondersteuning te bieden. Wij ondersteunen inwoners die door omstandigheden zoals werkloosheid, ziekte of een plotselinge inkomensdaling niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien, met passende regelingen zoals de algemene en bijzondere bijstand, BBZ, IOAW en IOAZ. Met deze inzet voorkomen we dat financiële problemen escaleren tot problematische schulden en dragen we bij aan het stabiliseren van de financiële situatie van inwoners.

Participatiewet in balans

De afdeling Werk en Inkomen zet in 2027 de implementatie van de Participatiewet in Balans voort. Na de invoering van de eerste maatregelen in 2026 ligt in 2027 de nadruk op de implementatie van de resterende wetswijzigingen (fase 3), waaronder de aanpassing van de handhaving en overige wijzigingen die bijdragen aan een eenvoudiger, mensgerichter en effectiever stelsel. Daarnaast worden de in 2026 ingevoerde maatregelen gemonitord, geëvalueerd en waar nodig doorontwikkeld en geborgd in de reguliere dienstverlening.

Een deel van de in 2027 voorziene wijzigingen is afhankelijk van de inwerkingtreding van de Wet handhaving sociale zekerheid. Dit wetsvoorstel is inmiddels aangenomen door de Tweede Kamer en wordt behandeld door de Eerste Kamer. De uiteindelijke implementatie vindt plaats zodra de wet in werking treedt.

Re-integratie

De gemeente zet in 2027 actief in op re-integratie door inwoners waar mogelijk te ondersteunen met trajecten gericht op arbeid en maatschappelijke participatie. Hierbij werken we samen met partners zoals de Ergon en gespecialiseerde re-integratiebureaus. Afhankelijk van de persoonlijke situatie biedt de gemeente maatwerk in de vorm van begeleiding naar werk, scholing, vrijwilligerswerk of andere vormen van participatie.

Met deze inzet vergroot de gemeente de zelfredzaamheid van inwoners en versterken wij hun kansen op duurzame deelname aan de arbeidsmarkt en de samenleving.

Hierdoor kunnen de inwoners hun eigen kracht beter benutten. In 2027 ligt de nadruk op het effectief inzetten van trajecten, het versterken van samenwerking met partners en het monitoren van resultaten, zoals uitstroom naar werk en maatschappelijke participatie.

Daarnaast wordt in 2027 ingezet op een verdere versterking van de regionale werkgeversdienstverlening. Met de inzet van regionale accountteams vanuit het Werkcentrum wordt de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden verder uitgebreid. Daarmee wordt een aanvullende impuls gegeven aan de verbinding tussen werkgevers, gemeenten en andere partners op de arbeidsmarkt. Zo wordt de regionale dienstverlening verder versterkt en kunnen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter bij elkaar worden gebracht.

Inburgering

De gemeente stimuleert dat nieuwkomers die inburgeren actief deelnemen aan de samenleving. Wij bieden iedere nieuwkomer een stevige basis om te bouwen aan een zelfstandig en toekomstbestendig perspectief. Wij zetten daarbij nadrukkelijk in op duale trajecten, waarin inburgering en participatie gelijktijdig plaatsvinden. Nieuwkomers combineren het leren van de taal met praktijkervaring, bijvoorbeeld via (vrijwilligers)werk, stages of werkervaringsplekken. Hiermee versnellen we niet alleen de taalontwikkeling, maar vergroten we ook de kansen op duurzame participatie en werk.

De gemeente werkt hierbij intensief samen met partners op het gebied van taal, werk en maatschappelijke ondersteuning, zoals Ergon.

In 2027, vijf jaar na de inwerkingtreding van de wet inburgering 2021, volgt een landelijke evaluatie waarin de doeltreffendheid en doelmatigheid van het stelsel wordt beoordeeld. Dit kan ná 2027 gevolgen hebben voor landelijke regelgeving en gemeentelijke uitvoeringspraktijk.

Geldzorgen

De gemeente ondersteunt in 2027 inwoners die (dreigen) te maken krijgen met geldzorgen en schuldenproblematiek actief en vroegtijdig. Zij zet in op vroegsignalering en begeleiding om financiële problemen beheersbaar te houden en escalatie te voorkomen. Via samenwerkingspartners zoals woningcorporaties, zorgverzekeraars en energieleveranciers ontvangen we signalen van betalingsachterstanden. Op basis hiervan zoeken wij vroegtijdig contact met inwoners en bieden wij passende hulp aan.

De gemeente biedt ondersteuning die varieert van advies en budgetcoaching tot saneringstrajecten. Hiermee helpen we inwoners om weer grip te krijgen op hun financiële situatie en werken we toe naar een schuldenvrije toekomst.

In 2027 gebruiken we de in 2026 ontwikkelde meetgegevens om de instroom van inwoners met financiële zorgen en problematische schulden beter te analyseren en gerichter te sturen. Tevens versterken we de samenwerking binnen de keten door regie te voeren op een sluitende aanpak van geldzorgen. Het integrale beleidsplan 2028–2031 waarin schulddienstverlening is opgenomen wordt in 2027 aan de raad aangeboden en vormt de basis voor de verdere doorontwikkeling van de aanpak.

Minimabeleid

De gemeente voert in 2027 actief het vastgestelde minimabeleid uit om armoede bij inwoners met een laag inkomen te verzachten, te verminderen en te voorkomen. We richten ons daarbij op inwoners die rond of onder het sociaal minimum leven en ondersteunen hen met gerichte financiële regelingen en voorzieningen.

Met deze inzet vergroten we de participatiemogelijkheden van inwoners en stellen we hen in staat om volwaardig mee te doen in de samenleving. Tegelijkertijd voorkomen we dat financiële problemen verergeren door een toegankelijke uitvoering en het stimuleren van maximaal gebruik van beschikbare regelingen.

We werken op basis van het eind 2025 vastgestelde uitvoeringsplan, waarin concrete maatregelen zijn opgenomen. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op een proactieve dienstverlening richting inwoners, zodat ondersteuning tijdig en doelgericht wordt ingezet. In 2027 wordt aan de raad het integrale beleidsplan 2028–2031 aangeboden, waarin het minimabeleid en het schulddienstverleningsbeleid worden samengevoegd.

3.6 Dorpshuizen

Wat willen we bereiken?

Langetermijnvisie op ontmoetingsplekken (dorpshuizen, bibliotheek)

Wij werken samen met de stichtingsbesturen van 't Perron, De Schammert en Valentijn, aan het behoud van de maatschappelijke functie van de dorpshuizen.

Wat gaan we ervoor doen?

Toekomstbestendige dorpshuizen

2027-2030: Onderhouden en instandhouden van de dorpshuizen. De gemeente continueert de subsidiëring van beheer en exploitatie van de dorpshuizen. Samen met de stichtingsbesturen wordt gewerkt aan de verdere doorontwikkeling van de dorpshuizen, gericht op versterking van hun maatschappelijke functie, professionalisering van de organisatie en een toekomstbestendige financiële positie. Doel is de exploitatietekorten waar mogelijk te beperken en de afhankelijkheid van gemeentelijke subsidie te verminderen. Daarbij monitoren wij structureel de exploitatie, de bezettingsgraad en het gebruik van de dorpshuizen.

3.7 Sport

Wat willen we bereiken?

We zorgen voor toekomstbestendige sportvoorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid van onze kernen.

We investeren in toekomstbestendige en vitale sportvoorzieningen, die aansluiten bij de behoeften van inwoners en sportverenigingen. Door samen te werken aan kwalitatief goede sportaccommodaties en multifunctioneel gebruik stimuleren we sport en bewegen en versterken we ontmoeting en gezondheid.

Wat gaan we ervoor doen?

Ondersteunen van sportverenigingen

2027: Uitvoeren van de NOC*NSF Sportclubmonitor en benutten van de VitIndex als informatiebronnen voor het opstellen van een verenigingsondersteuningsplan.
2028: Uitvoeren van het verenigingsondersteuningsplan, waarbij beschikbare data worden benut om de ondersteuning gericht in te zetten.
2029: Herhalen van de NOC*NSF Sportclubmonitor en, mede op basis van de VitIndex, actualiseren van het verenigingsondersteuningsplan.
2030: Uitvoeren van het geactualiseerde verenigingsondersteuningsplan.

Toekomstbestendige sportvoorzieningen

2027: Samen met RKSV Heeze en Hockey Heeze werken we de plannen voor een toekomstbestendige, gezamenlijke accommodatie op sportpark Lambrek verder uit en bereiden we de besluitvorming voor.
Daarnaast blijven we investeren in het onderhoud, de kwaliteit en verduurzaming van de gemeentelijke binnensportaccommodaties, zodat deze veilig, duurzaam, functioneel en toekomstbestendig blijven.

2028–2030: Afhankelijk van de besluitvorming geven we uitvoering aan de plannen voor de gezamenlijke accommodatie op sportpark Lambrek
Daarnaast blijven we structureel investeren in het onderhoud, de verduurzaming en waar nodig de verbetering van de gemeentelijke binnensportaccommodaties.

Actualiseren gebruikers- en bruikleenovereenkomsten geprivatiseerde sportvelden

2027: voorbereiden evaluatie van gebruikers- en bruikleenovereenkomsten
2028: evalueren en actualiseren van overeenkomsten
2029: Verlengen van geactualiseerde overeenkomsten
2030: Monitoren van afspraken en uitvoering

3.8 Cultuur

Wat willen we bereiken?

We hebben inzicht in en overzicht van het materieel en immaterieel erfgoed binnen onze gemeente en zorgen ervoor dat dit behouden blijft voor latere generaties.

Het doel is het versterken van samenhang, uitstraling en behoud van cultuurhistorische elementen, beeldbepalende objecten en waardevolle dorpsgezichten.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststellen van het erfgoedbeleid en uitvoeringsplan

Er is een cultuurhistorische waardenkaart opgesteld die dit jaar is vastgesteld door de raad. De opvolging en bescherming van onze cultuurhistorisch waardevolle objecten zal verder worden voortgezet in 2027 middels het opstellen van het Erfgoed beleid en het daarbij horende uitvoeringsprogramma.

2027: vaststellen van het erfgoedbeleid en uitvoeringsplan.

2028-2030: uitvoeren van het vastgestelde uitvoeringsplan.

3.9 Opvang en huisvesting

Doelstelling

Wij bieden een veilige, kwalitatief goede en menswaardige tijdelijke opvang aan asielzoekers en ontheemden en faciliteren passende huisvesting voor vergunninghouders. Daarbij bevorderen wij zelfredzaamheid, participatie en doorstroom naar duurzame woonoplossingen en geven wij invulling aan onze wettelijke en maatschappelijke verantwoordelijkheden.

Wat gaan we ervoor doen?

Opvangen van asielzoekers

Maatregelen 2027-2030

- Organiseren en beheren van passende opvangvoorzieningen binnen de geldende landelijke en lokale kaders.
- Zorgen voor een veilige, leefbare en kwalitatief goede opvangomgeving.
- Ondersteunen van bewoners bij het vergroten van hun zelfredzaamheid en participatie.
- Samenwerken met het COA en maatschappelijke partners om passende begeleiding en ondersteuning te bieden.
- Voorbereiden van besluitvorming over de toekomstige invulling van opvanglocaties.

Ontwikkelingen 2027

De opvang van asielzoekers wordt in 2027 voortgezet binnen de geldende landelijke en lokale kaders. De overeenkomst voor de DGO-opvanglocatie Boelakkers loopt af in oktober 2027. In de loop van 2027 vindt besluitvorming plaats over de toekomstige invulling van de opvang, waarbij zowel continuering op de locatie Boelakkers als verplaatsing naar een alternatieve locatie wordt afgewogen. Uitgangspunt daarbij is dat de gemeente blijft voldoen aan haar opgave binnen de Spreidingswet en aansluit bij het nieuwe verdeelbesluit van het Rijk dat naar verwachting in 2027 wordt vastgesteld.

Huisvesten van vergunninghouders

Maatregelen 2027-2030

- Invulling geven aan de gemeentelijke taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders.
- Beheren van de doorstroomlocatie voor vergunninghouders.
- Bevorderen van de doorstroom vanuit opvanglocaties naar reguliere huisvesting.
- Ondersteunen van vergunninghouders bij participatie, integratie en zelfredzaamheid.
- Samenwerken met woningcorporaties en andere partners om passende huisvesting te realiseren.

Ontwikkelingen 2027

De in 2026 gerealiseerde doorstroomlocatie wordt in 2027 voortgezet. Hiermee wordt invulling gegeven aan de gemeentelijke huisvestingstaak en wordt de doorstroom binnen de opvangketen ondersteund. Als gevolg van de invoering van de Doelgroep Flexibele Regeling (DFR) wordt de bekostiging van deze voorziening onder deze regeling gebracht.

De uitkomst van de aangevraagde Specifieke Uitkering (SPUK) is daarbij van belang voor de financiering en continuering van de doorstroomlocatie.

Opvangen en begeleiden van Oekraïense ontheemden

Maatregelen 2027-2030

- Bieden van veilige en passende opvang aan ontheemden uit Oekraïne.
- Ondersteunen van ontheemden bij het vergroten van hun zelfredzaamheid door inzet op taal, werk, opleiding, participatie en financiële zelfstandigheid.
- Informeren en begeleiden van ontheemden bij het maken van een toekomstgerichte keuze over terugkeer naar Oekraïne, verblijf in Nederland of vestiging in een ander land.
- Voorbereiden van verschillende scenario's voor de periode na afloop van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB).
- Monitoren van de financiële gevolgen van de gewijzigde bekostigingssystematiek.

Ontwikkelingen 2027

De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) is verlengd tot 4 maart 2028. In 2027 ligt de focus daarom niet alleen op opvang, maar ook op perspectief en voorbereiding. Ontheemden worden ondersteund bij het maken van toekomstgerichte keuzes en het versterken van hun zelfredzaamheid. Tegelijkertijd bereidt de gemeente zich voor op de verschillende scenario's na afloop van de RTB, inclusief de organisatorische, contractuele en financiële consequenties.

Per 1 januari 2027 treedt bovendien de Doelgroep Flexibele Regeling (DFR) in werking. Hierdoor worden uitsluitend daadwerkelijk gemaakte subsidiabele kosten vergoed. Dit vraagt om een zorgvuldige monitoring van directe en indirecte kosten.

Investeringen (projecten) programma 3

Investeringen (projecten) en kapitaallasten

De investeringen binnen programma 3 zijn in onderstaand overzicht weergegeven. Daarbij worden tevens de bijbehorende kapitaallasten gepresenteerd, zoals deze zijn verwerkt in de begroting.

Tabel 5.0 Investeringen (projecten) en kapitaallasten programma 3

Bedragen x €1.000

Programma 3		Investeringsprogramma				Kapitaallasten		
Thema	**Omschrijving investering**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2028**	**2029**	**2030**
Beleidsinvesteringen								
3.1	Huisvesting onderzoek Dirk Heziusschool				3.624			**72**
Nieuwe beleidsinvesteringen								
3.6	Vervangen inrichting dorpshuizen	10				1	1	1
Totaal investeringsprogramma en kapitaallasten					*3.624*			
Totaal nieuwe investeringen		*10*				*1*	*1*	*74*

Een totaaloverzicht van de te activeren investeringen treft u aan in de Meerjareninvesteringsplanning *2027-2030.*

Wat mag programma 3 kosten?

Tabel 5.1 Wat mag programma 3 kosten?

Bedragen x €1.000

Thema	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
3 Samen leven en Participeren						
3.1 Onderwijs	**1.740**	**1.993**	**1.838**	**1.949**	**2.229**	**2.220**
3.2 Jeugd	**5.184**	**5.244**	**5.776**	**5.782**	**5.558**	**5.558**
3.3 Maatschappelijke ondersteuning	**4.526**	**4.749**	**5.291**	**5.380**	**4.758**	**4.491**
3.4 Gezondheid	**878**	**948**	**933**	**951**	**970**	**991**
3.5 Participatie	**9.061**	**9.110**	**5.993**	**5.911**	**5.861**	**5.841**
3.6 Dorpshuizen	**1.261**	**1.536**	**1.346**	**1.247**	**1.237**	**1.219**
3.7 Sport	**1.238**	**1.341**	**1.370**	**1.371**	**1.341**	**1.322**
3.8 Cultuur	**949**	**797**	**921**	**917**	**911**	**922**
3.9 Opvang en huisvesting	**0**	**0**	**3.056**	**1.552**	**1.552**	**506**
Totaal 3 Samen leven en Participeren	**24.837**	**25.718**	**26.524**	**25.059**	**24.417**	**23.070**
Baten						
3 Samen leven en Participeren						
3.1 Onderwijs	**452**	**393**	**347**	**347**	**347**	**347**
3.2 Jeugd	**48**	**23**	**0**	**132**	**135**	**135**
3.3 Maatschappelijke ondersteuning	**201**	**156**	**262**	**261**	**293**	**52**
3.4 Gezondheid	**73**	**64**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.5 Participatie	**8.058**	**7.331**	**2.898**	**2.898**	**2.898**	**2.898**
3.6 Dorpshuizen	**133**	**204**	**210**	**210**	**210**	**210**
3.7 Sport	**252**	**207**	**142**	**140**	**132**	**132**
3.8 Cultuur	**231**	**5**	**35**	**35**	**35**	**35**
3.9 Opvang en huisvesting	**0**	**0**	**3.923**	**2.219**	**2.219**	**478**
Totaal 3 Samen leven en Participeren	**9.449**	**8.382**	**7.817**	**6.243**	**6.269**	**4.286**
Saldo voor bestemming	**-15.388**	**-17.336**	**-18.707**	**-18.816**	**-18.148**	**-18.783**
Stortingen						
3 Samen leven en Participeren						
3.0 Mutaties reserves programma 3	**0**	**93**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
3 Samen leven en Participeren						

Thema	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
3.0 Mutaties reserves programma 3	**150**	**367**	**82**	**82**	**82**	**82**
Saldo mutatie reserves	**150**	**273**	**82**	**82**	**82**	**82**
Saldo na bestemming	**-15.238**	**-17.063**	**-18.625**	**-18.734**	**-18.066**	**-18.701**

Specifieke uitkeringen

Tabel 5.2 Specifieke uitkeringen programma 3

Bedragen x €1.000

Specifieke uitkeringen		Thema	2027	2028	2029	2030
H44	AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord)	3.3	174	209	242	-
M44	Regeling tijdelijke bekostiging opvang en huisvesting gemeenten (DSL + Mariahoeve)	3.9	2.169	2.169	2.169	328
DGO	Opvang asielzoekers	3.9	1.704	-	-	-
D8	Onderwijsachterstandenbeleid	3.1	68	-	-	-
Specifieke uitkeringen programma 3			**4.115**	**2.378**	**2.411**	**328**

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Algemeen
De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. We gaan in deze paragraaf in op de lokale heffingen en lichten het kwijtscheldingsbeleid toe. We bieden de belastingverordeningen gelijktijdig met de begroting aan bij de raad.

Er wordt bij de lokale heffingen onderscheid gemaakt tussen zuivere belastingen, heffingen en retributies:

- De zuivere belastingen behoren tot de algemene dekkingsmiddelen en dienen ter uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening, maar ook individuele vormen van dienstverlening zonder een duidelijke relatie tussen dienstverlening en belasting.
- De heffingen dienen ter dekking van de kosten voor de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. Dat houdt in dat de burger ook moet betalen als hij de dienst niet wenst. Voorbeelden van heffingen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De opbrengst van de heffingen mag niet meer bedragen dan de kosten die de gemeente hiervoor maakt.
- De retributies zijn vergoedingen voor individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. Voorbeelden hiervan zijn de leges voor paspoort en rijbewijs.

Als onderdeel van het project "Versterking Uitvoeringskracht" is een onderzoek naar de kostendekkendheid van de leges en de heffingen gestart. Naar verwachting zal dit onderzoek in 2027 worden afgerond.

Uitgangspunten (beleid)
De beleidsuitgangspunten met betrekking tot de lokale heffingen zijn:

- Beperking van de stijging van de woonlasten
- Kostendekkendheid leges, maximaal 100%

Onze legesopbrengsten, inclusief lijkbezorgingsrechten, zijn in 2027 gestegen met € 106.000(van € 1.220.000 naar € 1.326.000). De stijging wordt veroorzaakt door een verhoging van de tarieven, het beter toerekenen van ambtelijke uren en door reguliere indexatie.

Opbrengstenraming belastingen en heffingen
In het volgende overzicht zijn de ramingen van de belastingopbrengsten en heffingen voor 2027 weergegeven.

Tabel 6.2 Opbrengsten onroerendezaakbelastingen

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027
Woningen eigenaren	3.433	3.462	3.462	3.984
Niet-woningen eigenaren	803	851	851	1.016
Niet-woningen gebruikers	550	600	600	716
Totaal	**4.786**	**4.913**	**4.913**	**5.716**

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Onroerendezaakbelastingen worden geheven van eigenaren van onroerende woningen en niet-woningen en van gebruikers van onroerende niet-woningen. De eigenaar/gebruiker op 1 januari van enig jaar is belastingplichtig voor het gehele jaar. Grondslag is de waarde van de onroerende zaak die is vastgesteld met een WOZ-beschikking (WOZ: waardering onroerende zaken). Voor het belastingjaar 2027 geldt de waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2026.

Voor de waardeontwikkeling van onroerend goed verwachten we een gemiddelde waardestijging van woningen was deze stijging 6,5% en houden we rekening met een waardestijging van 2,75 % bij niet-woningen. Deze genoemde stijgingen zijn een gemiddelde voor Nederland. Lokaal was deze stijging in onze gemeente veel hoger voor woningen (gemiddeld een stijging van 11,9%), maar lager voor niet-woningen (een stijging van 2%).

In de volgende tabel volgen de tarieven voor de verschillende categorieën. Het tarief wordt bepaald op basis van de totale te verwachten WOZ-waarde per categorie in relatie tot geraamde opbrengst per categorie. Aangezien de verwachte WOZ-waardeontwikkeling per categorie verschilt zien we dit ook terug in de procentuele mutaties.

Tabel 6.1 Tarieven onroerendezaakbelastingen

Tarief	Rekentarief algemene uitkering *	Gemeentetarief 2026	Gemeentetarief 2027	Procentuele mutatie
Woningen eigenaren	0,0842%	0,0838%	0,0895%	6,78%
Niet-woningen eigenaren	0,3409%	0,1990%	0,2334%	17,28%
Niet-woningen gebruikers	0,2401%	0,1703%	0,1993%	17,02%

**Meicirculaire gemeentefonds 2025*

De opbrengsten uit onroerendezaakbelastingen zijn als volgt opgebouwd:

Tabel 6.2 Opbrengsten onroerendezaakbelastingen

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027
Woningen eigenaren	3.433	3.462	3.462	3.984
Niet-woningen eigenaren	803	851	851	1.016
Niet-woningen gebruikers	550	600	600	716
Totaal	**4.786**	**4.913**	**4.913**	**5.716**

De opbrengsten zijn ten opzichte van de primitieve begroting 2026 toegenomen. Deze stijging wordt verklaard door de indexering van 2,1% en de verwachte areaaluitbreiding.

In deze begroting hebben we bovendien een systematiekwijziging doorgevoerd voor de OZB. Voorheen corrigeerden we de OZB-tarieven voor de waardestijging van de WOZ (stijging van de waarde van een onroerend goed). Deze systematiek laten we los vanaf 2027.

De WOZ-waarden van woningen in Heeze-Leende zijn sterker gestegen dan de toegepaste index van 2,1%. Om de effecten hiervan binnen de uitgangspunten van de begroting te verwerken, is het OZB-tarief aangepast. Daarnaast wordt, conform motie 32, een aanvullende verhoging van het OZB-tarief doorgevoerd. Hierdoor stijgt het tarief van 0,0838% in 2026 naar 0,0895% in 2027.

Door de hogere WOZ-waarden neemt de belastingcapaciteit van de gemeente toe. Dit leidt tot een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de verdeling van het gemeentefonds uitgaat van een genormeerde belastingcapaciteit en niet van de feitelijke OZB-opbrengst, wordt een lager OZB-tarief niet gecompenseerd via een hogere algemene uitkering.

Gezien de financiële uitdagingen waarvoor de gemeente de komende jaren staat, zal een verdere stijging van het OZB-tarief mogelijk noodzakelijk zijn om de begroting structureel sluitend te houden.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Uitgangspunt bij de bepaling van de hiervoor geldende tarieven is een kostendekkendheid van 100%; de baten mogen op begrotingsbasis niet hoger zijn dan de lasten. In onderstaande opstelling zijn de begrote baten en lasten van de afvalinzameling en verwerking in 2027 weergegeven. Hieruit blijkt dat een 100% kostendekkendheid wordt behaald. De lasten en baten van de afvalinzameling en -verwerking worden afgewikkeld en verrekend via de voorziening. Mocht de voorziening niet toereikend zijn wordt het tekort ten laste gebracht van de gemeentelijke begroting.

Tabel 6.3 Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Bedragen x €1.000

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld 7.3 afval 100%	1.636	1.770	1.859
Inkomsten taakveld 7.3 afval (excl. heffingen)	263	205	209
Netto kosten taakveld	1.374	1.565	1.650
Aanvullend toe te rekenen kosten:	0	0	0
Overhead	99	159	168
BTW exploitatie	326	342	353
Totale kosten	1.798	2.065	2.171
Opbrengst heffing	1.798	2.049	2.172
Dekking	**100%**	**99%**	**100%**

Een vergelijking tussen de lasten van de afvalinzameling en - verwerking tussen 2026 en 2027 leert dat de trend van stijgende lasten in 2027 doorzet. Op alle onderdelen van bovenstaand overzicht is deze stijging zichtbaar. In totaal stijgen de lasten met € 106.000 ofwel 5,1%. Om ook in 2027 een 100% kostendekkendheid te kunnen realiseren zijn we genoodzaakt om zowel het vastrecht- als ook de *diftar*-tarieven te verhogen.

De opbouw van een ***diftar-tarief*** (gedifferentieerd tarief voor afvalstoffenheffing) bestaat in de basis uit twee delen: een vast basistarief en een variabel deel:

1. Basistarief(vast): dit is een verplichte vaste bijdrage die elk huishouden in onze gemeente jaarlijks betaalt, ongeacht hoeveel afval er wordt weggegooid;
2. Variabel tarief: De hoogte van dit deel van de heffing wordt bepaald door de aangeboden hoeveelheid afval van een huishouden, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen Gft- (groente-, fruit- en tuinafval) en restafval.

Om voor 2027 een 100% kostendekkendheid te kunnen realiseren zijn we genoodzaakt om zowel het vastrecht-als ook de diftar-tarieven te verhogen. In onderstaande tabel zijn de tarieven van 2026 en 2027 weergegeven:

Tabel 6.4 Tarieven afvalstoffenheffing

Bedragen x €1

Tarief	Begroting 2026	Begroting 2027
Vastrecht per maand	€ 15,34	€ 15,95
Container van 40 liter restafval per lediging	€ 5,05	€ 5,25
Container van 140 liter restafval per lediging	€ 12,65	€ 13,15
Container van 240 liter restafval per lediging	€ 22,75	€ 23,65
Container van 25 liter gft-afval per lediging	€ 1,90	€ 1,95
Container van 140 liter gft-afval per lediging	€ 1,90	€ 1,95
Container van 240 liter gft-afval per lediging	€ 3,00	€ 3,10
Ondergronds	€ 1,90	€ 1,95

Riool- en waterzorgheffing

Het Plan Stedelijk Water 2023-2027 (PSW), met voorkeurscenario “klimaatadaptief en robuust”, is met bijbehorend investeringsprogramma in 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Tegelijkertijd is besloten om een alternatieve aanpak voor bepaling van de rioolheffing in beeld te brengen en de tarieven daarop te baseren. Voor de alternatieve aanpak zijn 3 heffing methodes onderzocht:

1. Huidige heffingssystematiek van waterverbruik handhaven;
2. Verbeterde heffingssystematiek van waterverbruik;
3. Heffing op basis van WOZ-waarde.

De gemeenteraad heeft voor heffingsmethode 2 "optimaliseren van de bestaande heffingssystematiek waterverbruik" gekozen, omdat deze systematiek het meest realistisch is en het beste aansluit bij de uitgangspunten “de sterke schouders dragen de zwaarste lasten”, “de vervuiler betaalt” en het spaarzaam omgaan met drinkwater stimuleert.

Op basis van dit uitgangspunt wordt aan de eigenaren en gebruikers van percelen die (afval)water lozen een bijdrage gevraagd voor de kosten van de gemeentelijke riolering. Hierbij maakt het niet uit of het perceel direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering. De riool- en waterzorgheffing wordt geheven naar het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd. Hierbij worden een vijftal staffels gehanteerd en met voor elke staffel een tarief per maand. Bij de bepaling van de tarieven wordt uitgegaan van een 100% kostendekkendheid van de riool- en waterzorgheffing. In onderstaande tabel zijn de staffels en tarieven voor 2027 vermeld.

Tabel 6.5 Kostendekkendheid riool- en waterzorgheffing

Bedragen x €1.000

Kostendekkendheid rioolheffing	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld 7.2 riolering 100%	2.282	2.150	2.123
Inkomsten taakveld 7.2. riolering (excl. heffingen)	7	5	5
Netto kosten taakveld	2.275	2.144	2.117
Aanvullend toe te rekenen kosten:	0	0	0
Overhead	344	351	312
BTW exploitatie	115	116	138
BTW investeringen	195	348	262
Totale kosten	2.929	2.959	2.830
Opbrengst heffing	2.717	2.748	2.828
Dekking	**93%**	**93%**	**100%**

Vergelijken we de begrote kosten van de riolering van 2026 met 2027 dan zien we dat de kosten in 2026 € 129.000 hoger zijn dan in 2027. De reden hiervoor is dat door het aanzienlijk hoger investeringsvolume in 2026 een hoger bedrag aan BTW in de heffing wordt doorberekend. Daarnaast zijn de overhead en de uitvoeringskosten van het taakveld riolering in 2026 hoger dan in 2027. Omdat de laatstgenoemde meerkosten een incidenteel karakter hebben zijn deze kosten echter niet meegenomen in de heffing. Daardoor is in 2026 sprake van een dekkingspercentage van 93%.

Bij de berekening van de tarieven 2027 hebben we echter wel het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid toegepast. Hierdoor zijn de tarieven van de riool- en waterzorgheffing met 2,47% gestegen. De tarieven zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 6.6 Tarieven riool- en waterzorgheffing

Bedragen x €1

Tarief per jaar	Begroting 2026	Begroting 2027	Procentuele mutatie
Tarief bij een waterverbruik van minder dan 50 m3 per jaar	€ 263,04	€ 269,55	2,47%
Tarief bij een waterverbruik van 51 m3 tot 100 m3 per jaar	€ 308,52	€ 316,15	2,47%
Tarief bij een waterverbruik van 101 m3 tot 150 m3 per jaar	€ 390,60	€ 400,30	2,47%
Tarief bij een waterverbruik van 151 m3 tot 200 m3 per jaar	€ 452,40	€ 463,60	2,47%
Tarief bij een waterverbruik van 201 m3 tot 500 m3 per jaar	€ 497,40	€ 509,75	2,47%
Tarief bij een waterverbruik van meer dan 500 m3 per jaar	Indien in een belastingtijdvak meer dan 500 m3 wordt afgevoerd, is boven het in de tabel genoemde verschuldigde bedrag bij een waterverbruik tot 500 m3 een recht verschuldigd van € 42,48 per maand van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 500 m3 of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 500 m3 wordt overschreden.		

Leges

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor het leveren van een dienst worden leges geheven. De legestarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de legesverordening. De tarieventabel is in de volgende titels verdeeld:

- Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening.
- Hoofdstuk 2: Omgevingswet.

De totale geraamde baten uit de te heffen leges mogen niet hoger zijn dan de totale geraamde lasten.

Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening.

Bij aanvragen voor producten vallende onder deze titel moet worden gedacht aan huwelijken, rijbewijzen, uittreksels burgerlijke stand etc. De berekening van de kostendekkendheid van de tarieven is in het volgende overzicht opgenomen. In 2027 zijn de inkomsten licht gestegen, maar is er wel spraken van een daling in de opbrengsten van de paspoortleges in 2027 vergeleken met 2026. De reden hiervoor is dat er een administratieve correctie heeft plaatsgevonden van de aanvragen op basis van gewijzigde inzichten.

Tabel 6.7 Kostendekkendheid Algemene dienstverlening (leges titel 1)

Bedragen x €1.000

Kostendekkendheid Algemene dienstverlening (leges titel 1)	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld 0.2 burgerzaken (excl. Incidentele lasten)	910	1.007	1.150
Inkomsten taakveld 0.2 burgerzaken (excl. heffingen)	0	0	0
Netto kosten taakveld	910	1.007	1.150
Aanvullend toe te rekenen kosten:	0	0	0
Overhead	567	719	656
Totale kosten	1.477	1.726	1.806
Opbrengst heffingen taakveld burgerzaken	389	463	466
Dekking	**26%**	**27%**	**26%**

Hoofdstuk 2: Omgevingswet.

Onder deze titel zijn de producten voor de omgevingsvergunning opgenomen. De berekening van de kostendekkendheid van de tarieven is in het volgende overzicht opgenomen.

Tabel 6.8 Kostendekkendheid fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (leges titel 2)

Bedragen x €1.000

Kostendekkendheid fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (leges titel 2)	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld 8.3 Wonen en Bouwen	2.187	2.882	3.062
Inkomsten taakveld 8.3 Wonen en Bouwen	401	668	829
Netto kosten taakveld	1.787	2.213	2.233
Aanvullend toe te rekenen kosten:	0	0	0
Overhead	1.160	1.244	1.259
Totale kosten	2.947	3.458	3.492
Opbrengst heffingen taakveld 8.3 Wonen en Bouwen	273	476	615
Dekking	**9%**	**14%**	**18%**

Lijkbezorgingsrechten

Voor het begraven en/of het plaatsen van een urn of asbus op de algemene gemeentelijke begraafplaats worden lijkbezorgingsrechten geheven. De tarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de verordening lijkbezorgingsrechten.

Tabel 6.9 Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Bedragen x €1.000

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten	Rekening 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting 2027
Kosten taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	4	2	4
Inkomsten taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0
Netto kosten taakveld	4	2	4
Aanvullend toe te rekenen kosten:	0	0	0
Overhead	0	0	0
Totale kosten	4	2	4
Opbrengst taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	2	2
Dekking	**12%**	**79%**	**50%**

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengsten ten gunste komen aan de algemene middelen van de gemeente. De inkomsten uit deze belasting mag de gemeente dus naar eigen inzicht aanwenden. De toeristenbelasting wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachten tegen een vergoeding in welke vorm dan ook, van personen die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Heeze-Leende zijn ingeschreven.

Het betreft dus niet alleen toeristen, maar ook personen die onder andere voor hun werk tijdelijk verblijven binnen de gemeente Heeze-Leende. Belastingplichtige is degene die gelegenheid tot verblijf biedt. Deze verhaalt de belasting op degene die verblijf houdt.

De tarieven voor het belastingjaar 2027 zijn verhoogd met 2,1% indexering. Vanaf 2028 wordt er een systeemwijziging toegepast in de tarieven. De invoering van een verplicht digitaal nachtregister in combinatie met het laten vervallen van het arrangementstarief leidt tot hogere tarieven.

Overzicht lastendruk

De voorgestelde tarieven leiden tot de volgende belastingdruk. In deze berekening zijn alleen die belastingen betrokken die nagenoeg voor iedereen van toepassing zijn (onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing). De heffingen die een specifieke belastingplicht hebben zijn uitgesloten.

Tabel 6.10 Lokale lastendruk

Bedragen x €1

Lokale lastendruk	2026	2027	Mutatie	Procentuele mutatie
Afvalstoffenheffing	€ 259	€ 274	€ 15	5,7%
Rioolheffing (bij een waterverbruik van 101-150 m3)	€ 391	€ 400	€ 9	2,2%
Onroerende-zaakbelasting eigenaar woning	€ 451	€ 514	€ 63	14,0%
Totaal lastendruk huishouden zonder eigen woning	**€ 649**	**€ 674**	**€ 24**	**3,8%**
Totaal lastendruk huishouden met eigen woning	**€ 1.100**	**€ 1.188**	**€ 87**	**7,9%**

1) Aan de gegevens in deze tabel kunnen geen rechten worden ontleend.

Toegepaste uitgangspunten bij berekening lokale belastingdruk voor een huishouden:

1. Afvalstoffenheffing is gebaseerd op een vast tarief (vastrecht) en een (gemiddeld) variabel tarief waarbij uitgegaan wordt van een gemiddeld aantal ledigingen: 7,63 ledigingen Gft en 5,11 ledigingen van restafval, beide ledigingen aangeboden in een container met een inhoud van 140 liter;
2. De rioolheffing is op basis van een waterverbruik van 101 tot 150 m3 per jaar;
3. Bij de berekening van de onroerendezaakbelasting 2027 met waarde peildatum 1 januari 2026 ten opzichte van belastingjaar 2026, met waarde peildatum: 1 januari 2025, is uitgegaan van een taxatiewaardestijging woningen van 6,5% en een tarief van 0,0895%.

De gemiddelde waarde van een woning in Heeze-Leende met waarde peildatum 1 januari 2026 wordt hier geraamd op: € 574.000 (2025: € 539.000);
De lastendruk van een 'gemiddeld huishouden' is in 2027 hoger dan in 2026. Dat wordt veroorzaakt door de lastenstijging van alle drie heffingen.

Kwijtscheldingsbeleid

Inwoners met een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de invordering van de overige gemeentelijke heffingen wordt geen kwijtschelding verleend. De gemeente hanteert het uitgangspunt dat inwoners met een inkomen van 100% van de bijstandsnorm in aanmerking moeten kunnen komen voor kwijtschelding, tenzij sprake is van een vermogen dat hoger is dan het wettelijke normbedrag.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de robuustheid en weerbaarheid van de gemeentelijke begroting. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen bekende risico's en de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit de mogelijkheden en de middelen die de gemeente heeft (of kan hebben) om onvoorziene kosten op te vangen. In hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen hangt af van:

- De risico's met mogelijke financiële gevolgen die de gemeente loopt. Deze bepalen het benodigde weerstandsvermogen;
- De middelen die de gemeente vrij kan maken om risico's op te vangen. Deze bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit.

In deze paragraaf worden de belangrijkste risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit in beeld gebracht en wordt het weerstandsvermogen van de gemeente bepaald.

Uitgangspunten (beleid)

De risico's worden bij de begroting en de jaarrekening geïnventariseerd en geactualiseerd. Ook bij de tussentijdse besluitvorming worden de risico's in beeld gebracht en, voor zover er risico's aanwezig zijn, worden deze benoemd en gekwantificeerd. Indien mogelijk worden beheersmaatregelen getroffen. Door al in een vroeg stadium na te denken over de mogelijke risico's van bepaald beleid zijn deze nog te voorkomen of kunnen eventuele ongewenste gevolgen worden beperkt. Risicomanagement is voor de gemeente geen doel op zich, maar is een hulpmiddel bij het bereiken van de gemeentelijke doelen.

De gemeente Heeze-Leende wil een structureel financieel gezonde organisatie zijn. Daarom wordt uitgegaan van een verantwoord financieel beleid als fundament voor een gezond weerstandsvermogen. In de uitvoering worden hierbij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Een reëel en structureel sluitende (meerjaren)begroting;
- Onderhoudsvoorzieningen van voldoende omvang;
- Beheerste ontwikkeling van lokale lasten (indien mogelijk geen lastenverhoging voor inwoners en bedrijven);
- De begroting heeft jaarlijks ruimte voor onvoorziene kosten (eenmalig en structureel);
- Een weerstandscapaciteit van voldoende omvang om de risico's op te kunnen vangen.

Risico's

Risicomanagement omhelst het omgaan met alle risico’s, ook de risico’s die op een andere manier beheerst en afgedekt worden. De risico’s die op een andere manier zijn afgedekt zijn niet relevant voor opname in de risicoparagraaf. Hierbij valt te denken aan:
a. Risico’s zonder financiële gevolgen;
b. Risico’s die afgedekt zijn door het instellen van voorzieningen en bestemmingsreserves;
c. Risico’s waarvan de mogelijk financiële gevolgen zijn afgedekt door middel van verzekeringen.
Deze bovenstaande risico’s worden niet meegenomen in de risicoparagraaf. Alleen de geïdentificeerde risico’s die nog niet zijn afgedekt worden opgenomen in de risicoparagraaf. Voor het opvangen van de kleinere risico’s wordt, evenals in voorgaande jaren, een risicobedrag van € 200.000 aangehouden. Meestal is een risico niet goed te kwantificeren of te beheersen en moet deze dus worden ‘gedekt’ door de weerstandscapaciteit. De schade die zich op enig moment kan openbaren, is niet alleen financieel, maar ook niet-financieel zoals imagoschade. Ook deze dienen adequaat geadresseerd te worden in de risicoparagraaf. In beide gevallen gaat het hier om de geleden schade op te vangen of te compenseren. Indien beheersmaatregelen goed zijn ingevoerd kan ervoor worden gekozen om het risico te verwijderen uit de risicoparagraaf. De benodigde maatregelen zijn getroffen en de kans op het voordoen van het risico is kleiner geworden.

Om de minimale omvang van het weerstandsvermogen te kunnen bepalen is het nodig om de belangrijkste risico’s in beeld te brengen. Voor het voorkomen of verminderen van de gevolgen van risico’s worden veelal beheersmaatregelen getroffen of zijn middelen geraamd of gereserveerd. Bij de inventarisatie van risico’s gaat het dan ook om risico’s die resteren: risico’s die niet zijn afgedekt in de exploitatie, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen en waarvoor we geen bestemmingsreserves hebben gevormd.

Voor de begroting 2027 zijn de risico’s geactualiseerd. Hierbij ligt de nadruk op de belangrijkste risico’s. Voor elk risico is een inschatting gemaakt van de kans van optreden van het risico en het financiële gevolg als het risico zich daadwerkelijk zou voordoen. Dit resulteert in een risicobedrag.

Risico’s met een geringe impact zijn niet afzonderlijk benoemd. Voor het opvangen van de kleinere risico’s wordt, evenals in voorgaande jaren, een risicobedrag van € 200.000 aangehouden. Risico’s die opgevangen worden door bijvoorbeeld afgesloten verzekeringen, (project)budgetten, voorzieningen of bestemmingsreserves worden niet in deze paragraaf opgenomen.

Overzicht geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's

Tabel 7.0 Op te vangen risico's

Bedragen x €1000

Nr.	Risico	Risicobedrag 2027 (november 2026)	Risicobedrag 2028 (november 2026)	Risicobedrag 2029 (november 2026)	Risicobedrag 2030 (november 2026)
1	Garantstellingen en verstrekte leningen	542	542	542	542
2	Rampenbestrijding bij grote rampen	50	50	50	50
3	Calamiteiten informatiebeveiliging	500	500	500	500
4	Ontbrekende risicoreserves gemeenschappelijke regelingen	700	700	700	700
5	Levering van aardgas en elektriciteit	300	300	200	200
6	Jeugdzorg en open einderegelingen Sociaal Domein	500	500	500	500
7	Subsidie Regiodeal inzake Berkenschutse	300	300	300	300
8	Ontwikkelingen gemeentefonds, compensatie inflatie en stelposten Provincie	500	500	500	500
9	Prijsstijgingen investeringsprojecten	200	100	100	100
10	Personele risico's	200	200	200	200
11	Juridische risico's	100	100	100	100
	Totaal grootste risico's	**3.892**	**3.792**	**3.692**	**3.692**
12	Overige risico's	200	200	200	200
	Totaal risico's	**4.092**	**3.992**	**3.892**	**3.892**
	Correctie voor het tegelijkertijd optreden van risico's	90%	90%	90%	90%
	Totaal op te vangen risico's	**3.683**	**3.593**	**3.503**	**3.503**

Toelichting op de geïnventariseerde risico's

1. Garantstellingen en verstrekte leningen

Onze gemeente heeft diverse garantstellingen afgegeven en leningen verstrekt om maatschappelijke doeleinden mogelijk te maken. Het risico bestaat dat deze garantstellingen worden aangesproken op het moment dat de organisatie of vereniging/stichting waarvoor de garantstelling is afgegeven niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Ook loopt onze gemeente het risico dat de door haar verstrekte leningen niet kunnen worden terugbetaald. De grootste leningen zijn aan Wocom en stichting HSLnet verstrekt.

Het risico bij de aan Wocom verstrekte leningen met een restschuld op eind 2025 van € 1,1 miljoen is minimaal omdat het door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) gewaarborgde leningen betreft. WSW neemt de betaalverplichtingen voor een lening over wanneer de corporatie (ondanks de voordelige financieringsvoorwaarden) de rente en aflossing op een door WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als WSW deze betaalverplichting niet uit de in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten rijk en gemeenten bijspringen. WSW is nog nooit aangesproken op de borg en schat het risico van de gemeenten en het Rijk in als zeer klein, of zelfs theoretisch. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) behartigt de belangen van de gemeenten richting WSW.

In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk in zowel de kernen als in het buitengebied zijn er een aantal leningen met een totaal van 7 miljoen verstrekt aan de Stichting HSLnet. De restschuld van deze leningen bedraagt eind 2025 nog € 4,3 miljoen. Het beheer en onderhoud en een deel van de exploitatie van het netwerk is ondergebracht bij Simac Techniek uit Veldhoven. Simac Techniek staat (nog gedurende een periode van 2 jaar) garant voor het aflossen van het lening deel van € 4,8 miljoen tot een restschuld van € 2,5 miljoen. Ook is de exploitatie van het glasvezelnetwerk behoudend van opzet en laat de komende 20 jaar voldoende ruimte voor aflossing van de lening en betaling van de rente. De exploitatie draait op dit moment probleemloos en er zijn geen signalen dat dit op korte termijn wijzigt.

De gemeente Heeze-Leende staat nog garant voor een hypothecaire leningen, waarvan de schuldrest eind 2025 nog € 15.000 bedroeg.

Tien procent van alle garantstellingen en leningen samen wordt meegenomen als risico. Ultimo 2025 bedraagt dit € 5,4 miljoen en tien procent daarvan zien we als risico en dit komt neer op € 0,5 miljoen.

2. Rampenbestrijding bij grote rampen

Een incident of ramp is moeilijk te voorspellen. Wat we wel weten is dat een heide- of bosbrand regelmatig voorkomt. In 2010 heeft er een grote heidebrand plaatsgevonden op de Strabrechtse Heide. Een deel van de kosten van de inzet van de brandweer wordt afgewenteld op de gemeente en is niet te verhalen. Deze kosten kunnen aanzienlijk zijn als zich zo'n ramp voordoet (kan oplopen tot € 500.000). De kans hierop is echter gering (10%). We schatten dit risico daarom op € 50.000.

3. Calamiteiten informatiebeveiliging

De gemeente is het afgelopen decennium steeds meer een informatiebeheerder, -gebruiker en -leverancier geworden. Wij verzamelen, beheren en gebruiken informatie over onze inwoners en ondernemers die van belang is voor onze wettelijke dienstverleningstaken. Wij zijn de beheerder van een groot aantal authentieke basisregistraties en leverancier van betrouwbare en beveiligde informatie naar andere overheden. Informatie beheer is daarmee een van onze kerntaken geworden. Onze inwoners en ondernemers moeten er daarbij vanuit kunnen gaan dat wij met die persoonlijke en vertrouwelijke informatie verantwoordelijk omgaan.
De risico's van informatiebeveiliging door bijvoorbeeld hacking, phishing of ongeautoriseerd gebruik van onze systemen of datalekken nemen toe en de mogelijke gevolgen ervan worden ernstiger. Heeze-Leende conformeert zich aan de beveiligingsmaatregelen zoals genoemd in de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Via de auditverplichting ENSIA legt de gemeente hierover verantwoording af.

Daarnaast worden als overheid steeds vaker geconfronteerd met cyberaanvallen. Feit is dat de informatiebeveiliging zich langzamer ontwikkelt dan deze dreigingen. Gevolg is dat we steeds kwetsbaarder worden voor ransomware aanvallen waardoor de dienstverlening stil kan komen te vallen en persoonsgegevens van inwoners in handen van derden komen. De herstelkosten zijn aanzienlijk. De impact van het risico wordt geschat op € 500.000.

4. Ontbrekende risicoreserves gemeenschappelijke regelingen
Een aantal gemeenschappelijke regelingen heeft geen risicoreserve om mogelijk onverwachte financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het risicobedrag wordt geschat op € 0,7 miljoen. Dit is hoger dan voorgaande jaren. Oorzaak is dat we gedurende het lopende jaar vaak bijstellingen van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen naar boven zien. Het risicobedrag is mede beïnvloed door de risico-inschatting binnen de gemeenschappelijke regeling van GRSA2. Hiervan nemen we een risicobedrag op van €247.250.

5. Levering van aardgas en elektriciteit
Door de voortdurende oorlog tussen Rusland en Oekraïne blijft de energiemarkt gespannen en grillig. Hierdoor is het moeilijk de prijzen voor elektriciteit en gas op langere termijn in te schatten en dit maakt het begroten van kosten voor de levering gas en elektriciteit lastig. Sinds 2024 zijn schommeling van prijzen een regulier onderdeel van de markt geworden. Door de oplopende spanningen in het Midden-Oosten zetten we het risico op € 300.000.

6. Jeugdzorg en open einderegelingen Sociaal Domein
Bijna alle regelingen binnen het Sociaal Domein zijn open einderegelingen op basis van uitvoering van wet- en regelgeving. Afgelopen jaren zijn er forse bijstellingen geweest in de jeugdzorg. Zo ook in 2025 en 2026. In 2026 is een groot tekort op het budget voor jeugdhulp gerapporteerd door een toenemende vraag, complexere hulpvragen en enkele dure zorgtrajecten. Het beschikbare budget sluit onvoldoende aan op de structureel stijgende kostenontwikkeling binnen de jeugdhulp. Dit brengt risico's met zich mee als de vraag naar zorg groter is dan voorzien. Deze post is ook opgenomen voor de risico’s op het gebied van W&I en WMO.

7. Subsidie Regiodeal inzake Berkenschutse
Er een bijdrage ontvangen van de Regiodeal voor een financiële bijdrage een Berkenschutse. De hoogte van de bijdrage was ten tijde van de begroting nog niet duidelijk. Vanuit de projectgroep is aangegeven dat de subsidievereisten fors zijn en ingeval hieraan niet voldaan kan worden, dit financiële gevolgen met zich mee kan brengen. De risico's zijn nu meer verschoven naar subsidievaststelling en de hoogte van de investering.

8. Ontwikkelingen gemeentefonds, compensatie inflatie en stelposten Provincie

De Algemene Uitkering is onderhevig aan diverse wijzigingen; dit maakt het steeds complexer om een meerjarige begroting op te stellen die financieel voorspelbaar is. De inflatie stijgt al een aantal jaren meer dan het gemiddelde van voorgaande jaren, het risico bestaat dat de stijgende kosten niet volledig gecompenseerd worden via de Algemene Uitkering. We hebben 3 stelposten opgenomen:
• Stelpost Eigen bijdrage Jeugdzorg (Meicirculaire 2025)
• Stelpost Beperken trajectduur Jeugdzorg (Meicirculaire 2025)
• Stelpost Afschaffing Huishoudelijke Hulp (Meicirculaire 2026)
De stelposten zijn op dringend advies van de VNG opgenomen, maar wel nog onderwerp van discussie. De kortingen van de bijdragen voor de Jeugdzorg en de Wmo, zoals eenzijdig opgelegd door het Rijk, zijn daarmee teruggedraaid. Reden hiervoor is dat het Rijk de gemeenten onvoldoende compenseert voor het overhevelen van de taken voor de Jeugdzorg en de Wmo naar de gemeenten. Het risico is aanwezig dat compensatie onvoldoende is en de stelpost daarmee te hoog is opgenomen.

9. Prijsstijgingen investeringsprojecten

De prijsstijgingen van lopende en nog niet gestarte investeringen vormen een groot risico. Het betreft vaak meerjarige projecten. De tijd tussen de aanvraag van een offerte of een plan en de uiteindelijke realisatie ligt vaak ver uiteen en in de regel is er (nog) geen rekening gehouden met prijsstijgingen. Bovendien kan een plan nog gewijzigd worden wat meerkosten met zich meebrengt. Deze prijsstijgingen worden gedekt door kapitaallasten. Kapitaallasten worden over de levensduur van de investering verspreid, waardoor het risico verdeeld kan worden over de looptijd. We gaan uit van een risico van ongeveer € 200.000. Na de heroverweging van de investeringsportefeuille zal het risico wat afnemen.

10. Personele risico's

Er komen steeds meer specifieke taken en ontwikkelingen bij de gemeente te liggen. De gemeente Heeze-Leende krijgt een aantal vacatures voor specifieke taken moeilijk ingevuld. Daarnaast zijn we ook risicodrager om bij ziekte (tijdelijke) vervanging te regelen. Hierdoor is de gemeente Heeze-Leende vaak genoodzaakt om extern in te huren. Het in dienst hebben van personeel brengt diverse risico's met zich mee, variërend van financiële verplichtingen tot juridische aansprakelijkheid en arbeidsomstandigheden. Werkgevers dragen een grote verantwoordelijkheid en moeten voldoen aan strenge arbo-regels om deze risico's te beheersen. Onder dit risico vallen toekomstige financiële personele regelingen, zoals doorbetaling bij ziekte, re-integratieverplichtingen, ontslagbescherming en aansprakelijkheid. Dit risico wordt ingeschat op € 200.000.

11. Juridische risico's

De gemeente Heeze-Leende heeft juridische risico's dat ze aansprakelijk wordt gesteld. Momenteel zijn er een aantal zaken die kunnen leiden tot een claim.

12. Overige risico’s

Naast bovengenoemde belangrijke risico’s heeft onze gemeente ook te maken met andere risico’s, zoals renterisico’s, bodemverontreiniging, wijzigingen in wetgeving met mogelijk financiële gevolgen, onvoorziene tegenvallers bij verbonden partijen, ontwikkelingen algemene uitkering gemeentefonds (bijvoorbeeld als gevolg van beleidskeuzes van het nieuwe kabinet) en dergelijke. We zien dat projecten die in het verleden zijn vastgesteld soms meerdere jaren zijn doorgeschoven. Redenen van het uitstel zijn divers van aard. Als gevolg van renteontwikkelingen kan dat een budgettair effect hebben. Deze risico’s hebben we niet afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd, maar hiervoor wordt een jaarlijks gelijkblijvend risicobedrag aangehouden van € 200.000.

Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de uitvoering van taken op het huidige niveau. Structurele

weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. De weerstandscapaciteit van de gemeente Heeze-Leende is als volgt opgebouwd:

Tabel 7.1 Beschikbare weerstandscapaciteit

Bedragen x €1000

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027
Algemene reserve	4.790	4.509	4.444
Bestemmingsreserves (vrij besteedbaar)	855	1.330	1.330
Post onvoorzien	0	33	34
Rekeningresultaat voor bestemming/begrotingsruimte (saldo)	734	120	312
Stille reserves	0	0	0
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	**6.379**	**5.992**	**6.120**
Onbenutte belastingcapaciteit	2.250	2.163	2.653
Totaal structurele weerstandscapaciteit	**2.250**	**2.163**	**2.653**
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**8.629**	**8.155**	**8.773**

Toelichting op de weerstandscapaciteit

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het afdekken van financiële tegenvallers. Naar verwachting bedraagt de reserve eind 2027 € 4.444.000.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden door de raad gevormd en hebben een specifieke bestemming gekregen. Indien de raad nog vrij kan besluiten over de bestemming van de reserve, dan kan dit deel worden ingezet voor de beschikbare weerstandscapaciteit.

Post onvoorzien

De post onvoorzien is een buffer voor onvoorziene uitgaven in een jaar. In de exploitatie neemt onze gemeente in de begroting jaarlijks € 34.000 op.

Rekeningresultaat/begrotingsruimte

Het rekeningresultaat is vrij inzetbaar voor de raad. Als de begroting sluit met een positief saldo dan is sprake van begrotingsruimte. In onze begroting wordt deze begrotingsruimte verwerkt op de post begrotingsresultaat. Deze kan ingezet worden voor financiële tegenvallers.

Stille reserves

Als activa zijn gewaardeerd onder de opbrengstwaarde dan is sprake van een stille reserve. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit is het van belang dat de activa, waarin een stille reserve besloten ligt, direct verkoopbaar zijn. Bij verkoop van deze activa ontstaan winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Gedacht kan worden aan woonhuizen die verhuurd worden, reststroken en bossen. In onze gemeente is geen actueel overzicht beschikbaar van alle aanwezige stille reserves. Het afdekken van risico's door het inzetten van stille reserves brengt mogelijk ongewenste situaties met zich mee. We tellen deze daarom niet mee in de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit
Als minimumbedrag voor een maatschappelijk aanvaardbare hoogte van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt het zogenaamde redelijke peil gehanteerd.
De gemeente kan haar belastingcapaciteit verhogen om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt uitgegaan van de opbrengsten die gehaald zouden kunnen worden indien de tarieven zouden worden gebaseerd op het in de Financiële verhoudingswet (artikel 12) genoemde redelijke peil. Het bedrag dat de gemeente minder ontvangt dan bij toepassing van het redelijke peil, wordt aangemerkt als de onbenutte belastingcapaciteit. Een vergelijking van de in deze begroting opgenomen belastingopbrengsten met de maximale inkomsten bij toepassing van het redelijke peil levert het volgende resultaat:

Tabel 7.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

Bedragen x €1000

Belastingsoort	Inkomsten 2026	Maximale inkomsten	Onbenutte capaciteit
Onroerendezaakbelastingen	5.716	8.370	2.653
Afvalstoffenheffing	2.172	2.172	0
Rioolheffing	2.828	2.828	0
Totaal	**10.716**	**13.370**	**2.653**

De onbenutte capaciteit wordt berekend door de begrote of verwachte inkomsten van de gemeente te vergelijken met de norm-inkomsten die vastgelegd zijn in de wet of door beleidsregels, zoals de "artikel-12-status". Een positieve waarde betekent dat de gemeente de tarieven nog kan verhogen, zonder dat de maximaal toegestane inkomsten worden overschreden.

Het minimaal te hanteren tarief voor toelating tot artikel 12 bedraagt volgens de meicirculaire 2026 0,1595%. Hiermee zijn de maximale inkomsten berekend.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen. Die ratio geeft de verhouding weer tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Beschikbare middelen	Bekende risico's
↓	↓
Beschikbare weerstandscapaciteit € 8.773.000	Benodigde weerstandscapaciteit € 3.683.000
↓	↓
Weerstandsratio: 2,4 (= €8.773.000/3.683.000)	

Door onze toezichthouder (de provincie Noord-Brabant) en het Rijk zijn geen normen met betrekking tot het weerstandsvermogen vastgesteld. Wij streven in het kader van een structureel financieel gezonde organisatie naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,5. Dit staat voor een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is en wil zeggen dat de weerstandscapaciteit 1,5 keer zo groot is dan de risico's. Hierbij wordt de normeringssystematiek voor weerstandsvermogen gehanteerd, dat ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de universiteit Twente. Zij hanteren de volgende waarderingstabel ratio weerstandsvermogen.

Tabel 7.3 Waarderingscijfers weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	x > 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen van de gemeente Heeze-Leende is groter dan 2 en daarmee te kwalificeren als uitstekend.

Dankzij een groot pakket aan ombuigingen is het weerstandsvermogen uitstekend. Echter het weerstandsvermogen dient in samenhang te worden bezien met de financiële kengetallen. We zien een toename van de netto schuldquote, een verslechtering van de solvabiliteit en een verslechtering van het structurele saldo. Begin 2027 wordt de investeringsportefeuille heroverwogen en worden mogelijk verdere ombuigingen gerealiseerd. Deze maatregelen zorgen ervoor dat dit een positief effect heeft op de kengetallen en uiteindelijk ook op het weerstandsvermogen.

Financiële kengetallen

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op basis van nieuwe verantwoordingsregels vanaf de begroting 2017 vijf financiële kengetallen. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Mede op basis van deze kengetallen dient de paragraaf een analyse te geven van de financiële positie van de gemeente. Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie.

Tabel 7.4 Financiële kengetallen

Bedragen x €1000

Kengetal		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	begroting 2029	begroting 2030	Veilige zone	Onveilige zone
1a	Netto schuldquote	78%	76%	69%	91%	98%	107%	< 130%	> 130%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	65%	88%	63%	85%	91%	101%	< 130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	19%	19%	18%	16%	15%	14%	> 20%	< 20%
3	Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%	< 10%	> 10%
4	Structurele exploitatieruimte	1%	-1%	1%	0%	-1%	-1%	> 0%	< 0%
5	Belastingcapaciteit	100%	110%	107%	107%	107%	107%	< 100%	> 100%

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, is bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier is duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen zijn opgenomen.

Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren voor de netto schuldquote en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote loopt sterk op door het hoge investeringsvolume. De heroverweging van de investeringsportefeuille zal een effect naar beneden veroorzaken.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio gaat de komende jaren omlaag door hogere investeringen en een hogere schuld. Een proces van ombuigingen, kritisch beoordelen van de investeringsplanning etc. behoren tot de mogelijkheden om de solvabiliteit te verbeteren.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de begroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico’s met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

4. Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. In 2027 is het percentage nog positief. Vanaf 2028 is het negatief. Ook hier geldt dat een proces van mogelijke ombuigingen de structurele exploitatieruimte kan verbeteren.

5. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten die de belastingdruk vormen, wordt verstaan de onroerendezaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert ieder jaar deze lasten in de ‘Atlas van de lokale lasten’. We zitten in de onveilige zone.

Financiële positie
De begroting 2027 is financieel in evenwicht. Voor 2028-2030 wordt een begrotingstekort voorzien, mede als gevolg van lagere rijksbijdragen vanuit het gemeentefonds en tekorten bij de Jeugd. In 2026 is een ombuigingstraject gestart om financieel gezond blijven. De financiële situatie van de gemeente heeft gemaakt dat er verschillende bezuinigingsronden hebben plaatsgevonden. Op de langere termijn is de begroting op dit moment nog niet geheel sluitend. Mede door grote investeringen die op de planning staan en de terugval van de rijksbijdragen verwachten we dat de schuldpositie de komende jaren oploopt en de solvabiliteit de komende jaren afneemt. Het is van belang deze ontwikkeling goed te blijven volgen. In de begroting hebben zijn reeds een groot aantal investeringen beoordeeld. Op basis daarvan is de investeringsportefeuille ruim € 7 miljoen verminderd. In 2027 vinden er verdere ombuigingssessies plaats om naar een realistisch en uitvoerbaar investeringsniveau te gaan. Een investeringsportefeuille van meer dan € 40 miljoen staat dan onder een vergrootglas. Doel is het verbeteren van de schuldpositie en de solvabiliteitspositie.

De lagere rijksbijdragen vanuit het gemeentefonds en de tekorten bij de Jeugd zijn niet te beïnvloede ontwikkelingen. De bezuinigingen dreigen steeds meer de essentie te raken van het sociale weefsel in de gemeente Heeze-Leende. Daarnaast zit de gemeente in een situatie, waarbij:

- De uitvoeringskracht van de ambtelijke organisatie onder druk staat. Het is niet eenvoudig voor de gemeente om de organisatie voldoende robuust te bemensen vanwege de schaal van de organisatie, de arbeidsmarktregio en -krapte. De organisatie is hierdoor kwetsbaar en soms langere tijd op cruciale functies afhankelijk van externe inhuur.

- De gemeente voor maatschappelijke opgaven en ambities staat zoals die ook zijn vastgelegd in het raadsakkoord. In de komende jaren bepalen vraagstukken op het gebied van de sociale samenhang, het voorzieningenniveau, woningbouw en mobiliteit de gemeentelijke agenda.

- De regionale context is vanwege de economische groei in de regio Eindhoven aan sterke dynamiek onderhevig.

Er wordt gestart met een toekomstverkenning. Tegen dat licht worden toekomstige ombuigingen overwogen om de financiële positie voor de komende jaren verder te stabiliseren.

Om de financiële positie van de gemeente te beoordelen is het ook van belang om in samenhang te kijken naar het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen. De weerstandscapaciteit is dusdanig dat er financiële ruimte is om onverwachte tegenvallers tijdelijk op te vangen zonder directe financiële problemen.

Het is van belang deze ontwikkeling goed te blijven volgen.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Beheersbaarheid van de openbare ruimte voor de lange termijn

De gemeente Heeze-Leende is verantwoordelijk voor het duurzaam in stand houden van een veilige, functionele en toekomstbestendige openbare ruimte. Hiervoor beheert de gemeente kapitaalgoederen zoals wegen, groen, riolering, civiele kunstwerken, openbare verlichting en gemeentelijke gebouwen. Het raadsakkoord 2026-2030 benadrukt daarbij het belang van leefbare kernen, verkeersveiligheid, een aantrekkelijk buitengebied en een financieel gezonde gemeente.

Beheer Ruimtelijk Domein geeft invulling aan deze verantwoordelijkheid vanuit één centrale opgave: het waarborgen van de beheersbaarheid van de openbare ruimte op de lange termijn. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de huidige kwaliteit van de kapitaalgoederen, maar ook naar de gevolgen van keuzes voor kwaliteit, risico's, uitvoerbaarheid, capaciteit en kosten in de toekomst.

Binnen de wettelijke kaders heeft de gemeenteraad de ruimte om ambities en kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte vast te stellen. Vanuit haar kaderstellende, controlerende en budgetrechtelijke rol bepaalt de raad welke kwaliteit wordt nagestreefd en welke middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. Beheer Ruimtelijk Domein ondersteunt het college en de gemeenteraad door inzicht te bieden in de gevolgen van verschillende kwaliteitsniveaus, beheerscenario's en investeringskeuzes, zodat bestuurlijke afwegingen bewust kunnen worden gemaakt.

Voor de onderbouwing van deze keuzes worden landelijk geaccepteerde methodieken toegepast, zoals de CROW-systematiek voor de openbare ruimte en de NEN-conditiemeting voor gebouwen. Deze systematieken maken inzichtelijk welke prestaties en kwaliteitsniveaus haalbaar zijn binnen de beschikbare middelen en welke risico's en kosten daarmee samenhangen.

Beheer- en beleidsplannen vormen vervolgens de schakel tussen bestuurlijke ambities en uitvoering. In deze plannen worden de gewenste kwaliteitsniveaus, prestaties, risico's en benodigde middelen vastgelegd. De plannen worden periodiek geactualiseerd en ten minste eenmaal per vijf jaar ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Op basis hiervan worden beheerprogramma's en uitvoeringsopdrachten opgesteld.

Door middel van inspecties, monitoring, meldingen openbare ruimte, dashboarding en evaluaties wordt inzicht verkregen in de gerealiseerde kwaliteit en de mate waarin beleidsdoelen worden bereikt. Deze informatie wordt gebruikt voor bijsturing van de uitvoering en vormt input voor de actualisatie van beheer- en beleidsplannen.

Bij nieuwe ontwikkelingen wordt nadrukkelijk gekeken naar de gevolgen voor de toekomstige beheersbaarheid van de openbare ruimte. Nieuwe investeringen brengen niet alleen aanlegkosten met zich mee, maar leiden ook tot beheer-, onderhouds- en vervangingslasten op de langere termijn. Door deze effecten vroegtijdig inzichtelijk te maken, kunnen ruimtelijke ontwikkelingen uitvoerbaar, betaalbaar en beheersbaar blijven.

Zo ontstaat een continue cyclus van beleidsvorming, programmering, uitvoering, monitoring, evaluatie en bestuurlijke besluitvorming. Daarmee ondersteunt Beheer Ruimtelijk Domein het college en de gemeenteraad bij het duurzaam beheren van de openbare ruimte binnen de beschikbare middelen, nu en in de toekomst.

Een overzicht van de investeringen is opgenomen in de meerjaren investeringsplanning.

Wegen

De gemeente Heeze-Leende beheert ruim 1,5 miljoen m² aan verhardingen. Het beheer van de openbare ruimte is een wettelijke taak van de gemeente en richt zich op het veilig en beheersbaar houden van kapitaalgoederen voor de lange termijn. De gemeente streeft ernaar de wegen op kwaliteitsniveau B te houden, waarbij kapitaalvernietiging en onveilige situaties worden voorkomen.

Beleidskader

De gemeenteraad stelt de kaders voor het beheer van de openbare ruimte vast via beleids- en beheerplannen. Hierin wordt de ambitie voor het kwaliteitsniveau en de daaraan verbonden financiële middelen beschreven. Voor het wegbeheer wordt hieraan invulling gegeven met beleids- en beheerplan wegen 2021-2026.

Het beheer van de wegen draagt bij aan de ambities uit het raadsakkoord met betrekking tot het realistisch inzetten van gelden voor onderhoud wegen. Ook draagt het beheer van wegen bij aan een veilige gemeente. In 2027 wordt gestart met een nieuw beleids- en beheerplan wegen wanneer deze in 2026 is vastgesteld. Daarbij is het gewenste kwaliteitsniveau en de daarvoor benodigde financiële middelen opnieuw beoordeeld en vastgesteld.

Activiteiten 2027

- In 2027 worden conform het beleids- en beheerplan nieuwe visuele weginspecties uitgevoerd;
- Het geactualiseerde beleids- en beheerplan wegen 2027-2031 wordt tot uitvoer gebracht;

Financiering en kosten

Met het actualiseren van het beleids - en beheerplan wegen 2027-2031 zijn de financiele middelen, gekoppeld aan het kwaliteitsniveau beschikbaar gesteld. Voor onderhoud komt dit neer op een jaarlijkse dotatie in de voorziening van € 1.050.000.

Rehabilitaties en reconstructies vallen binnen het beheer van wegen, maar maken geen onderdeel uit van het reguliere onderhoudsprogramma. Voor rehabilitaties is op basis van het Beleids- en beheerplan Wegen 2022-2026 een jaarlijks investeringsbudget beschikbaar gesteld. In het geactualiseerde beleids- en beheerplan wegen 2027-2031 wordt de hoogte van het investeringsbudget gecontinueerd.

Civiele kunstwerken (bruggen)

De gemeente Heeze-Leende heeft 35 civiele kunstwerken (bruggen en viaducten) in beheer. Het beheer van de openbare ruimte is een wettelijke taak van de gemeente en richt zich op het veilig, duurzaam en beheersbaar houden van kapitaalgoederen voor de lange termijn. Civiele kunstwerken vormen hierbij een belangrijk onderdeel van de infrastructuur en zorgen ervoor dat watergangen, spoorlijnen en wegen veilig kunnen worden gepasseerd.

Beleidskader

De gemeenteraad stelt de kaders voor het beheer van de openbare ruimte vast via beleids- en beheerplannen. Hierin worden ambities, kwaliteitsniveaus en de daaraan verbonden financiële middelen, gekoppeld. Voor de civiele kunstwerken wordt hieraan invulling gegeven met het beleids- en beheerplan civiele Kunstwerken 2023-2027.

Het beheer van de kunstwerken draagt bij aan de ambities uit het raadsakkoord om de openbare ruimte veilig en leefbaar te houden. Daarnaast wordt met de in 2027 geplande actualisatie van het beleids- en beheerplan civiele kunstwerken 2028-2032 het kwaliteitsniveau en de daaraan verbonden financiële middelen, opnieuw vastgesteld.

Activiteiten 2027

- In 2027 wordt het beleids- en beheerplan civiele kunstwerken geactualiseerd;
- Beheermaatregelen betreffende de kunstwerken worden op basis van het beleids- en beheerplan civiele kunstwerken 2023-2027 gerealiseerd.

Financiering en kosten

Het onderhouds- en vervangingsprogramma voor civiele kunstwerken wordt uitgevoerd binnen de daarvoor vastgestelde financiële kaders zoals opgenomen in het beheerplan.

Openbare verlichting

De gemeente Heeze-Leende heeft circa 4.700 lichtmasten met armaturen in beheer. Het beheer van de openbare ruimte is een wettelijke taak van de gemeente en richt zich op het veilig, duurzaam en beheersbaar houden van kapitaalgoederen voor de lange termijn. Openbare verlichting draagt bij aan de verkeersveiligheid, sociale veiligheid en leefbaarheid van de openbare ruimte. Daarbij geldt het uitgangspunt dat verlichting alleen wordt toegepast waar dit noodzakelijk is en dat donkerte in het buitengebied zoveel mogelijk wordt behouden.

Beleidskader

De gemeenteraad stelt de kaders voor het beheer van de openbare ruimte vast via beleids- en beheerplannen. Hierin worden ambities, kwaliteitsniveaus en de daaraan verbonden financiële middelen gekoppeld. Voor de openbare verlichting wordt hieraan invulling gegeven met het beleidsplan openbare verlichting 2024-2029.

Het beheer van de openbare verlichting draagt bij aan de ambities uit het raadsakkoord om de openbare ruimte veilig, leefbaar te houden en sluit aan bij de ambitie van behoud van natuur en landschap. Binnen deze kaders wordt gewerkt aan het verduurzamen van het areaal door het vervangen van conventionele verlichting door energiezuinige LED-verlichting.

Activiteiten 2027
Maatregelen ten behoeve van beheer en onderhoud worden uitgevoerd op basis van het Beleidsplan Openbare Verlichting 2024-2029;

- De vervanging van armaturen wordt voortgezet op basis van leeftijd, technische staat en de uitfasering van verouderde lichtbronnen;
- Bij vervanging worden energiezuinige LED-armaturen toegepast, met als doel om uiterlijk in 2032 alle lichtmasten van LED-verlichting te hebben voorzien.

Financiering en kosten
Het onderhouds- en vervangingsprogramma openbare verlichting wordt uitgevoerd binnen de daarvoor vastgestelde financiële kaders zoals opgenomen in het beleidsplan. De meerjarige investeringen en desinvesteringen zijn verwerkt in de begroting.

Riolering

De kapitaalgoederen die onder riolering vallen hebben allen tot doel een bijdrage te leveren aan een doelmatige inzameling en transport van afval-en regenwater dat geproduceerd is binnen de gemeente. Ook dient het riool zo min mogelijk overlast voor de omgeving te veroorzaken en ongewenste emissies naar oppervlaktewater, bodem en grondwater zoveel mogelijk voorkomen.

Areaal
Het stedelijk watersysteem bestaat uit de volgende onderdelen:

- ca. 123 km vrij-verval-riolering
- ca. 98 km mechanische riolering
- ca. 25 grondwatermeetpunten (grondwatermeetnet)
- 7 bergingsvoorzieningen

Vervangingswaarde
De vervangingswaarde van het stedelijk watersysteem bedraagt ca. € 110 miljoen (prijspeil 2023)

Beleidskader
Onderliggend document geeft invulling aan het beleidskader:
- Plan Stedelijk Water 2023-2027 is d.d. 6 februari 2023 vastgesteld.

Activiteiten 2027
In het Plan Stedelijk Water 2023-2027 zijn de activiteiten met het onderhoud van kapitaalgoederen opgenomen. Het onderhoud bestaat uit:
- Preventief en curatief onderhoud van mechanische riolering;
- Onderhoud van vrij vervalriolering.

In 2027 staan de rioolvervangingen van de Ginderover - Somerenseweg op de planning. Daarnaast wordt gestart met de rioolvervanging van de Weibossen.

Areaaluitbreiding
Het bestaande areaal van vrij vervalriolering wordt in 2026 uitgebreid. Naast kleine inbreidingsplannen worden de rioolvoorzieningen in het laatste deelgebied van de De Bulders toegevoegd. Met gemeenten en Waterschap van het samenwerkingsverband Waterportaal Zuidoost Brabant wordt een gezamenlijk pakket maatregelen getroffen onder de naam Kallisto. Hiermee gaan we voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Financiering en kosten
De werkzaamheden aan het rioleringssysteem worden budgetneutraal gefinancierd vanuit de inkomsten van rioolheffing. Op basis van een kostendekkingsplan worden inkomsten en uitgaven in beeld gebracht en vangen we mee- en tegenvallers op in een voorziening.

Openbaar groen
De kapitaalgoederen vanuit het groen dienen als doel om een bijdrage te leveren aan de groene gemeente en een prettige leefomgeving. Het beheer is hier ook op ingericht en daarmee houden wij in stand wat we hebben op het kwaliteitsniveau dat is afgesproken in de beleidskaders.

Areaal
Het areaal openbaar groen is ca 1.509.620 m2 bestaat uit onder andere:

- ca 332.139 m2 beplantingen
- ca 18.560 bomen
- ca 950.000 m2 berm/ruw gras
- ca 204.650 m2 gazon
- ca 155 km sloten

Beleidskaders
Onderliggende documenten geven invulling aan het beleidskader:

- Groenstructuurplan 2022;
- Bomenvisie 2017-2030;
- Uitwerkingsplan bomen 2019-2030;
- Beleids- en beheersplan groen 2027-2030

Activiteiten 2027
2027 zal het aanvangsjaar zijn van het eerste beheer- en beleidsplan groen in Heeze-Leende. Aan de hand van een combinatie bestaande uit een beeldbestek en frequenties wordt de gewenste kwaliteit van het groenonderhoud uitgevoerd. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door onze eigen dienst, Ergon bedrijven en diverse aannemers geselecteerd door middel van aanbestedingen.
Doorlopend dient het voorgenomen onderhoud te voldoen aan de gestelde kwaliteitsnormen. Steekproefsgewijs wordt hierop gecontroleerd en indien nodig wordt er ingegrepen en bijgesteld. De werkzaamheden bestaan onder andere uit:

- Uitvoeren snoeiwerkzaamheden bomen waarbij wij ons gaan inrichten naar een vaste snoeicyclus van een keer per 3 jaar zoals omschreven en het beheer- en beleidsplan groen;
- Uitvoeren maaiwerkzaamheden ten behoeve van onderhoud bermen en sloten;
- Uitvoeren maatregelen zoals opgenomen in het beheer- en beleidsplan groen op basis van de vastgestelde kwaliteitsnormen en frequenties;
- Starten met het omvormen van het beheer naar een natuurlijkere manier van beheer zoals opgenomen in het beheer- en beleidsplan groen;
- Verwijderen en vervangen van uitgevallen bomen en beplantingen.

Areaal uitbreiding
Het bestaande groen areaal zal de komende jaren nog verder uitgebreid worden door het toevoegen van de laatste fases van de nieuwe woonwijk de Bulders en herinrichtingen waarbij we gaan vergroenen.

Financiering en kosten
De kosten voor het groenonderhoud snoeiwerkzaamheden, onderhoud bermen en uitwerkingsplan bomen zijn opgenomen in reguliere budgetten van de begroting. Voor het boomonderhoud groeien wij in de komende jaren toe naar een snoeibudget waarmee wij voldoende middelen hebben om te kunnen voldoen aan de zorgplicht.

Bos en natuurterreinen
De ‘Nota Bossen en Natuurterreinen 2024-2034’ geeft uiting aan de uitvoering van 270ha geïntegreerd bosbeheer, waarbij de functies natuur, recreatie en eventuele houtproductie moeten leiden tot een gevarieerder beeld. Geïntegreerd bosbeheer gaat zo veel mogelijk uit van natuurlijke processen, waarbij bijvoorbeeld grootschalige ingrepen zoals kaalkap en herplant worden vermeden.

Beleidskader
Onderliggend document geeft invulling aan het beleidskader:

- Nota Bossen en Natuurterreinen 2024 – 2034.

Activiteiten 2027
Aan de hand van het op te stellen werkplan worden de nodige beheer- en onderhoudsmaatregelen uitgevoerd. Het 'Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)' is toegekend. Eind 2026 begin 2027 wordt er voor de SNL-subsidie een werkplan gemaakt waarin de werkzaamheden worden omschreven die in 2027 worden uitgevoerd.

Daarnaast worden er herstelmaatregelen voor het behoud van diverse habitattypes uitgevoerd in het Natura 2000-gebied 'Het Meerven' te Heeze. Eind 2026 wordt er een projectplan opgesteld waarmee de nieuwe subsidie aanvraag voor het in stand houden van het N2000 voor de 2027- wordt ingediend

Financiering en kosten
Een deel van de kosten van onderhoud van bos en natuurterreinen zijn opgenomen in de reguliere budgetten van de begroting. Verder is het streven van de gemeente er op gericht op een kostendekkend beheer op basis van de jaarlijkse SNL-subsidie. Deze subsidie loopt eind 2026 af en deze wordt opnieuw aangevraagd. Over de hoogte van subsidie komt in het laatste kwartaal van 2026 meer duidelijkheid.
Herstelmaatregelen worden betaald uit een beschikbaar gesteld provinciale PAS subsidie (Programma Aanpak Stikstof). Deze subsidie loopt eind 2026 af en wordt daarom op basis van een nieuw projectplan weer aangevraagd. Hier zal in het najaar van 2026 meer duidelijkheid over komen.

Speelterreinen
We hebben als gemeente 35 speelplekken met in totaal 140 speeltoestellen. In samenspraak met de buurtbewoners wil de gemeente veilige speelplekken creëren en behouden.

Beleidskader
Onderliggend document geeft invulling aan het beleidskader:

- Nota Spelen in Heeze-Leende;

In 2026 is er in het kader van het beleidsplan sociaal domein gewerkt aan nieuw speelbeleid. Dit beleid wordt opgesteld door middel van een participatietraject en zal daarom ook in 2027 aan de raad worden aangeboden.

Activiteiten 2027
Naast het twee keer per jaar inspecteren en de daaruit voortvloeiende herstel- of vervangingswerkzaamheden wordt het herstellen van de ondergronden gecontinueerd. Daarbij gaat het om het vernieuwen en/of aanvullen van de betreffende valondergrond. Renovatie en onderhoud van speelplekken wordt steeds vaker in overleg met omwonenden opgepakt. Het betrekken van burgers bij zaken die spelen in hun directe leefomgeving is een ontwikkeling die omarmd wordt.

Financiering en kosten
De onderhoudskosten van de speelplekken zijn opgenomen in de reguliere budgetten van de begroting. Eventuele bijstellingen van de budgetten als gevolg van het besluit op het nieuw op te stellen speelbeleid worden na vaststelling via de P&C cyclus conform het beleid aangepast.

Gemeentelijke gebouwen
De gemeente beschikt over een portefeuille van gemeentelijke gebouwen die uiteenlopende maatschappelijke, sportieve, culturele en bedrijfsvoeringsfuncties ondersteunen. Deze gebouwen vormen een belangrijke basis voor de dienstverlening aan inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke medewerkers.

Het beheer van de gemeentelijke gebouwen is gericht op het duurzaam in stand houden van de vastgoedportefeuille, waarbij veiligheid, functionaliteit, toegankelijkheid en duurzaamheid centraal staan. De gemeente streeft ernaar de gebouwen op het vastgestelde kwaliteitsniveau te brengen en te houden binnen de beschikbare financiële kaders.

Beleidskader
Het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is gebaseerd op het Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan (DMJOP) en de bijbehorende investeringsplanning. Het DMJOP biedt inzicht in de onderhoudsbehoefte, vervangingsopgaven en verduurzamingsmaatregelen voor de komende jaren en vormt daarmee een belangrijke basis voor een doelmatige en planmatige inzet van middelen.

De gemeente geeft uitvoering aan de ambities uit het duurzaamheidsbeleid door onderhouds- en investeringsmomenten zoveel mogelijk te combineren met energiebesparende maatregelen. Daarbij wordt ingezet op het verbeteren van de energieprestatie van gebouwen, het verminderen van het energieverbruik en het beperken van de CO2-uitstoot.

De ontwikkelingen vanuit de Europese regelgeving, waaronder de Energy Efficiency Directive (EED III) en de herziene Energy Performance of Buildings Directive (EPBD IV), hebben een toenemende invloed op het gemeentelijk vastgoedbeheer. Deze regelgeving stelt hogere eisen aan de energieprestatie van gebouwen en vraagt om een planmatige verduurzaming van de vastgoedportefeuille. De gemeente houdt rekening met deze ontwikkelingen bij onderhouds- en investeringsbeslissingen.

Activiteiten 2027
In 2027 wordt uitvoering gegeven aan het geactualiseerde DMJOP. Daarbij worden planmatige onderhoudswerkzaamheden gecombineerd met verduurzamingsmaatregelen waar dit technisch en financieel doelmatig is. De focus ligt op het verbeteren van de gebouwschil, het optimaliseren van technische installaties en het toepassen van duurzame energieopwekking.

De gemeente werkt stapsgewijs toe naar een energiezuinige vastgoedportefeuille, waarbij wordt gestreefd naar een zo hoog mogelijke energieprestatie. Bij renovaties, vervangingen en groot onderhoud wordt als uitgangspunt gehanteerd dat gebouwen waar mogelijk worden ontwikkeld richting energielabel A+++, passend binnen de technische mogelijkheden, gebruiksfunctie en beschikbare financiële middelen.

Financiën
Voor de financiering van het duurzame, reguliere en planmatige onderhoud is een onderhoudsvoorziening ingericht. Deze voorziening heeft als doel de onderhoudslasten over de jaren heen te egaliseren, zodat een stabiele jaarlijkse bijdrage in de begroting kan worden opgenomen.

De kosten voor dagelijks onderhoud en contractonderhoud worden gedekt vanuit de exploitatiebegroting. Investeringen in renovatie, vervanging en verduurzaming worden afzonderlijk geraamd en opgenomen in de meerjarige investeringsplanning. De hieruit voortvloeiende kapitaalslasten worden verwerkt in de meerjarenbegroting.

Door onderhoud, vervanging en verduurzaming integraal te benaderen, wordt gestuurd op een toekomstbestendige vastgoedportefeuille die voldoet aan wettelijke eisen, maatschappelijke behoeften en gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen

De kapitaalgoederen die onder gemeentelijke gebouwen vallen hebben tot doel het huisvesten van gemeentelijke, maatschappelijke, sportieve, culturele en overige publieke functies. De gebouwen dienen veilig, functioneel, toegankelijk en duurzaam te zijn, zodat gebruikers optimaal worden ondersteund in hun activiteiten. Daarnaast dragen de gebouwen bij aan de gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid, energieprestatie en maatschappelijke voorzieningen.

Areaal
De gemeentelijke vastgoedportefeuille bestaat uit de volgende onderdelen:

- 26 gemeentelijke gebouwen;
- 24000 m² bruto vloeroppervlak;

Vervangingswaarde
De vervangingswaarde van de gemeentelijke gebouwen bedraagt ongeveer € 73 miljoen (prijspeil 2023 geldigheidsduur 6 jaar).

Beleidskader
Onderstaande documenten geven invulling aan het beleidskader:

- Beheer- en beleidsplan gemeentelijke gebouwen 2026-2031;
- DMJOP gemeentelijke gebouwen;
- Integraal accommodatiebeleid sport en bewegen;
- Toekomstvisie dorpshuizen;
- Duurzaamheidsbeleid gemeente Heeze-Leende.

Activiteiten 2027
In het DMJOP gemeentelijke gebouwen zijn de activiteiten voor onderhoud en instandhouding opgenomen. Het onderhoud bestaat uit:

- Preventief en correctief bouwkundig onderhoud;
- Onderhoud aan installaties;
- Vervanging van technische installaties;
- Uitvoering van wettelijke inspecties;
- Verduurzamingsmaatregelen gericht op energiebesparing.

In 2027 worden diverse onderhouds- en verduurzamingswerkzaamheden uitgevoerd overeenkomstig het vastgestelde meerjarenonderhoudsprogramma.

Areaaluitbreiding
Het bestaande areaal gemeentelijke gebouwen wordt in 2027 voor zover wij weten niet uitgebreid met eventuele nieuwbouw- of uitbreidingsprojecten. Daarnaast wordt wel beoordeeld of gebouwen worden afgestoten, herbestemd of toegevoegd aan de vastgoedportefeuille. Gymzaal Strabrecht wordt afgestoten en gesloopt.

Duurzaamheid
De gemeente werkt aan het verduurzamen van haar vastgoedportefeuille. Daarbij wordt ingezet op het verbeteren van de energieprestatie van gebouwen, het terugdringen van CO2-uitstoot en het realiseren van energielabel A+++ waar dit technisch en financieel haalbaar is. De verduurzamingsopgave wordt uitgevoerd in lijn met de Europese richtlijnen EED III en EPBD IV. In 2050 is het streven om met de gemeentelijke gebouwen, waarvoor dit geldt, aan de richtlijn te voldoen.

Financiering en kosten
De werkzaamheden aan de gemeentelijke gebouwen worden uitgevoerd binnen de beschikbare onderhouds- en investeringsbudgetten. Op basis van het DMJOP worden de benodigde middelen voor onderhoud, vervanging en verduurzaming inzichtelijk gemaakt. Door middel van een onderhoudsvoorziening worden toekomstige onderhoudslasten over meerdere jaren gespreid en blijft de kwaliteit van de gemeentelijke gebouwen op het gewenste niveau. Hierdoor wordt gestuurd op een doelmatige en duurzame instandhouding van de vastgoedportefeuille.

Paragraaf financiering

Algemeen

In deze paragraaf geven we inzicht in het beleid en de verwachtingen rondom de financieringsrisico's. De financieringsparagraaf is een concrete uitwerking van het treasurybeleid en rapporteert over de uitvoering, de rentevisie en de algemene ontwikkelingen die van belang zijn voor het treasurybeleid.

De belangrijkste taak van de treasuryfunctie is zorgen voor een duurzame financiële gezondheid door het beheer en beheersing van financiële stromen, posities en bijbehorende risico's. Dit omvat het garanderen van voldoende liquiditeit voor gemeentelijke taken, het beschermen van vermogens- en rentedoelstellingen tegen financiële risico's zoals rente- en koersrisico's en het minimaliseren van kosten bij beheren van financiële middelen.

De Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) vormt de basis voor het uitvoeren van de treasuryfunctie. Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het Treasury statuut. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van de liquiditeiten van de gemeente op korte en lange termijn.

Renteontwikkelingen

De rentetarieven zijn de afgelopen periode gestegen. In deze begroting is hiermee rekening gehouden door voor beoogde nieuwe leningen uit te gaan van een rentepercentage van 3,95%. De ontwikkelingen in het rentebeleid blijven wij nauwlettend volgen, mede omdat voor de realisatie van toekomstige investeringen mogelijk externe financiering moet worden aangetrokken.

De renteomslag blijft in 2027 ongewijzigd op 2%. Bij de bepaling van dit percentage wordt rekening gehouden met de verwachte financieringsbehoefte, waaronder het aantrekken van langlopende leningen. Het renteomslag percentage vormt de basis voor de interne toerekening van rentelasten aan investeringen en taakvelden.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren is een wettelijk, verplichte regeling (vastgelegd in de wet Fido: wet Financiering decentrale overheden)) voor gemeenten, provincies en waterschappen) om hun overtollige liquide middelen, zoals spaargelden en tijdelijk niet-benodigde gelden, aan te houden in de schatkist bij het ministerie van Financiën in plaats van bij commerciële banken.

De regeling is ontworpen om de financiële risico's voor de overheid te minimaliseren. In plaats van overtollig geld onder te brengen bij reguliere commerciële banken—wat risico's op faillissement of negatieve rente met zich mee kan brengen—wordt het geld nu veilig bij het Rijk gestald.

Een belangrijke regel is dat hiervoor een drempelbedrag geldt: komt het saldo hieronder uit, dan hoeft het niet verplicht in de schatkist te worden aangehouden. Voor onze gemeente geldt een grens van 2% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal voor2027 bedraagt: € 55,4 miljoen en is de grens voor schatkistbankieren een bedrag, groot € 1,1 miljoen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de kortlopende schulden moeten gemeenten voldoen aan de kasgeldlimiet. Kortlopende schulden mogen maximaal 8,5% van het begrotingstotaal bedragen.

De kasgeldlimiet is de maximaal toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan 1 jaar) van een gemeente. Deze landelijke norm is wettelijk vastgelegd om gemeenten te beschermen tegen grote financiële risico's en renteschommelingen.

Bij overschrijding van de kasgeldlimiet onder de wet Fido mag de netto kortlopende schuld (geld korter dan 1 jaar) wettelijk niet langer **dan drie kwartalen achtereen** gemiddeld hoger liggen dan 8,5% van de begroting.

Uitgaande van een begrotingstotaal 2027 (totaal lasten 2027 excl. dotaties aan reserves) van € 55.403.000 bedraagt de kasgeldlimiet in 2027 € 4.709.255.

Renterisiconorm

De renterisiconorm, vastgelegd in de wet Fido, voorkomt dat de begroting te veel schommelt door rentewijzigingen.

Bij het beheren van de langlopende schulden moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm is bedoeld om het risico van hoge rente in de toekomst te beperken door de aflossingen en renteherzieningen goed over de jaren te verdelen. Het is belangrijk te voorkomen dat er in één jaar te veel aflossingen en renteherzieningen op langlopende leningen plaatsvinden.

Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet Fido berekend door de renteherzieningen en aflossingen bij elkaar op te tellen. Dit bedrag mag niet hoger zijn dan 20% van de begroting.

Voor 2027 is de renterisiconorm: € 11.080.600.

In de volgende tabel wordt de prognose van het renterisico vergeleken met de renterisiconorm.
Behalve de kasgeldlimiet en de renterisiconorm wordt door de toezichthouders ook gekeken naar de omvang van de rentedruk van de schulden van de gemeente door dit uit te drukken in de netto schuldquote.

Volgens de wet- en regelgeving van het BBV (Besluit Begroting Verantwoording: boekhoudvoorschriften van de gemeenten) is een toelichting op deze netto schuldquote opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

In de volgende tabel wordt de prognose van het renterisico in 2027 vergeleken met de renterisiconorm:

Tabel 8.0 Renterisiconorm

Bedragen x €1000

	Rekening 2025	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Renteherzieningen	-	-	-	-	-	-
Aflossingen	1.475	1.718	1.724	1.730	1.577	1.483
Renterisico	*1.475*	*1.718*	*1.724*	*1.730*	*1.577*	*1.483*
Begrotingstotaal (totaal lasten)	54.521	55.607	55.401	54.107	54.549	53.972
Percentage regeling	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Renterisiconorm	*10.904*	*11.121*	*11.080*	*10.821*	*10.910*	*10.794*
Ruimte onder renterisiconorm	**9.429**	**9.403**	**9.356**	**9.091**	**9.333**	**9.311**
Overschrijding renterisiconorm	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Doel van de renterisiconorm is het bewaken en monitoren van een goede spreiding van de looptijden in de leningenportefeuille, zodat een plotselinge rentestijging binnen de gemeentebegroting kan worden opgevangen. De ruimte onder de renterisiconorm is € 9.356.000. Dit houdt in dat wij goed in staat zijn om renteschommelingen binnen onze begroting op te kunnen vangen.

Renteberekening

Rente is een onderdeel van de kostprijs van een product. Vandaar dat rentelasten toegerekend worden aan producten. In het volgende overzicht geven wij inzicht in de rentelasten over 2027 en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden (exploitatie) wordt toegerekend.

Tabel 8.1 Renteresultaat

Bedragen x €1000

		Begroting 2027
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		921
Externe rentebaten	-	94
Totaal door te berekenen externe rente		*826*
Rente toe te rekenen aan facilitairend grondbeleid	-	
Rente projectfinanciering toe te rekenen aan betreffende taakveld	-	210
Rentebaten van doorverstrekte leningen indien daar projectfinanciering voor is aangetrokken	+	70
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		*686*
Rente over eigen vermogen	+	
Rente over voorzieningen	+	
Aan taakvelden toe te rekenen rente (1,68%)		*686*
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag: 2%)	-	820
Renteresultaat op het taakveld treasury		**-134**

We berekenen over de reserves en voorzieningen geen rente. Er is projectfinanciering aangetrokken voor:

- Leningen die zijn door verstrekt aan Wocom (woningbouw);
- Leningen die zijn door verstrekt aan Stichting HSL-net (glasvezelnetwerk);
- Centrumplan Leende.

De gemeente raamt jaarlijks de totale rentelasten op basis van de bestaande financiering en de verwachte financieringsbehoefte. Deze rentelasten worden vervolgens via een renteomslag toegerekend aan de taakvelden waarin investeringen zijn opgenomen. De berekende renteomslag bedraagt 1,68% en is conform de BBV-systematiek afgerond naar 2,0%. Door deze afronding wordt € 820.000 aan rente toegerekend, terwijl de werkelijke toe te rekenen rente € 686.000 bedraagt. Hierdoor ontstaat een negatief renteresultaat van € 134.000.

EMU-saldo

Om als Nederlandse overheid te voldoen aan Europese begrotingsregels moet het begrotingstekort (EMU-saldo) van Nederland beneden de grenswaarde blijven van 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het BBP bepaalt de groei en omvang van een economie in een land.

Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt hierin mee voor 0,5% voor 2027 en wordt opgenomen in de Septembercirculaire van het Rijk. Het Rijk heeft geen onderverdeling vastgesteld naar gemeenten, provincies en waterschappen.

Het voldoen aan de grenswaarde van 0,5% is een inspanningsverplichting. Een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort leidt niet tot een sanctie. Decentrale overheden zijn wettelijk verplicht het EMU-saldo te berekenen, zodat op macroniveau het EMU-saldo voor Nederland kan worden bepaald.

Het EMU-saldo, van onze gemeente voor de begroting 2027- 2030, is berekend en in het volgende overzicht opgenomen:

Tabel 8.2 EMU-saldo

Bedragen x €1000

		Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatiesaldo vóór mutaties reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-1.730	-67	-427	-1.206	-1.191
Mutatie (im-)materiële vaste activa	-	-1.851	2.400	7.661	2.538	3.295
Mutatie voorzieningen	+	-215	1.577	-2.979	-89	-717
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-116				
Berekend EMU-saldo		**22**	**-890**	**-11.067**	**-3.833**	**-5.203**

We zien dat het EMU-saldo zich negatief ontwikkelt binnen onze gemeente waarbij het tekort voor2028 fors is en daarna weer terugloopt. Een negatief EMU-saldo betekent dat in het betreffende jaar meer middelen worden uitgegeven dan ontvangen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door investeringen in gemeentelijke voorzieningen en projecten. Een negatief EMU-saldo hoeft niet direct te wijzen dat een gemeente financieel ongezond is, maar vraagt wel aandacht voor de ontwikkeling van de schuldenpositie en de structurele financiële ruimte van de gemeente.

Paragraaf bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf bedrijfsvoering draait om het sturen en beheersen van de gemeentelijke organisatie om de geplande beleidsdoelstellingen zo effectief als efficiënt mogelijk te realiseren via haar eigen bedrijfsprocessen.

Organisatieontwikkeling gemeente Heeze-Leende

Ook 2027 zal voor wat betreft de bedrijfsvoering grotendeels in het teken staan van het verder op orde brengen van de basis. Dit in lijn met de motie zoals die op 30 juni 2025 is aangenomen door de raad met een looptijd van drie jaar. Het betreft hier geen lineair project van a naar b met meetbare mijlpalen maar een aantal ontwikkellijnen, met grote onderlinge afhankelijkheid, gericht op betere processen, meer structuur, overzicht, rolvastheid en duidelijke(re) werkafspraken. Pas nadat dit fundament gelegd is, worden resultaten zichtbaar.

Ambities

Een organisatie staat of valt met een evenwichtige driehoek van ambities, capaciteit en financiële middelen. Zonder balans tussen wat je wilt bereiken (ambitie), wat je kunt doen (capaciteit), en wat je kunt betalen (financiële middelen), ontstaan onrealistische plannen, overbelasting of geldtekorten. Door de financiële staat van onze gemeente en de kwetsbaarheid ten aanzien van de beschikbare capaciteit (zie hiervoor onder het kopje capaciteit) is het zaak realistische ambities te formuleren en goed te prioriteren zodat versnippering wordt voorkomen en de beoogde resultaten kunnen worden gerealiseerd.

Een van de verbeteringen vanuit het project Versterken Uitvoeringskracht is het ‘realistisch prioriteren’ en dat start bij deze meerjarenbegroting. We geven daarbij aan waar de bezuinigingen landen en wat dit betekent voor onze dienstverlening. Het bestuurlijk-ambtelijk samenspel professionaliseren we onder meer door het formeler vormgeven van portefeuillehouder overleggen, waarin we gezamenlijk (her)prioriteiten afstemmen en concrete afspraken maken over wat we willen bereiken, welke middelen we daarvoor beschikbaar hebben en wat kan/moet wachten.

Ook voeren we in 2027 met elkaar het gesprek over wat voor gemeente we willen én kunnen zijn, zodat we focus krijgen ten aanzien van onze ambities en gerichte keuzes maken die passen binnen die lange termijnvisie.

Financiën

Het is inmiddels bekend dat de financiële tekorten vanaf 2027 fors oplopen. Er zijn tal van redenen waardoor de financiële situatie van de gemeente Heeze-Leende is verslechterd: De kosten voor het uitvoeren van onze wettelijke en maatschappelijke taken blijven stijgen, terwijl de middelen vanuit het Rijk achterblijven. Denk hierbij ook aan stijgende bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen, zoals de MRE, GGD, ODZOB, VRBZO en de GRSA2. Andere voorbeelden zijn de stijgende kosten voor de Jeugdhulp en stijgende prijs- en loonindex in een moeilijke arbeidsmarkt, waarbij specialistische kennis schaars is.

Samen met de gemeenteraad is naar ombuigingen gezocht en middels de kaderbrief en een motie van de gemeenteraad zijn kaders meegegeven om tot deze sluitende begroting 2027 te komen. Op basis van de in 2027 te bepalen visie ten aanzien van wat voor gemeente we willen én kunnen zijn, kunnen we ook in lijn daarmee keuzes maken om de meerjarenbegroting structureel sluitend te krijgen.

Capaciteit kleine gemeenten

Voor kleine gemeenten staat de beschikbare capaciteit steeds meer onder druk. De krappe arbeidsmarkt maakt het lastig om vacatures te vervullen, zeker wanneer het gaat om functies waarvoor specifieke expertise nodig is. Daardoor is het voor kleine organisaties extra moeilijk om gekwalificeerd personeel te werven en vervolgens vast te houden: grotere gemeenten en marktpartijen bieden meer ontwikkelmogelijkheden, hogere salarissen of bredere teams.

Daarnaast hebben kleine gemeenten regelmatig specialistische functies niet in huis, waardoor medewerkers meerdere rollen moeten combineren. Dit leidt tot een organisatie met veel eenpitters: medewerkers die als enige verantwoordelijk zijn voor een breed taakveld. Dat maakt de organisatie kwetsbaar bij ziekte, vakantie, vertrek of piekbelasting en leidt tot een beperkte slagkracht waarbij er naast het reguliere werk nauwelijks ruimte is voor procesverbeteringen, actuele projecten of strategische ambities.

Daar komt bij dat gemeenten steeds meer taken vanuit het Rijk krijgen, vaak met uitgebreide wet- en regelgeving en hoge kwaliteits- en verantwoordingsnormen. Een kleine gemeente moet deze taken net zo goed uitvoeren als een grote gemeente, de wettelijke verplichtingen zijn immers identiek. Het verschil zit niet in de taak, maar in de draagkracht. Grote gemeenten hebben vaak grotere teams, meer specialistische functies, bredere back-up en meer financiële ruimte om expertise in te kopen of capaciteit op te schalen. Kleine gemeenten moeten dezelfde taken uitvoeren met veel minder mensen, minder specialistische kennis en beperkte middelen. Daardoor is de impact van nieuwe taken, complexe dossiers of personeelsverloop veel groter.

Het gevolg: kleine gemeenten moeten voortdurend balanceren tussen wettelijke verplichtingen, ambities en de beperkte capaciteit die zij hebben, terwijl de druk vanuit het Rijk blijft toenemen.

Personeel

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van de salarissen en inhuur van tijdelijk personeel (excl. Vergoeding van raadsleden). Tevens is aangegeven hoe de personele lasten zijn verdeeld over de programma's.

Tabel 9.0 Salarissen en inhuur

Bedragen x €1000

Omschrijving		Rekening 2025	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
	Salarissen	8.717	8.748	10.603	10.761	10.755	10.755
	Inhuur	3.409	3.481	638	662	662	662
Totaal		**12.126**	**12.229**	**11.240**	**11.423**	**11.417**	**11.417**
Verdeling naar programma:							
1	Dienstverlening en bestuur	4.513	4.095	2.895	2.820	2.820	2.820
2	Wonen, bedrijven en recreëren	4.844	5.239	5.572	5.830	5.824	5.824
3	Samen leven en participeren	2.768	2.896	2.772	2.772	2.772	2.772
Totaal		**12.126**	**12.229**	**11.240**	**11.423**	**11.417**	**11.417**

De daling in de personele lasten wordt veroorzaakt door een drietal oorzaken:

1. Incidentele inhuur in 2026
2. Begroting op basis van vast personeel
3. Ombuigingen motie 32

Gedurende 2026 zijn bepaalde vacatures niet ingevuld. Deze vacatures worden vaak middels inhuur ingevuld. Daarnaast worden bepaalde specifieke incidentele doelen incidenteel ingehuurd. Een voorbeeld hiervan betreft het project versterken uitvoeringskracht. Ook als we te maken hebben met ziekte wordt vaak incidenteel ingehuurd. Bovendien stellen we een primaire begroting op op basis van vaste invulling en wordt de begroting aangepast als de feitelijke situatie anders is. Alle wijzigingen worden gedurende een begrotingsjaar middels begrotingswijzigingen vastgesteld. Vergelijk van 2027 met 2026 is hierdoor wat vertekenend.

Ten slotte hebben we de opdracht van de raad betreffende de Motie 32 van de raadsvergadering van 6 juli uitgevoerd:
Dat voor de bezuinigingen in de organisatie (incl, GSRA2) en uitvoering minimaal wordt gezocht door:
- Het prioriteren van taken (tijdelijk minder of niet uitvoeren) of het stoppen of versoberen van activiteiten met een beperkt aantoonbaar resultaat voor inwoners, met een streefbedrag van € 500.000 besparing structureel
- Waarbij besparingen niet uitsluitend worden gevonden in personeelsreductie, maar vooral in her-prioritering i.r.t maatschappelijke effecten.

Dit is ook toegelicht in het financieel perspectief onder punt 1 en punt 8.

Tegenover het bovenstaande zijn er ook stijgingen van de personele lasten. Deze is tevens toegelicht in het financieel perspectief onder punt 32:

De organisatie wordt geconfronteerd met een toenemende omvang en complexiteit van wettelijke en maatschappelijke opgaven. Om uitvoering te kunnen geven aan de opgaven op het gebied van implementatie van de Omgevingswet en de toenemende werkzaamheden binnen wonen en gebiedsontwikkeling was personeel in beginsel incidenteel ingezet. Middels deze wijziging wordt het incidentele karakter structureel geborgd in de begroting. Hiermee wordt de continuïteit van de dienstverlening geborgd en de organisatie beter toegerust om deze maatschappelijke en wettelijke opgaven uit te voeren. Het betreft functies op het gebied van handhaving, juridisch beleidsadviseur, projectleiding wonen en gebiedsontwikkeling, administratief medewerker grondzaken en adviseur erfgoed. Daarnaast zijn de gevolgen van functiewaarderingen en herijkingen van salarisschalen verwerkt. Hiervoor is € 466.000 in 2027 en structureel € 361.000 vanaf 2028 benodigd.

Ten slotte zijn er reguliere stijgingen:

- CAO-stap per 1-1-2027
- Structurele doorwerking verhoogde reiskostenvergoeding woon-werkverkeer
- HR21-herwaardering

De CAO Gemeenten/SGO 2025-2027 loopt af op 31 maart 2027. Per 1 januari 2027 geldt de laatste afgesproken loonstijging van 1,6%, als sluitstuk van de vijf stappen uit deze CAO-periode. Voor de periode na 31 maart 2027 is nog geen nieuwe CAO afgesloten; voor deze maanden zijn de actuele cijfers van het Centraal Planbureau (CPB) uit het Centraal Economisch Plan (CEP) aangehouden.

Per 1 januari 2026 is de onbelaste kilometervergoeding voor woon-werkverkeer verhoogd naar € 0,25 per kilometer. Aangezien onze regeling het onbelaste bedrag volgt, leidt dit tot een structurele stijging van de personele lasten die bij het opstellen van de begroting 2026 nog niet was voorzien en in 2027 doorwerkt.

Daarnaast is sprake van achterstallig onderhoud in de HR21-functiewaarderingen. Op dit moment worden aanvragen tot herwaardering ad hoc beoordeeld; in 2027 wordt hier actiever op gestuurd om bestaande gaten tussen de feitelijke functie-inhoud en de vastgestelde waardering te dichten. Deze aanvragen worden door de HR-adviseur uitgezet bij Leeuwendaal. De financiële omvang hiervan is op voorhand niet goed te ramen, omdat dit afhangt van het aantal en de uitkomst van individuele herwaarderingen.

Met het oog op de Wet transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden en de aankomende Europese richtlijn loontransparantie is een actueel en onderbouwd loongebouw daarnaast van toenemend belang. De richtlijn loontransparantie verplicht werkgevers om inzicht te geven in beloningsverschillen tussen medewerkers in gelijke of gelijkwaardige functies en om desgevraagd hierover te rapporteren. Een verouderd of inconsistent gewaardeerd functiegebouw vergroot het risico op onverklaarbare beloningsverschillen, wat bij toepassing van deze wetgeving tot juridische en bestuurlijke risico's kan leiden.

Organisatieontwikkeling A2 samenwerking

Voor een aantal bedrijfsvoeringonderdelen is de taak belegd bij de GRSA2. De taken die de GRSA2 uitvoert op het gebied van Werk en Inkomen worden toegelicht in het desbetreffende programma, omdat dit specifiek een uitvoeringstaak is die een directe impact heeft op het beleidsterrein.

Informatisering & Automatisering (I&A)

Op het gebied van informatiebeheer staat in 2027 het inrichten en borgen van rechtmatige archivering en gecontroleerde vernietiging conform de Archiefwet centraal, evenals het realiseren van de aansluiting op Europese digitale identiteitsmiddelen conform eIDAS 2.0. Hiermee blijven de gemeenten voldoen aan hun wettelijke verplichtingen en wordt de digitale dienstverlening toekomstbestendig, veilig en inclusief toegankelijk gemaakt.

Daarnaast start in 2027 de voorbereiding van een nieuwe aanbesteding voor de BAG-applicatie (Basisregistratie Adressen en Gebouwen). Hiermee wordt geborgd dat de wettelijke verplichting tot het bijhouden van deze basisregistratie ononderbroken kan worden voortgezet en wordt voorkomen dat na het aflopen van het huidige contract een onrechtmatige situatie ontstaat.

Financiën & Belastingen

Naast de reguliere dienstverlening staat 2027 voor Financiën en Belastingen vooralsnog in het teken van twee omvangrijke aanbestedingstrajecten. Zowel voor de belasting- en taxatieapplicatie als voor het centrale financiële pakket moet een nieuwe marktconforme aanbesteding plaatsvinden. Hiermee wordt geborgd dat de onderliggende softwaresystemen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken rechtmatig zijn gecontracteerd en dat de kwaliteit, automatisering en datagedreven sturing binnen de dienstverlening zich verder kunnen doorontwikkelen.

Communicatie, HR en Juridische Zaken

In 2027 wordt ingezet op de vervanging en doorontwikkeling van het Content Management Systeem (CMS). Hiermee wordt gewaarborgd dat de gemeenten blijven beschikken over een toegankelijke, veilige en actuele website. Dit vormt een basisvoorwaarde voor een kwalitatieve en transparante digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en medewerkers.

Audit & control

In 2027 wordt verder uitvoering gegeven aan het Strategisch Controleplan 2025–2029. Waar in 2026 de basis is gelegd voor de versterking van de interne beheersfunctie, worden in 2027 onder regie van de GRSA2 samen met de drie gemeenten concrete acties uitgevoerd om de interne beheersing duurzaam te verbeteren.
De nadruk ligt hierbij op het verscherpen van het budgethouder- en budgetbeheerderschap. Rolvastheid en verantwoordelijkheden worden niet alleen formeel vastgelegd, maar ook actief ondersteund door gerichte trainingen en opleidingen voor de betrokken medewerkers. Een belangrijk onderdeel van deze doorontwikkeling is de harmonisatie en borging van het inkoopproces, wat bijdraagt aan een eenduidige, transparante en gestroomlijnde rechtmatigheidsverantwoording binnen de organisaties. Centraal staat hierin dat dit vanuit de gezamenlijkheid van de vier organisatie plaats zal vinden.

Informatiebeveiliging

In 2027 wordt verder ingezet op het voldoen aan de eisen van de Cyberbeveiligingswet (de Nederlandse uitwerking van de Europese NIS2-richtlijn). Deze wet vervangt de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni). De GRSA2 ondersteunt en faciliteert de gemeenten bij deze implementatie en draagt er in 2027 zorg voor dat de organisaties aantoonbaar blijven voldoen aan de wettelijke eisen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Door de krachten van de drie gemeenten te bundelen, ontstaat een professionelere en effectievere aanpak op het gebied van informatiebeveiliging en risicobeheersing, dan wanneer gemeenten dit individueel moeten organiseren. Deze samenwerking wordt in 2027 gecontinueerd en verder verankerd.

Paragraaf verbonden partijen

Algemeen

De gemeente Heeze-Leende heeft bestuurlijke en financiële belangen in een aantal verbonden partijen, die beleid ontwikkelen en of beleid uitvoeren voor de gemeente. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. Een verbonden partij is één van de drie mogelijkheden waarmee de gemeente haar taken uitvoert (of laat uitvoeren) om haar doelstellingen te realiseren: door een eigen dienst, door een commerciële partij of door een verbonden partij. Een verbonden partij kan onder andere zijn een deelneming in een vennootschap, een gemeenschappelijke regeling, een stichting of een vereniging.

Totaal financiële bijdragen aan verbonden partijen

De totaal begrote bijdrage aan de verbonden partijen in 2027 bedraagt bijna € 12 miljoen. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de bedragen zoals ze zijn opgenomen in de begroting 2027-2030 van de verbonden partijen. In de afgelopen jaren zien we dat de kosten van de verbonden partijen aanzienlijk toenemen. Deze kostenstijging heeft directe impact op onze gemeentebegroting. De bijdragen aan deze partijen nemen jaarlijks toe, terwijl de ruimte in onze eigen begroting beperkt is.

Tabel 10.0 Verbonden partijen

Bedragen x €1000

Programma	Verbonden partij	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1 en 3	Samenwerkingsverband A2 gemeenten excl. specials	5.725	5.794	5.941	5.759	5.727	5.727
1	Metropoolregio Eindhoven (MRE)	273	286	299	299	299	299
2	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	793	634	645	645	645	645
2	Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink	1.053	1.107	1.143	1.174	1.214	1.253
3	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)	702	741	771	790	810	830
1	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	1.069	1.109	1.379	1.397	1.398	1.398
3	Ergon – Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven	1.808	1.745	1.762	1.721	1.751	1.698
Totaal		**11.423**	**11.416**	**11.940**	**11.785**	**11.844**	**11.850**

Samenwerkingsverband A2 gemeenten

Visie/doel	Doelstelling van de samenwerking is het verbeteren van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid, het borgen van de continuïteit en vermindering van de kosten.
Taken	De Samenwerking A2 gemeenten behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemers op de gebieden van werk en inkomen en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	De gemeenten Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard.
Bestuurlijk belang	De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening en het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.
Vestigingsplaats	Heeze-Leende
Financieel belang	23%

Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)

2027	*2028*	*2029*	*2030*
€ 5.941	€ 5.759	€ 5.727	€ 5.727

Ontwikkelingen	Zie paragraaf Bedrijfsvoering
Risico's	Zoals in de gemeenschappelijke regeling is aangegeven ligt het financiële risico bij de deelnemende gemeenten. Jaarlijks wordt het financiële resultaat van de GRSA2 met de gemeenten verrekend. Via de Berap van de GRSA2 wordt jaarlijks een zo goed mogelijke voorspelling van dit resultaat gegeven, zodat dit bedrag opgenomen kan worden in de P&C cyclus van de deelnemende gemeenten.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.789	€ 9.731

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

Visie/doel	De 21 gemeenten in de Regio Eindhoven zetten zich op de terreinen van Ruimte & Wonen, Economie, Energietransitie, Vitale Groene Leefomgeving en Mobiliteit gezamenlijk in voor hun inwoners. De ambitie van de MRE is: een sterke regio met behoud van het kenmerkende innovatieve Brainportprofiel en een stabiele sociale basis en vitale leefomgeving voor al onze inwoners. Het kompas in de MRE-opgaven is brede welvaart.
Taken	1. Schaalsprong ruimte en wonen: de economische groei letterlijk een plek geven in de regio. In woningbouw, bedrijventerreinen, in mobiliteit maar ook in de ontwikkeling van het landelijk gebied. 2. Vitale Groene Leefomgeving: zorgen voor een landelijk gebied dat leefbaar, toekomstbestendig en economisch vitaal is, zodat het bijdraagt aan een concurrerend vestigingsklimaat en invulling geeft aan de regionale brede welvaart. 3. Toekomstbestendig mobiliteitssysteem: samen op zoek naar mogelijkheden om beter en slim te benutten wat er is, meer gebruik van fiets en publieke mobiliteit mogelijk maken en tegelijk werken aan een verbetering van de bereikbaarheid van iedereen in een aantrekkelijke, veilige en gezonde leefomgeving. 4. Toekomstbestendig energiesysteem: Hierin worden duurzame opwek, warmtevoorziening en de infrastructuur in samenhang met elkaar bekeken en wordt energieaanbod dichter bij de vraag ontwikkeld. 5. Veerkrachtig economisch systeem: het door-ontwikkelen van de mainportstatus, het versterken van het vestigingsklimaat en het realiseren van een toekomstbestendig en robuust economisch ecosysteem. Op elke van de hoofdopgaven organiseert de MRE een programma.
Deelnemende partijen	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In de hoofstukken 4 en verder van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening bijstaan door

	portefeuillehouders overleggen en andere overlegorganen. Samenstelling en werkwijze van deze overlegorganen is geregeld in een onderliggend statuut.
Vestigingsplaats	Eindhoven
Financieel belang	Het MRE rekent met een inwonerbijdrage voor Metropoolregio Eindhoven en het Regionaal Historisch Centrum (RHCe).

Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)

2027	*2028*	*2029*	*2030*
€ 299	€ 299	€ 299	€ 299

Ontwikkelingen	MRE sluit aan bij de Brainportagenda. Door economische groei kan brede welvaartsontwikkeling op een duurzame wijze geconsolideerd en uitgebouwd worden. Samen worden opgaven voor de lange termijn in het belang van de 21 samenwerkende gemeenten én de regio als een geheel verkend en geagendeerd. In 2027 stellen we gezamenlijk de nieuwe Regionale Agenda 2027-2030 op. Deze zal voor een groot deel bestaan uit de realisatie van meerjarige afspraken uit het huidige samenwerkingsakkoord 2023-2026 en de Beethovenafspraken. Maar ook andere tussentijdse ontwikkelingen zoals de impact van de schaalsprong op de sociaal- maatschappelijke opgaven (voorzieningen) en de bovenregionale samenwerking.
Risico's	Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
€ 0	€ 19.859	€ 21.564	€ 20.848	€ 63.227

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Visie/doel	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 1.2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2024).
Taken	De ODZOB werkt samen met andere organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving. Samen met hen en de deelnemers aan de GR verbeteren we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving: veiliger, gezonder en minder overlast. Om dit doel te bereiken voert de ODZOB VTH-taken uit voor de deelnemers. Ook activiteiten die verwant zijn aan deze VTH-taken (specialismen) voert de omgevingsdienst uit indien provincie of gemeenten daarom verzoeken. De ODZOB opereert daarbij als strategische partner en verlengstuk van de deelnemers. Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en het collectief programma op het gebied van de fysieke leefomgeving.
Deelnemende partijen	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In hoofdstuk drie van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. Daar is tevens geregeld dat het Algemeen Bestuur commissies van advies kan instellen ten behoeve van de uitvoering van de hem opgedragen taken dan wel ten behoeve van advies aan het Dagelijks Bestuur.
Vestigingsplaats	Eindhoven
Financieel belang	1,6 %

Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)

2027	*2028*	*2029*	*2030*
€ 645	€ 645	€ 645	€ 645

Ontwikkelingen

Maatschappelijke ontwikkelingen vragen in steeds grotere mate om optimale dienstverlening en transparantie. De risico's zijn groot, terwijl het handelen van overheidsorganisaties onder een vergrootglas ligt. Gelet op de toenemende complexiteit van het werk wordt het steeds belangrijker om de uitvoering professioneel georganiseerd te hebben. Het verder uitbouwen van specialistische kennis en expertise is cruciaal om deze opgaven aan te kunnen. Het vraagt bovendien om actieve samenwerking met de deelnemers en andere partijen.

Risico's

Ten behoeve van Ontwerpbegroting 2027 en jaarrekening 2025 zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Deze inventarisatie is opgenomen in bijlage C.
Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico's met de grootste potentiële impact € 1,5 miljoen bedraagt. De algemene reserve van de ODZOB bedraagt per ultimo 2025 € 2.000.000. Dat is gelijk aan de boven bandbreedte van de algemene reserve en voldoende ter afdekking van bovenstaande verwachtingswaarde van de risico's.

Hierdoor hoeven de deelnemers geen ODZOB-risico's in hun eigen financiële buffers af te dekken.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
€ 0	€ 4.678	€ 4.492	€ 3.952	€ 3.952

Visie/doel	Het verschil in de dienstverlening van Blink vergeleken met de laatste begrotingswijziging 2026 is niet significant, maar er zijn wel een aantal wijzigingen. De financiële wijzigingen betreffen de CBS-indexatie en de cao-wijzigingen in de lonen. Verder heeft de situatie in het Midden-Oosten heeft een behoorlijke impact op de energie-en brandstofprijzen. Dit is direct merkbaar aan de kosten die Blink moet doorberekenen in de inzamelkosten. Blink ontwikkelt zich tot een strategische beleidspartner voor de deelnemers om de doelen op het gebied van Circulaire Economie na te streven (in 2030 50%, in 2050 volledig circulair' Blink heeft het voornemen om het kenniscentrum op het gebied van circulaire economie voor de deelnemers te worden.
Taken	Blink is, voor Heeze-Leende, belast met taken op het terrein van de inzameling, sortering, vermarkting en (eind-)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijk afval die bij wet aan de gemeenten zijn opgedragen, dan wel voortvloeien uit de aan de gemeenten op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding op het terrein van het milieu, zoals benoemd in de Wet milieubeheer.
Deelnemende partijen	De gemeenten Helmond, Heeze-Leende, Deurne, Nuenen, Gemert-Bakel, Someren, Asten, Laarbeek, Son en Breugel.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente. De leden worden door de raden van de deelnemende gemeenten uit hun midden, de voorzitter van de raad inbegrepen, op aanbeveling van burgemeester en wethouders aangewezen. In de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de gemeente Helmond de voorzitter van het bestuur aanwijst.
Vestigingsplaats	Helmond

Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)

2027	*2028*	*2029*	*2030*
€ 1.143	€ 1.174	€ 1.214	€ 1.253

Ontwikkelingen	Blink wordt naast uitvoerder ook een kennisplatform, initiator en verbinder, projectgenerator en communicator om daarmee de doelstellingen van de gemeenten naar een meer circulaire economie mede vorm te geven.
Risico's	Blink beschikt zelf niet over een eigen vermogen om niet begrote en onvoorziene kosten te dekken. De opzet van Blink als gemeenschappelijke regeling, is dat risico's opgevangen worden door de deelnemende gemeenten in de jaarlijkse reguliere exploitatie en niet door Blink zelf.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
€ 0	Niet van toepassing, risico's worden opgevangen door deelnemende gemeenten.	Niet van toepassing, risico's worden opgevangen door deelnemende gemeenten.	€ 26.163	€ 26.025

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)

Visie/doel	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).
Taken	De dienstverlening van de GGD betreft gezondheid, preventie en snelle interventie. Taken die hieronder vallen zijn: • Infectieziektebestrijding (incl. TBC bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg) • Medische milieukunde • Toezichthoudende taken (o.a. kinderopvang, WMO) • Jeugdgezondheidszorg 0–18 jaar • Onderzoek en beleidsadvisering • Gezondheidsbevordering • Ambulancezorg • Bijzondere zorg • Forensische geneeskunde
Deelnemende partijen	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Bestuurlijk belang	In het dagelijks en algemeen bestuur van de GGD zijn de deelnemende gemeenten vertegenwoordigd. Het algemeen bestuur stelt de hoofdlijnen van het GGD-beleid vast alsmede de begroting en de jaarrekening. Het dagelijks bestuur ziet toe op de dagelijkse gang van zaken, bereidt samen met de directeur de AB-vergaderingen voor en draagt zorg voor het uitvoeren van de besluiten van het algemeen bestuur. Zowel het DB als het AB vergadert ca 5 keer per jaar.
Vestigingsplaats	Eindhoven
Website	www.ggdbzo.nl
Financieel belang	De bijdrage aan de GGD bestaat uit een reguliere bijdrage op basis van een tarief per inwoner en een marktconforme tarieven voor de plustaken.

Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)

2027	*2028*	*2029*	*2030*
€ 771	€ 790	€ 810	€ 830

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen waarmee de GGD te maken heeft zijn beschreven in de kadernota en het meerjarenbeleidsplan van de GGD. De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- De verschuiving van zorg naar gezondheid en preventie
- Het verkleinen van gezondheidsverschillen.
- Een integrale aanpak gericht op vitaal ouder worden in een vergrijzende samenleving.
- Het bevorderen van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving
- Het versterken van mentale gezondheid, waaronder suïcidepreventie.
- Het versterken van vaccinatievoorzieningen, infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid.
- De verdere ontwikkeling van de GGD als regionale kennis- en preventiepartner voor gemeenten.
- Doorontwikkeling van crisisbeheersing, zorgcoördinatie en toekomstbestendige ambulancezorg.

Risico's

Jaarlijks wordt voor het bestuur, bij het aanbieden van de programmabegroting, een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld.

Nieuwe of toegenomen risico's zijn:

- Toenemende arbeidsmarktkrapte bij specifieke functies
- Informatiebeveiliging en cybercrime
- Afbouw van rijksmiddelen voor infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid.
- Effecten van toekomstige pandemieën en crises op de werkzaamheden van de GGD.
- Onzekerheid over structurele financiering van de forensische geneeskunde en lijkschouw.
- De gevolgen van de schaalsprong in Brainport, vergrijzing en personeelstekorten voor de vraag naar publieke gezondheid.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	*Resultaat 2027 (geprognosticeerd)*	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
	€ 0	€ 5.590	€ 5.800	€ 26.220	€ 32.781

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Visie/doel	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer en de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.
Taken	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost is verantwoordelijk voor: • Het instellen en in stand houden van een brandweerorganisatie; • Het instellen en in stand houden van een GHOR-organisatie; • Het organiseren van de gemeenschappelijke meldkamer; • Het adviseren over het voorkomen van branden, rampen en crises; • Het opstellen van een risicoprofiel: een overzicht van de rampen en crises die een reële bedreiging zijn voor onze regio; • Het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing; • Het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel, zoals brandweerwagens.
Deelnemende partijen	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.
Vestigingsplaats	Eindhoven
Financieel belang	1,9 %

Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)

2027	*2028*	*2029*	*2030*
€ 1.379	€ 1.397	€ 1.398	€ 1.398

Ontwikkelingen	Samen voor veilig, Werken aan een weerbare samenleving en Toekomstbestendige organisatie.
Risico's	In de paragraaf Risicobeheersing en weerstandsvermogen van de Begroting zijn de risico's en de bijbehorende weerstandcapaciteit benoemd. De omvang van de algemene reserve is onvoldoende t.o.v. het gewenste weerstandsvermogen op basis van de analyse van de risico's. Het is niet reëel dat alle benoemde risico's zich gelijktijdig en in de geraamde omvang voordoen. Daarmee achten we het acceptabel dat niet alle risico's via de algemene reserve zijn afgedekt. Tevens zijn kans en impact van enkele risico lastig om in te schatten. In het uiterste geval zal VRBZO terugvallen op de gemeenten om de kosten te dekken.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
€0	€ 687	€ 353	€ 47.290	€ 41.022

Ergon - Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE)

Visie/doel	Ergonbedrijven is het uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE). Ergon ziet het als haar missie om 80% van de werkzoekenden die bij Ergon starten, binnen zes maanden aan betaald werk te helpen. Ergon stimuleert mensen om het uiterste uit zichzelf te halen, door inzicht te geven in de eigen mogelijkheden, door te groeien in werk- en vakvaardigheden en door te helpen passend werk te vinden. En als mensen aan het werk zijn, begeleidt Ergon ze op inhoudelijk en sociaal vlak. Samen met haar partners helpt Ergon mensen naar, aan en in werk. Binnen de gemeenschappelijke regeling zijn de volgende rechtspersonen aanwezig: • Stichting Bevordering Werkgelegenheid Sociale Werkvoorziening (BWSW) te Eindhoven; • Stichting Werkgelegenheid Arbeid (WGA) • EB Holding BV te Eindhoven met diverse deelnemingen
Taken	Onder de participatiewet voert de GRWRE de WSW, de loonkostensubsidie en beschut werken uit. Daarnaast voert de GRWRE andere vormen van gesubsidieerde arbeid en (onderdelen van) re-integratie-trajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit.
Deelnemende partijen	De gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De gemeente Geldrop-Mierlo heeft een inkooprelatie (geen deelnemer).
Bestuurlijk belang	Het college is met de wethouder Werk & Inkomen en de wethouder WMO/Welzijn vertegenwoordigd in het algemeen bestuur van Ergon. De Wethouder Werk & Inkomen maakt tevens deel uit van het dagelijks bestuur.
Vestigingsplaats	Eindhoven
Financieel belang	De middelen die de gemeente Heeze-Leende van het rijk ontvangt voor de uitvoering van WSW-taken worden doorbetaald naar Ergon. Hiernaast wordt een jaarlijkse vergoeding betaald voor de begeleiding van inwoners die werken met een loonkostensubsidie. Ook draagt de gemeente Heeze-Leende bij aan de kosten van het Participatiebedrijf.

Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)	*2027*	*2028*	*2029*	*2030*
	€ 1.762	€ 1.721	€ 1.751	€ 1.698

Ontwikkelingen	Er is een nieuwe strategische koers die met ingang van 2027 van kracht wordt.
Risico's	In de begroting van de Ergon is het weerstandsvermogen lager dan de geïdentificeerde risico's. Het benodigde weerstandsvermogen (nog) niet gehaald wordt. Zolang de ratio onder deze norm ligt, wordt bij de vaststelling van de jaarrekening beoordeeld of aanvullende maatregelen nodig zijn om het weerstandsvermogen te versterken.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	*Resultaat 2027 (geprognosticeerd)*	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
	€ 0	€ 7.308	€ 7.354	€ 24.430	€ 23.935

De Bulders Woningbouw B.V.

Visie/doel	De vennootschap heeft als doel het als beherend vennoot deelnemen in en het besturen van De Bulders Woningbouw C.V.
Taken	Het voorzien in de financieringsbehoefte van De Bulders Woningbouw C.V., het beheren van en beschikken over alle soorten goederen en het stellen van zekerheden. Het sluiten van overeenkomsten en zich voor De Bulders Woningbouw C.V. verbinden.
Deelnemende partijen	Gemeente Heeze-Leende
Bestuurlijk belang	De gemeente Heeze-Leende is enig aandeelhouder.
Vestigingsplaats	Heeze
Financieel belang	100%
Ontwikkelingen	-

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

De Bulders Woningbouw C.V.

Visie/doel en taken	De Bulders Woningbouw C.V. heeft ten doel de integrale voorbereiding, ontwikkeling en het (doen) realiseren van de aanleg van de Randweg, en de realisatie van woningbouw in drie fasen gelegen in plangebied 'De Bulders'.
Deelnemende partijen	De Bulders Woningbouw B.V. als enig beherend vennoot.
Bestuurlijk belang	De C.V. wordt bestuurd door De Bulders Woningbouw B.V. In de raad van vennoten wordt deelgenomen door de burgemeester van de gemeente Heeze-Leende.
Vestigingsplaats	Heeze
Financieel belang	99,2% via Gemeente Heeze-Leende en 0,8% via De Bulders Woningbouw B.V.
Ontwikkelingen	-

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Visie/doel en taken	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De deelneming kan dan ook als een duurzame belegging worden beschouwd.
Deelnemende partijen	De publieke sector in Nederland, zoals gemeenten, provincies en de Staat der Nederlanden.
Bestuurlijk belang	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is de wethouder Financiën.
Vestigingsplaats	Den Haag
Financieel belang	De gemeente heeft 10.020 aandelen à € 2,50 BNG in haar bezit die voor de verkrijgingsprijs van € 22.734 onder financiële vaste activa staan gewaardeerd.

Financiële informatie (bedragen x € miljoen)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Brabant Water N.V.

Visie/doel en taken	Brabant Water N.V. is het waterleidingbedrijf voor vrijwel geheel Noord-Brabant. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.
Bestuurlijk belang	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is een wethouder.
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Financieel belang	De gemeente heeft in haar bezit 14.074 aandelen tegen de nominale waarde van € 0,10 per aandeel. Hiermee bezit de gemeente Heeze-Leende 0,50% van de stemmen en bedraagt het aandeel in het vermogen en het dividend tevens 0,50%.Dit bezit staat op de balans onder financiële vaste activa opgenomen tegen de verkrijgingsprijs van € 1.407.

Financiële informatie (bedragen x € miljoen)

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)*	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Stichting Bureau Inkoop & Aanbestedingen Zuidoost Brabant

Visie/doel en taken	Het streven binnen de inkooptrajecten naar maximale waarde voor de gemeente of publieke organisatie door het toepassen van maatschappelijk verantwoord inkopen binnen de inkooptrajecten. Dit bestaat uit het toepassen van Social return en Duurzaamheidscriteria en de toegang voor (regionaal) MKB tot overheidsopdrachten. Het streven binnen de gemeenten en haar gelieerde organisaties naar efficiency binnen de inkoopprocessen.
Deelnemende partijen	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Gemert-Bakel, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de stichting bestaat uit een tweetal leden per deelnemende gemeente. Uit de leden van het algemeen bestuur is een dagelijks bestuur samengesteld. Dit bestaat uit een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en twee leden. De stichting kent een algemeen directeur.
Vestigingsplaats	Oirschot
Financieel belang	De entreegelden die als goodwill zijn betaald door gemeenten die later zijn aangesloten, worden tot het eigen vermogen van de stichting gerekend. Deze worden niet eerder dan bij liquidatie van de stichting aan de gemeenten terugbetaald. Het entreegeld voor de gemeente Heeze-Leende bedroeg € 10.833.

Stichting HSLnet

Visie/doel en taken	Aanleg en in stand houden van een glasvezelnetwerk als nutsvoorziening voor de kernen en het buitengebied van Heeze-Leende.
Deelnemende partijen	Het juridische eigendom van het open glasvezelnetwerk is in handen van de Stichting HSLnet en het economische eigendom is in handen van Coöperatie HSLnet u.a., die is opgericht specifiek voor het beheer en de exploitatie van het netwerk.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft volledige zeggenschap in de Stichting en 1 van de 3 bestuursleden is (statutair) een wethouder van de gemeente Heeze-Leende.
Vestigingsplaats	Heeze-Leende
Financieel belang	In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk is in 2016 een lening van € 5,2 miljoen verstrekt aan de Stichting HSL-net. In 2018 is een 2e lening verstrekt voor € 1,35 miljoen voor de aanleg in het buitengebied. Eind 2025 bedraagt de (getotaliseerde) eindstand van beiden leningen € 3.843.000.

Natuurgrenspark De Groote Heide

Visie/doel	De BGTS (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking) maakt de aanwezige natuur en recreatiemogelijkheden tot economische factoren van betekenis. De organisatie schept werkgelegenheid voor de regio, omdat de natuur van de Groote Heide kan functioneren als spin-off voor verblijfsaccommodaties, horeca en verdienmodellen voor toerisme.
Taken	
Deelnemende partijen	De gemeenten Heeze-Leende, Pelt (B), Hamont-Achel (B), Cranendonck, Valkenswaard, Eindhoven.
Bestuurlijk belang	Het college is met een wethouder vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en Natuurgrenspark De Groote Heide.
Vestigingsplaats	Valkenswaard
Financieel belang	n.n.b.

Bijdrage gemeente Heeze Leende (bedragen x € 1.000)

2026	*2027*
€ 44	€ 44

Ontwikkelingen	De BGTS Groote Heide heeft onlangs een Europese internationale regio subsidie toegekend gekregen voor de periode 2024-2027. Hierbij is De Groote Heide niet alleen partner in de uitvoering van projecten, maar ook lead partner voor het totale partnership. Dit helpt om een volgende slag in de ontwikkeling te maken.
Risico's	De BGTS Groote Heide heeft een beperkt budget en beperkte eigen personeelsformatie waarmee de taken en doelen mee moeten worden gerealiseerd. De deelnemende gemeenten moeten ieder 2 x 0,3 fte menskracht leveren. Dat gebeurt niet altijd ofwel niet altijd met de

juiste medewerkers waar qua kennisachtergrond en competenties behoefte aan is. De omvangrijke internationale regio subsidie vraagt om een goede beheerorganisatie voor deze opgave. Die is deels ingevuld met professionele inhuur en deels eigen bezetting.

Resultaat 2027 (geprognosticeerd)*	*Eigen vermogen per 31-12-2026*	*Eigen vermogen per 31-12-2027*	*Vreemd vermogen per 31-12-2026*	*Vreemd vermogen per 31-12-2027*
n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Paragraaf grondbeleid

Algemeen

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de in programma 2 Wonen, bedrijven en recreëren opgenomen onderwerpen huisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, infrastructuur, recreatie en natuur. In deze paragraaf nemen wij u mee in de uitgangspunten met betrekking tot het grondbeleid. We laten zien of er grondexploitaties lopen en zo ja, welke grondexploitaties en we geven inzicht in de risico´s die we lopen.

Uitgangspunten/parameters voor bouwgrondexploitaties in eigen beheer

Door het tijdig opstellen en actualiseren van de grondexploitaties in eigen beheer worden kosten en opbrengsten in relatie met elkaar gebracht en ontstaat inzicht in de mogelijke financiële risico´s. Lopende grondexploitaties worden in principe tweemaal per jaar geactualiseerd. De volgende uitgangspunten/parameters worden gehanteerd bij de actualisatie en afsluiting van de grondexploitaties:

Onderwerp	Waarde
Parameter rente	2% over de boekwaarde per 1 januari
Parameter kostenstijging	5%
Parameter opbrengstenstijging	0%
Percentage voorbereiding en toezicht/algemene kosten	15%
Looptijd van grondexploitaties	maximaal 10 jaar

Bij het openen van nieuwe grondexploitaties kunnen deze parameters indien nodig worden geactualiseerd.

Grondprijzen

Op grond van de recent vastgestelde 'nota grondbeleid' actualiseert het college de grondprijzen jaarlijks conform de in deze nota genoemde methoden. Deze grondprijzen worden opgenomen in de begroting waarbij de raad nog bedenkingen kenbaar kan maken.

Omdat de beschikbare grond uit de grondexploitaties inmiddels allemaal is verkocht, is vaststelling van nieuwe grondprijzen voor de huidige grondexploitaties niet meer van belang. Wel bestaat er altijd de mogelijkheid dat er zich in de komende tijd nieuwe projecten/kavels aandienen waardoor het praktisch is voor 2027 grondprijzen vast te stellen.

De residuele grondwaarden voor vrijesectorwoningen zullen in 2027 naar verwachting weer flink gaan stijgen met circa 3 tot 6%. Voor betaalbare koop en middenhuur zal dit percentage naar verwachting 1 tot 4% zijn. Voorgesteld wordt daarom om voor begrotingsjaar 2027 de ondergrens met 1% en de bovengrens met 6% te verhogen. De bandbreedte wordt dan € 283/m2 tot € 549/m2. Hierdoor is het mogelijk om meer differentiatie aan te brengen in de grondprijzen voor de verschillende woningbouwcategorieën. Per uit te geven gebied kan dan op basis van een taxatie volgens de residuele methode de definitieve grondprijs worden bepaald.

Onlangs is er door het Ministerie van BZK een handreiking sociale grondprijzen uitgebracht waarin zij handvatten geven voor grondprijsbepaling voor sociale huurwoningen. Gemeenten hanteren nu uiteenlopende methoden. Samenvattend wordt in overweging gegeven om een vaste grondprijs te hanteren rondom € 18.000 tot € 26.000 per woning. Afhankelijk van de kavelgrootte zit onze grondprijs hiermee aan de bovenkant van deze bandbreedte. Voorgesteld wordt daarom om deze grondprijs niet te verhogen en de grondprijs voor 2027 te handhaven op € 275 per m2. Bij meergezinswoningen wordt voorgesteld om deze m2 prijs te hanteren per bvo (bruto vloeroppervlakte) per appartement.

Omdat de verwachting is dat de grondopbrengsten voor bedrijven gaan stijgen met 1tot 3% wordt voorgesteld om de bandbreedte te indexeren met 2% tot € 188 m2 tot € 218 per m2 en per uit te geven gebied te bepalen met behulp van een taxatie volgens de comparatieve methode wat de definitieve grondprijs is.

Voor groen- en reststroken is jarenlang een prijs van € 95 per m2 voor het achtererfgebied en voor het voorerfgebied een prijs van € 50 per m2 gehanteerd. Deze prijzen zijn jarenlang niet geïndexeerd. Voorgesteld wordt daarom om conform de nota grondbeleid een percentage van de m2 prijs voor woningbouw te hanteren, te weten 50% van de ondergrens voor woningbouw voor het achtererfgebied en 25% van de ondergrens voor woningbouw voor het voorerfgebied. De grondprijzen worden hiermee voor het achtererfgebied € 141 per m2 en voor het voorerfgebied € 70 per m2.

Alle bedragen zijn kosten koper.

	Prijs per m2 in 2027 (exclusief BTW)
Kavels voor vrijesectorwoningen/sociale koopwoningen	taxatieprijs met bandbreedte tussen € 283 tot € 549 per m2
Kavels t.b.v. sociale huurwoningen	€ 275 per m2, bij meergezinswoningen € 275 per bvo per appartement
Bedrijfsgrond	taxatieprijs met bandbreedte tussen € 188 tot € 218 per m2
Groen- en reststroken	achtererfgebied € 141 per m2, voorerfgebied € 70 per m2

Bouwgrondexploitaties in eigen beheer

Woningbouwprojecten niet in eigen beheer

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente ook kiezen voor een faciliterend grondbeleid, waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente het particulieren mogelijk maakt grond te exploiteren. Gemeentelijke kosten, verbonden aan het desbetreffende exploitatiegebied kunnen op de particuliere exploitant worden verhaald. Daarnaast kan de gemeente een financiële bijdrage vragen voor de verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en voor een evenwichtige samenstelling van de woningvoorraad. Een en ander conform het eind 2025 vastgestelde Programma kostenverhaal en financiële bijdragen. Dit wordt vastgelegd in een anterieure overeenkomst met de ontwikkelende partij. De bijdragen worden gestort in een voorziening verbeteringen fysieke leefomgeving en in een vereveningsfonds sociale woningbouw.

Voor het buitengebied geldt het uitgangspunt dat de initiatiefnemer zelf de benodigde kwaliteitsverbetering in het buitengebied realiseert. Als dit niet mogelijk is dan is een storting in de voorziening landschappelijke kwaliteitsverbetering aan de orde. De hoogte van dit bedrag wordt bepaald aan de hand van de nog op te stellen Landschapsinvesteringsregeling.

Risico’s grondexploitatie

In het verleden was de gemeente voor het voeren van een goed grondbeleid verplicht om een genormeerde reserve grondexploitatie te vormen. Inmiddels is deze verplichting vervallen. Omdat we inmiddels gekozen hebben voor een situationeel grondbeleid waarbij we weer vaker gaan kiezen voor actieve grondverwerving is er in 2025 een bestemmingsreserve strategische grondaankopen gevormd. Deze reserve kan conform de nota grondbeleid worden ingezet voor de volgende onderdelen:

- Het vormen van een voorziening voor negatieve grondexploitaties;
- Het herwaarderen strategisch en anticiperend verworven eigendommen;
- Het reserveren van voorbereidingskosten;
- Dekking van de kapitaalslasten van strategische aankopen.

Risico’s bij grondexploitaties in eigen beheer

De risico’s worden per grondexploitatie bezien. Binnen de grondexploitaties kan sprake zijn van marktontwikkelingen (vertraging van de afzet als gevolg van gewijzigde woon- en werkbehoeften en conjunctuurontwikkelingen) en specifieke projectrisico’s (bestemmingsplan, milieu, flora en fauna, archeologie). De calculaties van de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties worden met enige voorzichtigheid berekend, maar toch blijven risico’s altijd bestaan. Voor de grondexploitaties worden de risico’s bezien en vertaald in een worstcasescenario waarbij rekening wordt gehouden met het voordoen van deze risico’s.

Omdat er op dit moment geen lopende grondexploitaties zijn, is er op dit moment dus ook vanzelfsprekend geen sprake van risico's.

Risico’s bij grondexploitaties op basis van samenwerking

De Bulders

De Bulders BV/CV is als aparte entiteit verantwoordelijk voor haar eigen risico’s. Daarom heeft zij binnen haar eigen grondexploitatie een risicobuffer opgenomen. Met de levering van de gronden van de gemeente aan de Bulders is in het verleden een

risico voor de gemeente ontstaan. De Bulders heeft vreemd vermogen aan moeten trekken voor het kunnen aankopen van de gronden en het starten met bouwrijp maken van de gronden. De gemeente staat 100% garant voor deze lening. Inmiddels zijn veel van de gronden verkocht, en worden de risico's steeds kleiner. Zeker nu ook deelgebied 4 ontwikkeld wordt. Dit risico is benoemd en verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Winstneming

Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het belangrijk om voorzichtig te zijn. In de nadere uitleg door de commissie BBV is de wijze waarop de tussentijdse winstneming moet worden berekend, vastgelegd. Voor het bepalen van de tussentijdse winst is aansluiting gezocht bij een algemeen aanvaardbare methodiek, waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van gemeentelijke grondexploitaties. De doelstelling van het gemeentelijk grondbeleid is immers niet primair gericht op het behalen van financieel rendement, maar op het bereiken van het gewenste voorzieningenniveau voor inwoners en bedrijven. De percentage of completion (Poc) methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert. Daarnaast is deze methode eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd voor alle positieve grondexploitaties die door de gemeente worden uitgevoerd.
Bij toepassing van de Poc-methode wordt voor wat betreft de berekeningsmethodiek en de planinhoudelijke uitgangspunten niet afgeweken van de grondexploitatie of herziening zoals deze tot en met het verslagjaar door het college en/of de raad zijn vastgesteld. De tussentijdse winst wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie.
Indien nog geen gronden zijn verkocht is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. Bij de berekening van de tussentijdse winst volgens Poc-methode worden de volgende formules gehanteerd:

% kostenrealisatie x % opbrengstrealisatie = % Poc % Poc x verwachte winst = tussentijdse winstneming

Op de verwachte winst worden de project specifieke risico’s becijferd en in mindering gebracht. Bij de gemeente Heeze-Leende hanteren we daarom bij de berekening van de tussentijdse winstneming het verwachte resultaat volgens het worstcasescenario. Vanwege de eenduidigheid en eenvoud worden geen uitzonderingen gemaakt voor het toepassen van de Poc-methode en worden deze bij nieuwe grondexploitaties gehanteerd.

Tussentijds winstnemen leidt tot een toename van het resultaat vóór bestemming maar betekent ook dat het risico voor de grondexploitaties toeneemt. Immers worden winsten al genomen voordat het project helemaal is afgerond en de werkelijke winst definitief is. Om deze risico’s te beperken, is door de raad bepaald de tussentijdse winstneming te storten in de reserve strategische grondaankopen. De risico’s door tussentijdse winstneming worden dan gedekt door deze reserve en het resultaat na bestemming wordt niet beïnvloed door de tussentijdse winstnemingen.

Paragraaf Wet Open Overheid (WOO)

Inleiding
De Wet open overheid (Woo) heeft als doel een transparante overheid te bevorderen door overheidsinformatie beter toegankelijk te maken voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De Woo gaat uit van het principe: openbaar, tenzij. Gemeenten hebben hierbij zowel de verplichting om informatie actief openbaar te maken als om verzoeken om informatie zorgvuldig en tijdig af te handelen. Daarnaast vereist de wet dat de informatiehuishouding duurzaam toegankelijk en op orde is.

Actieve openbaarmaking
De gemeente Heeze-Leende werkt verder aan de gefaseerde invoering van de actieve openbaarmaking van documenten binnen de informatiecategorieën zoals benoemd in de Woo. Daarbij ligt de nadruk op de inrichting van werkprocessen, de technische ondersteuning en de kwaliteit en toegankelijkheid van documenten en hiermee wordt aangesloten bij de landelijke invoeringsstrategie.

De gemeente Heeze-Leende publiceert reeds verschillende informatie categorieën waaronder jaarplannen en jaarverslagen, bestuurs- en raadstukken en beleid- en regelgeving. In 2027 wordt toegewerkt naar verdere uitbreiding van de actieve openbaarmaking, waarbij vindbaarheid, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van informatie centraal staan.

Passieve openbaarmaking
Inwoners en organisaties kunnen op grond van de Woo verzoeken indienen om openbaarmaking van overheidsinformatie. De gemeente Heeze-Leende streeft naar een zorgvuldige en tijdige afhandeling van deze verzoeken, waarbij wordt ingezet op goede communicatie met verzoekers en verdere optimalisering van de werkprocessen. Het aantal Woo-verzoeken laat de afgelopen jaren een lichte stijging zien. Door in te blijven zetten op een zorgvuldige, tijdige en kwalitatief hoogwaardige afhandeling van Woo-verzoeken zal worden bijgedragen aan een efficiënte uitvoering van de Woo. Door de verdere ontwikkeling van actieve openbaarmaking wordt verwacht dat informatie steeds beter vindbaar wordt, waardoor de behoefte aan individuele informatieverzoeken op termijn mogelijk afneemt.

Verbetering informatiehuishouding
Een goede informatiehuishouding vormt de basis voor een transparante overheid. Daarom wordt verder gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit, toegankelijkheid, vindbaarheid en duurzame opslag van informatie.

Organisatie en middelen
De gemeente Heeze-Leende investeert in de verdere professionalisering van informatiebeheer, archivering, zaakgericht werken en digitale dienstverlening. Daarnaast wordt ingezet op bewustwording en opleiding van medewerkers, zodat informatie gedurende de gehele levenscyclus op een juiste wijze wordt beheerd.

Financiële begroting

Recapitulatie baten en lasten

Saldo na bestemming

De volgende tabel is een recapitulatie van baten en lasten per programma. In de begroting 2026 na wijziging betreft de stand van de begroting tot en met september 2026.

Tabel 11.0 Saldo na bestemming

Bedragen x €1000

Programma	Rekening 2025	Begroting na wijzigingen 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1 Dienstverlening en bestuur	15.827	15.189	13.956	14.777	15.379	15.920
2 Wonen, bedrijven en recreëren	13.857	14.700	14.923	14.272	14.753	14.983
3 Samen leven en participeren	24.837	25.718	26.524	25.059	24.417	23.070
Totaal lasten	*54.520*	*55.607*	*55.403*	*54.107*	*54.549*	*53.972*
1 Dienstverlening en bestuur	38.156	37.635	39.770	40.085	39.959	41.214
2 Wonen, bedrijven en recreëren	7.395	7.860	7.749	7.354	7.114	7.281
3 Samen leven en participeren	9.449	8.382	7.817	6.243	6.269	4.286
Totaal baten	*54.999*	*53.877*	*55.336*	*53.681*	*53.342*	*52.781*
Saldo van baten en lasten	**479**	**-1.730**	**-67**	**-427**	**-1.206**	**-1.191**
1 Dienstverlening en bestuur	127	2.075	161	379	65	65
2 Wonen, bedrijven en recreëren	1.794	0	0	0	0	0
3 Samen leven en participeren	0	93	0	0	0	0
Toevoegingen aan reserves	*1.921*	*2.168*	*161*	*379*	*65*	*65*
1 Dienstverlening en bestuur	688	3.121	332	314	191	158
2 Wonen, bedrijven en recreëren	1.337	530	126	123	175	175
3 Samen leven en participeren	150	367	82	82	82	82
Onttrekkingen aan reserves	*2.175*	*4.018*	*540*	*519*	*448*	*415*
Saldo mutatie reserves	**254**	**1.850**	**379**	**140**	**383**	**350**
Saldo na bestemming (resultaat)	**734**	**120**	**312**	**-286**	**-823**	**-841**

Uitgangspunten

Uitgangspunten

Voor begrotingsjaar 2027 worden de volgende indexeringsgrondslagen en percentages toegepast.

Tabel 11.1 Uitganspunten indexeringen

Domein/Kostenpost	Grondslag	2027
Specialistische jeugdzorg, dagbesteding en begeleiding Wmo en huishoudelijke hulp	Voorlopige OVA (90%) PPC (10%) t & correctie voorgaand jaar	3,59%
Subsidies maatschappelijke organisaties	CPB t-1 weging 60/40 loon/prijs	3,28%
Huren en buitensport	CPI t-2	3,20%
Loonontwikkeling	Cao of gemiddelde van 3%	3,00%
Prijsontwikkeling, belastingtarieven, leges en heffingen	IMOC/CPB	2,10%
GR-en	Begroting GR	0,00%

Met indexering worden begrotingsbudgetten gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen, zodat de beschikbare middelen hun waarde behouden. Vanaf 2027 wordt een aangepaste systematiek gehanteerd waarbij het effect van opeenvolgende indexaties wordt beperkt. Om toekomstige prijsstijgingen op te vangen, wordt hiervoor meerjarig budget opgenomen in de begroting. Daarmee ontstaat structureel ruimte voor indexeringen, waaronder die van de gemeenschappelijke regelingen. Jaarlijks wordt via de P&C-cyclus gerapporteerd over de ontwikkelingen rondom de indexatie en de financiële middelen die de raad hiervoor beschikbaar stelt.

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel begrotingsevenwicht is het belangrijk dat er inzicht is in welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk deel structureel. Onderstaand is daarom een overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen. Dit verplichte overzicht is nodig om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel begrotingsevenwicht.

De in de begroting en meerjarenraming opgenomen belangrijkste incidentele baten en lasten treft u in het volgende overzicht aan. De belangrijkste incidentele baten en lasten (groter dan € 25.000) worden toegelicht.

Tabel 11.2 Saldo incidentele lasten

Bedragen x €1000

Nr.	Programma - Incidentele lasten	2027		2028		2029		2030	
	Lasten (L) of Baten (B)	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Dienstverlening en bestuur		450	413	472	433	65	100	65	111
1	Dotatie bestemmingsreserve Klein materieel openbare werken	65		65		65		65	
	Ontrekking algemene reserve: Klein materieel openbare werken		65		65		65		65
2	Onttrekking bestemmingsreserve Klein materieel openbare werken		96		193		23		9
	Dotatie kapitaalreserve Klein materieel openbare werken	96		313					
3	Uitvoeren toekomstverkenning gemeente Heeze-Leende	40							
4	Lasten project Versterken Uitvoeringskracht	125							
	Ontrekking reserve Versterken Uitvoeringskracht		125						
5	Lasten RIEC-middelen (Regionale Informatie- en Expertise Centra)	94		94					
	Voorschot bijdrage RIEC-middelen		94		94				
6	Projectleider "Weerbare Samenleving"	30							
7	Overige incidentele baten en lasten		33		81		12		37
2. Wonen, bedrijven en recreëren		1.126	1.067	466	372	107			
8	SPUK Lokale aanpak isolatie	372		372					
			372		372				
9	SPUK E3 sanering verkeerslawaai	83							
			83						
10	SPUK J55 sanering energiearmoede	34							
			34						
11	Beethovensubsidie MRE	414							
			414						
12	Cofinanciering woningbouwproject	131							
			131						
13	Digitalisering bouwvergunningen	70							
14	Openbare verlichting- vroegtijdige vervanging armaturen	22		94		107			
15	Inleen personeel De Bulders (afbouw)		30						
16	Ontrekking Implementatie Omgevingswet		3						
3. Samen leven en participeren		1.882	1.982	239	209	242	242		
17	SPUK Aanvullende Zorg- en Welzijnsakkoord	174		209		242			
			174		209		242		
18	Opvang Asielzoekers spreidingswet (COA, DGO)	1.504							
			1.704						
19	Tijdelijke huisvesting Berkenschutse	30		30					
20	SPUK Onderwijsachterstandenbeleid	68							
			68						
21	Subsidie ZonMw/Inloop GGZ	36							
			36						
22	Jeugdwet pleegouders (meicirculaire)	10							
23	Vervanging beglazing Rafaelschool Heeze	60							
Totaal incidentele lasten/ baten		3.458	3.462	1.177	1.014	414	342	65	111
Saldo incidentele baten minus lasten		**4**		**-163**		**-72**		**46**	

Onderstaand is een toelichting opgenomen over de belangrijkste incidentele baten en lasten. In eerste instantie worden de incidentele baten en lasten toegelicht die direct aan elkaar zijn gerelateerd.

Baten en Lasten

Programma 1
1. Onttrekking algemene reserve en storting Reserve Klein materieel openbare werken

Deze posten betreffen een onttrekking van € 65.000 aan de algemene reserve, die wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Klein Materieel Openbare Werken. Zowel de onttrekking als de storting worden als incidenteel aangemerkt, omdat sprake is van reservemutaties.

2. Onttrekking Reserve Klein materieel openbare werken

De incidentele baten betreffen de onttrekking aan de bestemmingsreserve klein materieel openbare werken. Het onttrokken bedrag wordt toegevoegd aan de dekkingsreserve kapitaallasten klein materieel openbare werken ter dekking van de toekomstige kapitaallasten van investeringen in klein materieel voor de openbare ruimte. Zowel de onttrekking als de toevoeging betreffen incidentele reservemutaties. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel *'Overzicht en toelichting reserves'* in de financiële begroting.

3. Uitvoering toekomstverkenning gemeente Heeze-Leende

Heeze-Leende staat voor een aantal strategische vraagstukken op het gebied van financiën, organisatiekracht, maatschappelijke opgaven en regionale ontwikkelingen. Om richting te geven aan de toekomstige ontwikkeling van de gemeente en invulling te geven aan de wens om zelfstandig te blijven, wordt een toekomstverkenning uitgevoerd.

4. Project Versterken Uitvoeringskracht

De in de bestemmingsreserve *Versterken uitvoeringskracht* gereserveerde middelen worden in 2027 ingezet ter dekking van de projectkosten. Zowel de lasten als de daarmee samenhangende onttrekking aan de reserve hebben een incidenteel karakter.

5. Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC middelen)

De gemeente Heeze-Leende treedt op als budgethouder en is verantwoordelijk voor de facturering, financiële afhandeling en verantwoording richting het 'Regionale informatie- en expertise centra' (RIEC).

6. Projectleider "Weerbare Samenleving"

Voor de uitvoering en coördinatie van de werkzaamheden binnen de A2-samenwerking wordt een projectleider Weerbare Samenleving ingezet.

7. Overige incidentele baten en lasten

De post overige incidentele baten betreft diverse incidentele baten die gedurende de begrotingsperiode worden verwacht. Deze baten houden verband met specifieke, tijdelijke gebeurtenissen en hebben geen structureel karakter. Daarom worden zij aangemerkt als incidentele baten.

8/9/10/17/18/20 SPUK-regelingen

Diverse SPUK's zijn als lasten en baten opgenomen zoals aangegeven bij de programma's. De Spuk-regelingen zitten budgetneutraal in onze begroting. De incidentele kosten van aanpak energiearmoede, van lokale aanpak isolatie, E3 sanering verkeerslawaai, Onderwijsachterstandenbeleid, Opvang Asielzoekers spreidingswet (COA) worden vanuit de diverse SPUK-regelingen bekostigd.

11/12 Beethovensubsidie

In het kader van de subsidieregeling Beethoven Wonen (ondersteuning woningbouwprojecten) ontvangen we een subsidie die we één op één doorsluizen. Voorwaarden is dat de gemeente zorg draagt voor cofinanciering. Deze cofinanciering wordt gedekt uit de reserve woningbouw.

13. Digitalisering bouwvergunningen

Volgens artikel 5 van de Archiefwet 1995 is de gemeente verplicht om bouwvergunningen die als 'blijvend te bewaren' zijn aangeduid na 20 jaar over te dragen. De bouwvergunningen vanaf 1936 moeten nog overdragen worden. Deze bestaan uit analoge dossiers, die momenteel kwetsbaar zijn vanwege recentelijke waterschade in de archiefruimte op het gemeentehuis. Daarom worden deze gedigitaliseerd en vervolgens overdragen aan het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCe). Voor het digitaliseren van de bouwvergunningen verwachten wij in 2027 €70.000 aan middelen nodig te hebben.

14. Openbare verlichting- vroegtijdige vervanging armaturen

In het kader van duurzaamheid worden lamptypen vervangen door dimbare LED-verlichting. Echter, één type armaturen dient vervroegd vervangen te worden omdat deze niet functioneert met dimbare LED-verlichting. Omdat deze armaturen nog een resterende levensduur hebben, ontstaat een incidentele last, zoals aangegeven staat in het beleidsplan openbare verlichting.

15. Inleen personeel De Bulders (afbouw)

Voor de afbouwfase van de grondexploitatie De Bulders is personeel ingeleend. De kosten hiervan nemen af meerjarig. De kosten hiervan worden gedekt door de Bulders Woningbouw C.V.

19. Tijdelijke huisvesting Berkenschutse

Voor de tijdelijke huisvesting van De Berkenschutse zijn huurlasten geraamd tot het einde van het huurcontract in jaar 2028.

21. Subsidie ZonMw/Inloop GGZ

Voor de kosten van de wijk GGZ'er en een ervaringsdeskundige hebben we voor jaar 2027 een subsidie ontvangen vanuit ZonMw.

23. Vervanging beglazing Rafaelschool Heeze

De voormalige Rafaelschool is een gemeentelijk monument en moet worden onderhouden. Omdat de enkele beglazing wordt vervangen voor verduurzaming, stellen we voor dit nu te doen en daarna het schilderwerk uit te voeren. Zo voorkomen we dat de kozijnen later opnieuw geschilderd moeten worden

Het begrotingssaldo geeft zonder deze incidentele baten en lasten het volgende beeld:

Tabel 11.3 Structureel saldo begroting en meerjarenraming

Bedragen x €1000

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Geraamde lasten	55.403	54.107	54.549	53.972
Geraamde baten	55.336	53.681	53.342	52.781
Saldo baten en lasten (begrotingssaldo voor bestemming)	*-67*	*-427*	*-1.206*	*-1.191*
Beoogde toevoegingen aan reserves	161	379	65	65
Beoogde onttrekkingen aan reserves	539	519	448	415
Begrotingssaldo na bestemming (geraamd resultaat)	*312*	*-286*	*-823*	*-841*
Waarvan incidentele lasten en incidentele toevoegingen aan reserves	3.458	1.177	414	65
Waarvan incidentele baten en incidentele onttrekkingen aan reserves	3.462	1.014	342	111
Saldo incidentele baten en lasten	*4*	*-163*	*-72*	*46*
Structureel begrotingssaldo (geraamd structureel resultaat)	**308**	**-123**	**-751**	**-887**

Als in het begrotingsjaar structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel begrotingsevenwicht. Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft, moet positief zijn. De structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten.

Het structureel begrotingssaldo 2027 is na eliminatie van de incidentele baten en lasten positief. Dit betekent dat de begroting in 2027 structureel sluitend is.

Overzicht structurele mutaties reserves

Overzicht structurele mutaties reserves

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient in de begroting een overzicht te worden opgenomen van de structurele toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves. Het betreft hierbij mutaties die jaarlijks voor een vast bedrag ten gunste of ten laste van de exploitatie worden gebracht. Omdat deze mutaties een terugkerend karakter hebben, worden zij niet als incidenteel aangemerkt. In onderstaand overzicht zijn de structurele mutaties in de reserves opgenomen zoals verwerkt in de begroting en de meerjarenraming.

Tabel 11.4 Structurele mutaties reserves

Bedragen x €1000

Programma	Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
		-	-	-	-
Totaal structurele stortingen in reserves		-	-	-	-
1 Dienstverlening en bestuur	Kapitaallasten diverse klein materiaal openbare werken	47	56	103	84
2 Wonen, bedrijven en creëren	Kapitaallasten bruggen Oude Dijk/Strijperdijk	10	10	10	10
	Kapitaallasten fietspad Plaetse-Boschlaan	6	6	6	6
	Kapitaallasten fietspaden Leendersweg	2	2	2	2
	Kap.lasten herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat	3	3	3	3
	Kapitaallasten Strijperpad	1	1	1	1
	Kap.lasten openbaar groen Spoorlaan-Schoolstraat	1	1	1	1
	Kapitaallasten samen naar de A2	26	26	26	26
	Reserve verkabeling Nieuwe Hoeve	-	-	52	52
	Reserve totaal verkeersproblematiek	75	75	75	75
	Kapitaallasten klimaatinstallatie Pompenmaker	18	18	18	18
3 Samen leven en participeren	(Kapitaal)lasten Centrumplan Leende	23	23	23	23
	Kapitaallasten hekwerk Groote Speel Leende	2	2	2	2
	Kapitaallasten veld 2 hockey Heeze	34	34	34	34
	Kapitaallasten klemsysteem hockey Heeze	1	1	1	1
	Kapitaallasten klaslokalen Trumakkers	4	4	4	4
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves		*253*	*262*	*361*	*342*
Saldo structurele mutaties reserves		**253**	**262**	**361**	**342**

Een overzicht van alle mutaties in de reserves treft u aan in het overzicht reserves en voorzieningen.

Overzicht en toelichting reserves

Tabel 11.5 Reserves (2027 & 2028)

Tabel 11.5 Reserves 2027 & 2028

Bedragen x €1000

Omschrijving	Saldo 1-1-2027	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2027	Saldo 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2028
Algemene reserve	4.509	-	65	4.444	4.444	-	65	4.379
Bestemmingsreserves:								
Reserve Streekontwikkeling / landschapsprojecten	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Gemeentelijke monumenten	93	-	-	93	93	-	-	93
Reserve Bibliotheek rijkssubsidie	103	-	-	103	103	-	-	103
Reserve Dorpshuis Heeze	16	-	-	16	16	-	-	16
Reserve Buig	262	-	-	262	262	-	-	262
Reserve Renovatie hockeyveld	48	-	-	48	48	-	-	48
Reserve Strategische grondaankopen	1.001	-	-	1.001	1.001	-	-	1.001
Reserve Totaaloplossing verkeersproblematiek	3.188	-	75	3.113	3.113	-	75	3.038
Reserve Implementatie Omgevingswet	168	-	3	165	165	-	-	165
Reserve Buitenjan	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve hervormingsagenda	210	-	-	210	210	-	-	210
Reserve klein materieel openbare werken	178	65	96	147	147	65	193	19
Reserve Huisvesting statushouders	30	-	-	30	30	-	-	30
Reserve Versterken Uitvoeringskracht	125	-	125	-	-	-	-	-
Totaal bestemmingsreserves	**5.422**	**65**	**299**	**5.188**	**5.188**	**65**	**268**	**4.985**
Dekkingsreserves voor:								
Kapitaallasten verkabeling Nieuwe Hoeve	260	-	-	260	260	-	-	260
(Kapitaal)lasten Centrumplan Leende	788	-	23	765	765	-	23	742
Kapitaallasten klemsysteem hockey Heeze	10	-	1	9	9	-	1	8
Kapitaallasten veld 2 hockey Heeze	271	-	34	237	237	-	34	203
Kapitaallasten vervangen bruggen Oude Dijk/Strijperdijk	72	-	10	62	62	-	10	53
Kapitaallasten herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat	212	-	3	209	209	-	3	206
Kapitaallasten openbaar groen Spoorlaan-Schoolstraat	20	-	1	19	19	-	1	18
Kapitaallasten Strijperpad	26	-	1	25	25	-	1	24
Kapitaallasten Reserve fietspad de Plaetse-Boschlaan (kpl)	51	-	6	45	45	-	6	40
Kapitaallasten hekwerk Groote Speel Leende	18	-	2	16	16	-	2	14
Kapitaallasten klimaatinstallatie Pompenmaker	151	-	18	133	133	-	18	115
Kapitaallasten diverse klein materieel openbare werken	315	96	46	365	365	314	56	623
Kapitaallasten samen naar de A2	1.281	-	26	1.255	1.255	-	26	1.229
Kapitaallasten klaslokalen Trumakkers	93	-	4	89	89	-	4	86
Kapitaallasten Mobiliteitsplan buitenwegen (fietspaden)	114	-	2	112	112	-	2	110
Totaal dekkingsreserves	**3.682**	**96**	**176**	**3.602**	**3.602**	**314**	**186**	**3.729**
Totaal	**13.613**	**161**	**539**	**13.234**	**13.234**	**379**	**519**	**13.093**

Tabel 11.5 Reserves (2029 & 2030)

Tabel 11.5 Reserves 2029 & 2030

Bedragen x €1000

Omschrijving	Saldo 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2029	Saldo 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2030
Algemene reserve	4.379	-	65	4.314	4.314	-	65	4.249
Bestemmingsreserves:								
Reserve Streekontwikkeling / landschapsprojecten	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Gemeentelijke monumenten	93	-	-	93	93	-	-	93
Reserve Bibliotheek rijkssubsidie	103	-	-	103	103	-	-	103
Reserve Dorpshuis Heeze	16	-	-	16	16	-	-	16
Reserve Buig	262	-	-	262	262	-	-	262
Reserve Renovatie hockeyveld	48	-	-	48	48	-	-	48
Reserve Strategische grondaankopen	1.001	-	-	1.001	1.001	-	-	1.001
Reserve Totaaloplossing verkeersproblematiek	3.038	-	75	2.963	2.963	-	75	2.888
Reserve Implementatie Omgevingswet	165	-	-	165	165	-	-	165
Reserve Buitenjan	-	-	-	-	-	-	-	-
MRE-bijdrage randweg A2	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve hervormingsagenda	210	-	-	210	210	-	-	210
Reserve klein materieel openbare werken	19	65	23	61	61	65	9	117
Reserve Huisvesting statushouders	30	-	-	30	30	-	-	30
Reserve Versterken Uitvoeringskracht	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bestemmingsreserves	**4.985**	**65**	**98**	**4.952**	**4.952**	**65**	**84**	**4.933**
Dekkingsreserves voor:								
Kapitaallasten verkabeling Nieuwe Hoeve	260	-	52	208	208	-	52	156
(Kapitaal)lasten Centrumplan Leende	742		23	718	718		23	695
Kapitaallasten klemsysteem hockey Heeze	8		1	7	7		1	6
Kapitaallasten veld 2 hockey Heeze	203		34	169	169		34	135
Kapitaallasten vervangen bruggen Oude Dijk/Strijperdijk	53		10	43	43		10	33
Kapitaallasten herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat	206		3	203	203		3	200
Kapitaallasten openbaar groen Spoorlaan-Schoolstraat	18		1	17	17		1	16
Kapitaallasten Strijperpad	24		1	23	23		1	22
Kapitaallasten Reserve fietspad de Plaetse-Boschlaan (kpl)	40		6	34	34		6	29
Kapitaallasten hekwerk Groote Speel Leende	14		2	12	12		2	10
Kapitaallasten klimaatinstallatie Pompenmaker	115		18	97	97		18	79
Kapitaallasten diverse klein materieel openbare werken	623		103	520	520		84	436
Kapitaallasten samen naar de A2	1229		26	1.203	1203		26	1.177
Kapitaallasten klaslokalen Trumakkers	86		4	82	82		4	78
Kapitaallasten Mobiliteitsplan buitenwegen (fietspaden)	110		2	108	108		2	106
Totaal dekkingsreserves	**3.729**	**-**	**285**	**3.444**	**3.444**	**-**	**266**	**3.178**
Totaal	**13.093**	**65**	**448**	**12.710**	**12.710**	**65**	**415**	**12.360**

Toelichting reserves
Nadere toelichting op de reserves

Algemene reserve	
Doel	De algemene reserve dient als buffer van rekeningtekorten en als algemeen weerstandsvermogen.
Toelichting mutaties	In 2027 tot en met 2030 wordt er jaarlijks € 65.000,- onttrokken en vervolgens gedoteerd aan de reserve kleine materieel openbare werken.

Bestemmingsreserves

Reserve streekontwikkeling/Landschapsprojecten	
Doel	Bekostiging van plannen in het buitengebied.
Toelichting mutaties	Reserve wordt afgesloten (geen saldo).

Reserve gemeentelijke monumenten	
Doel	Voorheen was het een voorziening, maar omdat er geen meerjarig onderhoudsplan aan ten grondslag ligt is het een reserve. Deze reserve is bedoeld voor mogelijke aanvragen.
Toelichting mutaties	De onttrekkingen zijn op basis van de aanvragen van de instandhoudingssubsidie gemeentelijke monumenten. Er zijn geen mutaties opgenomen.

Reserve Bibliotheek rijkssubsidie	
Doel	Deze reserve is gevormd bij jaarrekening 2021 ten behoeve van toekomstige exploitatietekorten tot 2030.
Toelichting mutaties	Er zijn geen mutaties opgenomen.

Reserve dorpshuis Heeze	
Doel	Deze reserve dient ter dekking voor de realisatie van een nieuw dorpshuis te Heeze.
Toelichting mutaties	Er zijn geen mutaties opgenomen.

Reserve BUIG	
Doel	Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Deze reserve is bedoeld om toekomstige tegenvallers bij de BUIG te dekken.
Toelichting mutaties	Er zijn geen mutaties opgenomen.

Reserve renovatie hockeyveld	
Doel	Er wordt normaliter € 48.000 gestort in de voorziening renovatie hockeyvelden. Deze voorziening is volledig vrijgevallen in 2023. De voorziening wordt weer bijgevuld wanneer het onderhoudsplan is geactualiseerd. Doordat er wel kosten worden verwacht voor toekomstige renovatiekosten is deze reserve gevormd.
Toelichting mutaties	Er zijn geen mutaties opgenomen.

Reserve Strategische grondaankopen	
Doel	Het creëren van financiële ruimte om tijdig en strategische gronden te verwerven die van belang zijn voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
Toelichting mutaties	In de Bestuursrapportage 2026 is € 609.000 toevoeging aan de reserve opgenomen, verwerkt in het beginsaldo 2027.

Reserve Totaaloplossing verkeersproblematiek	
Doel	Oplossen verkeersproblematiek in de kernen.
Toelichting mutaties	Er wordt jaarlijks € 75.000 onttrokken voor verkeersonderzoeken e.d. Daarnaast is € 400.000 onttrekking opgenomen in de Bestuursrapportage 2026, verwerkt in het beginsaldo 2027.

Reserve Implementatie Omgevingswet	
Doel	De reserve is bedoeld om de komende jaren de invoeren van de omgevingswet te verrichten op basis van een plan van aanpak en het mandaat wordt neergelegd bij het college.
Toelichting mutaties	In 2027 wordt € 3.000 onttrokken.

Reserve Buitenjan	
Doel	Een taakmutatie voor opvang asielzoekers is eerder ontvangen die we willen inzetten voor de bijdrage aan Buitenjan in 2025 en 2026.
Toelichting mutaties	In de Bestuursrapportage 2026 is € 10.000 onttrekking opgenomen, verwerkt in het beginsaldo 2027. Reserve wordt afgesloten, omdat de gemeentelijke bijdrage aan gemeente Veldhoven voor de opvang Buitenjan is beëindigd.

Reserve Bijdrage randweg A2	
Doel	De reserve is bedoeld voor het pakket korte termijn maatregelen A2 Randweg Eindhoven en richt zich op de vraagzijde van de mobiliteit (zoals mijden, spreiden en duurzaam rijden in de werkgeversbenadering). Daarnaast richt het zich op de maatregelen die zijn gericht op de aanbodzijde (zoals aanleg van fietsroutes, hubs en inframaatregelen voor het verbeteren van de doorstroming). Het mandaat wordt neergelegd bij het college.
Toelichting mutaties	In de Bestuursrapportage 2026 is € 400.000 overgeheveld vanuit de reserve totaaloplossing verkeersproblematiek. Daarnaast € 1.484.000 onttrokken aan de reserve voor de bijdrages aan van Korte termijn Maatregelen (KTM 1 en 2). Beide mutaties zijn verwerkt in het beginsaldo 2027.

Reserve Hervormingsagenda	
Doel	Voorkomen dat jeugdigen jeugdzorg nodig hebben door te bouwen aan een pedagogische basis (preventief jeugdbeleid) en voor de meest kwetsbare jeugdigen passende zorg beschikbaar te hebben o.a. door het versterken van de lokale teams en de inkoop van specialistische jeugdzorg.
Toelichting mutaties	Er zijn geen mutaties opgenomen.

Reserve klein materieel openbare werken	
Doel	Via de exploitatiebegroting wordt jaarlijks op basis van het vervangingsschema een bedrag aan deze reserve toegevoegd. Volgens de verordening worden activa van minder dan € 10.000 niet geactiveerd. Uitgaven betreffende de vervanging van materieel van openbare werken beneden dit bedrag worden gedekt uit deze reserve.
Toelichting mutaties	De stortingen en onttrekkingen worden volgens een vervangingsschema uitgevoerd. In 2027 tot en met 2030 wordt €65.000 gestort. In 2027 wordt € 96.000, - onttrokken. Conform het investeringsplan bestaan de onttrekkingen uit aanschaf in materialen van minder dan €10.000. Jaarlijks worden de investeringen van meer dan €10.000 onttrokken en gestort in een nieuw dekkingsreserve (zie dekkingsreserve diverse klein materieel openbare werken).

Reserve Huisvesting statushouders	
Doel	Inzetten voor de bekostiging van toekomstige huisvestingskosten van statushouders.
Toelichting mutaties	Er zijn geen mutaties opgenomen.

Reserve Versterken Uitvoeringskracht	
Doel	Het versterken van de organisatorische basis, het verminderen van werkdruk en het borgen van kwaliteit en continuïteit in de uitvoering.
Toelichting mutaties	De in de bestemmingsreserve *Versterken uitvoeringskracht* gereserveerde middelen worden in 2027 ingezet ter dekking van de resterende projectkosten. De onttrekking sluit aan bij de verwachte uitvoering van de werkzaamheden in 2027 en betreft een incidentele mutatie van de reserve.

Dekkingsreserves

Dekkingsreserves	(geldt voor alle dekkingsreserves)
Doel	Deze reserves zijn ingesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Toelichting mutaties	De jaarlijkse afschrijvingen worden uit deze reserves onttrokken.

Overzicht en toelichting voorzieningen

Tabel 11.6 Voorzieningen

Tabel 11.6 Voorzieningen

Bedragen x €1000

Omschrijving	31/12/2026	dotaties 2027	onttrekkingen 2027	31/12/2027	dotaties 2028	onttrekkingen 2028	31/12/2028	dotaties 2029	onttrekkingen 2029	31/12/2029	dotaties 2030	onttrekkingen 2030	31/12/2030
Riolering	3.671	1.091	1.511	3.251	756	3.588	419	1.308	1.468	259	1.464	1.498	225
Onderhoud wegen	100	1.050	1.129	21	1.050	1.046	25	1.050	912	163	1.050	898	315
Onderhoud bruggen	144	45	47	142	45	41	146	45	41	150	45	41	154
Gemeentelijke accommodaties	838	219	19	1.038	219	295	962	219	228	953	219	996	176
Bovenwettelijk verlof	213	41	0	254	41	0	295	41	0	336	41	0	377
RVU	47	0	47	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wachtgeld wethouders	108	0	88	20	0	19	0	0	0	0	0	0	0
Pensioen wethouders	2.368	0	101	2.267	0	101	2.166	0	103	2.063	0	103	1.960
Afval	118	0	0	118	0	0	118	0	0	118	0	0	118
Overige voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	**7.607**	**2.446**	**2.942**	**7.111**	**2.111**	**5.090**	**4.131**	**2.663**	**2.752**	**4.042**	**2.819**	**3.536**	**3.325**

Nadere toelichting op de voorzieningen

Voorziening riolering

Doel	In de raadsvergadering van 6-2-2023 is het Plan Stedelijk Water 2023-2027(PSW) vastgesteld. Dit plan anticipeert op de veranderende weersextremen en zorgt daarnaast ervoor dat de basis op orde blijft; klimaatadaptief en robuust. In dit plan wordt invulling gegeven aan de verplichting om vanuit de Wet Milieubeheer (artikel 4.22) om riool- en watertaken vast te leggen. Door middel van rioolheffing wordt de voorziening op peil gehouden om jaarlijks de investeringen te kunnen financieren. Voor toekomstige investeringen wordt tijdig begonnen met het verhogen van tarieven.
Toelichting mutaties	De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het Plan Stedelijk Water 2023-2027.

Voorziening onderhoud wegen

Doel	De voorziening dient om de kosten van het onderhoud van wegen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en beleidsplan wegen 2027-2031. Dit is vastgesteld door het college op 13 december 2021.
Toelichting mutaties	Dotaties en onttrekkingen volgens het Beleids- en Beheerplan Wegen 2027-2031.

Voorziening onderhoud bruggen	
Doel	De voorziening dient om de kosten van het onderhoud van bruggen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en Beleidsplan Civiele Kunstwerken 2023-2027.
Toelichting mutaties	Dotaties en onttrekkingen volgens het Beleids- en Beheerplan Civiele Kunstwerken 2023-2027.

Voorziening Gemeentelijke accommodaties	
Doel	De voorziening dient om de kosten van het groot onderhoud van de gemeentelijke accommodaties te egaliseren. De jaarlijkse dotaties en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in de Meerjarige Beleids- en Beheerplan Gemeentelijke Gebouwen 2026-2031.
Toelichting mutaties	Dotaties en onttrekkingen vinden plaats op basis van het beleids- en Beheerplan Gemeentelijke gebouwen 2026-2031.

Voorziening bovenwettelijk verlof	
Doel	De voorziening bovenwettelijk verlof dient ter dekking van de financiële verplichtingen die samenhangen met opgebouwde bovenwettelijke verlofaanspraken van medewerkers.
Toelichting mutaties	Er zijn geen onttrekkingen geraamd, omdat de opname van bovenwettelijk verlof afhankelijk is van individuele keuzes van medewerkers.

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)	
Doel	De voorziening RVU dient ter dekking van de toekomstige uitkeringsverplichtingen die voortvloeien uit met medewerkers gesloten vaststellingsovereenkomsten in het kader van de Regeling Vervroegd Uittreden (RVU).
Toelichting mutaties	De onttrekkingen betreffen de uitkeringen aan medewerkers die deelnemen aan de RVU-regeling op basis van afgesloten vaststellingsovereenkomsten.

Voorziening uittredingsvergoeding vanuit de appa-regeling	
Doel	De voorziening uittredingsvergoeding Appa dient ter dekking van de toekomstige uitkeringsverplichtingen aan voormalige bestuurders op grond van de Algemene pensioen- en politieke ambtsdragerswet (Appa).
Toelichting mutaties	Bij de bepaling van de voorziening is rekening gehouden met de huidige bekende verplichtingen. Uitgangspunt is dat gedurende de wettelijk toepasselijke periode uittredingsvergoedingen worden uitgekeerd.

Voorziening pensioen wethouders	
Doel	De voorziening Appa-pensioenen dient ter dekking van toekomstige pensioenverplichtingen van (voormalige) bestuurders voor zover deze niet volledig extern zijn verzekerd.
Toelichting mutaties	De geraamde onttrekking betreft de verwachte pensioenuitkeringen aan (voormalige) bestuurders op grond van de Appa-regeling.

Voorziening afval	
Doel	Bij de jaarrekening 2022 is deze voorziening gevormd uit overschotten van de afvalstoffenheffing. De voorziening wordt, naast de opbrengsten van de afvalstoffenheffing ingezet ter dekking van de kosten van de inzameling en verwerking en afval.
Toelichting mutaties	Omdat we bij afvalstoffenheffing uitgaan van 100% kostendekkende tarieven zijn vooralsnog geen onttrekkingen en dotaties geraamd.

Overige voorzieningen	
Doel	De voorziening is gevormd om het risico van een negatieve beschikking door de Belastingdienst van de btw-teruggave 2025 voor de kosten van de maaltijdenverstrekking voor de opvang van asielzoekers in de jaarrekening mee te nemen.
Toelichting mutaties	Nu de claim over 2024 is afgewikkeld en de beoordeling over 2025 naar verwachting in 2026 wordt afgerond, wordt de betreffende voorziening in de jaarrekening 2026 afgesloten. De financiële gevolgen hiervan worden verwerkt in de jaarrekening 2026.

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

In de meerjarige balansprognose zijn de volgende ontwikkelingen verwerkt:

- Afschrijvingen op activa;
- Mutaties op activa vanwege nieuwe investeringen;
- Mutaties op reserves en voorzieningen;
- Mutaties verband houdend met de grondexploitatie;
- Aflossing op vaste geldleningen;
- Saldo jaarrekening 2025

Er is gekozen om de begrotingscijfers uit 2026 op te nemen. Deze kan enigszins afwijken van de actuele stand over 2026 ten tijde van het opstellen van de begroting.

Tabel 11.7 Geprognosticeerde balans

Bedragen x €1000

Activa	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	2	423	2.152	3.884	3.741	3.599
Materiële vaste activa	39.581	50.478	51.149	57.078	59.759	63.197
Financiële vaste activa	9.334	8.817	5.319	5.319	5.319	5.319
Totaal vaste activa	48.917	59.718	58.620	66.281	68.819	72.115
Vlottende activa						
Voorraden	-11					
Uitzettingen (met een rentetypische looptijd korter dan één jaar)	10.113	9.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Liquide middelen	104	100	100	100	100	100
Overlopende activa	4.721	3.000	4.500	4.500	4.500	4.500
Totaal vlottende activa	14.927	12.100	14.600	14.600	14.600	14.600
Totaal activa	**63.844**	**71.818**	**73.220**	**80.881**	**83.419**	**86.715**

Passiva	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Vaste passiva						
Eigen vermogen	16.353	13.386	13.234	13.093	12.710	12.360
Voorzieningen	8.357	5.534	7.111	4.131	4.042	3.325
Vaste schulden (met een rentetypische looptijd langer dan één jaar)	28.912	36.089	43.502	48.692	48.835	49.872
Totaal vaste passiva	53.622	55.009	63.847	65.917	65.588	65.557
Vlottende passiva						
Vlottende schulden (met een rentetypische looptijd korter dan één jaar)	3.317	11.809	2.374	7.964	10.831	14.157
Overlopende passiva	6.905	5.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Totaal vlottende passiva	10.222	16.809	9.374	14.964	17.831	21.157
Totaal passiva	**63.844**	**71.818**	**73.220**	**80.881**	**83.419**	**86.715**

Bijlagen

Onderliggende cijfers financiële kengetallen

Tabel 12.0 Onderliggende cijfers financiële kengetallen

De ***netto schuldquote*** is een financieel kengetal dat laat zien hoe hoog de schuldenlast van een gemeente is ten opzichte van haar eigen middelen (totale baten). De netto schuldenquote binnen onze gemeente stijgt van 69% in 2027 naar 107% in 2030. Dit betekent dat de schulden van de gemeente sterker groeien dan de jaarlijkse inkomsten. De stijging hangt samen met de omvangrijke investeringen die de komende jaren worden uitgevoerd. Hoewel deze investeringen bijdragen aan de kwaliteit van voorzieningen en de leefomgeving, neemt hierdoor de financiële druk toe. Een hogere schuldenlast leidt tot hogere rentekosten en beperkt de financiële ruimte om toekomstige tegenvallers op te vangen.

De ***solvabiliteitsratio*** geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (ander gezegd: het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo. Als minimumwaarde wordt een percentage van 20% als kritieke signaleringswaarde. Onze gemeente over minder financiële buffers om risico's en tegenvallers op te vangen. We zien een daling van 18% in 2027 naar 14% in 2030. Tegelijkertijd hoeft een lagere solvabiliteit niet direct problematisch te zijn, mits onze schuldenlast beheersbaar blijft en voldoende financiële ruimte aanwezig is om de gemeentelijke taken en investeringen te kunnen uitvoeren.

De ***ratio*** van onze ***grondexploitaties*** bedraagt 0% voor de periode 2027 - 2030. Dit betekent dat onze gemeente geen financiële risico's loopt vanuit actieve grondexploitaties. Er zijn geen lopende grondprojecten waarbij de gemeente als grondontwikkelaar optreedt. Hierdoor zijn er geen risico's op verliezen als gevolg van tegenvallende grondverkopen, stijgende kosten of veranderende marktomstandigheden.

De ***structurele exploitatieruimte*** binnen onze gemeente daalt van +1% (in 2027) naar -1% (vanaf 2029). Dit betekent dat de gemeente van een beperkte financiële ruimte naar een beperkt structureel tekort beweegt (vanaf 2029). De structurele uitgaven groeien sneller dan de structurele inkomsten. Hierdoor neemt de financiële flexibiliteit af en wordt het lastiger om nieuwe beleidswensen te realiseren zonder aanvullende inkomsten of bezuinigingen. Om de begroting op langere termijn gezond te houden, blijft aandacht nodig voor een duurzaam evenwicht tussen structurele baten en lasten.

Met een **belastingcapaciteit** van 107% voor de periode 2027 – 2030 ligt het niveau van onze OZB-opbrengsten boven het landelijk gemiddelde. Dit geeft aan dat de gemeente haar belastingcapaciteit al relatief sterk benut. Bij toekomstige financiële uitdagingen kan daardoor de afweging tussen lastenverhoging en andere maatregelen nadrukkelijker in beeld komen.

Samenvattend:

De financiële kengetallen van onze gemeente wijzen op een verslechtering van de financiële positie in de periode 2027 - 2030. De gemeente krijgt te maken met hogere schulden, een afnemende financiële buffer en een beperkt structureel tekort. De gemeente staat m.a.w. voor financiële uitdagingen, maar de situatie is beheersbaar. Door tijdig keuzes te maken en zorgvuldig om te gaan met uitgaven en investeringen, kan de gemeente bouwen aan een financieel gezonde toekomst. Zo blijft er ruimte om te investeren in voorzieningen en dienstverlening voor inwoners, terwijl de financiële risico's zoveel mogelijk worden beperkt.

1a Netto schuldquote	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. Vaste schulden	43.502	48.692	48.835	49.872
B. Netto vlottende schuld	2.374	7.964	10.831	14.157
C. Overlopende passiva	7.000	7.000	7.000	7.000
D. Financiële activa	0	0	0	0
E. Uitzettingen < 1 jaar	10.000	10.000	10.000	10.000
F. Liquide middelen	100	100	100	100
G. Overlopende activa	4.500	4.500	4.500	4.500
H. Totale baten	55.336	53.681	53.342	52.781
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%)	**69%**	**91%**	**98%**	**107%**

1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. Vaste schulden	43.502	48.692	48.835	49.872
B. Netto vlottende schuld	2.374	7.964	10.831	14.157
C. Overlopende passiva	7.000	7.000	7.000	7.000
D. Financiële activa	3.278	3.278	3.278	3.278
E. Uitzettingen < 1 jaar	10.000	10.000	10.000	10.000
F. Liquide middelen	100	100	100	100
G. Overlopende activa	4.500	4.500	4.500	4.500
H. Totale baten	55.336	53.681	53.342	52.781
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%)	**63%**	**85%**	**91%**	**101%**

2. Solvabiliteitsratio	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. Eigen vermogen	13.234	13.093	12.710	12.360
B. Balanstotaal	73.220	80.881	83.419	86.715
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**18%**	**16%**	**15%**	**14%**

3. Grondexploitatie	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. Bouwgronden in exploitatie	0	0	0	0
B. Totale baten	55.336	53.681	53.342	52.781
Grondexploitatie (A/C) x 100%	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**

4. Structurele exploitatieruimte	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. Totale structurele lasten	52.106	53.309	54.200	53.972
B. Totale structurele baten	52.414	53.186	53.449	53.085
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	-	-
D. Totale structurele onttrekkingen uit de reserves	253	262	361	342
E. Totaal baten	55.336	53.681	53.342	52.781
Structurele exploitatieruimte (((B-A)+D-C)/E x 100%	**1%**	**0%**	**-1%**	**-1%**

5. Belastingcapaciteit	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	514	525	536	547
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	400	408	417	426
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	274	280	286	292
D. Eventuele heffingskorting	-	-	-	-
E. Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)	1.188	1.213	1.238	1.264
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	1.112	1.135	1.159	1.183
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	**107%**	**107%**	**107%**	**107%**

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Vanaf het begrotingsjaar 2019 lichten gemeenten de effecten van beleid toe door een vaste set beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en de jaarrekening. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl, onder het dashboard "Besluit Begroting en Verantwoording". Dit geldt niet voor de beleidsindicatoren op het gebied van bedrijfsvoering. Hiervoor is geen landelijke gegevensbron beschikbaar. Deze indicatoren zijn gebaseerd op eigen gemeentelijke informatie. In deze bijlage worden de beleidsindicatoren gepresenteerd.

Tabel 13.0 Beleidsindicatoren

Omschrijving beleidsindicator	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting		
		2025	2026	2027	
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	5,6	5,7	6,5	10,2(2025)
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	5,0	5,9	5,6	10(2025)
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	564	556	477	844(2025)
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	28,11%	11,08%	0,057	16,1%(2025)
Overhead	% van totale lasten	18%	17%	0,15	11,5%(2025)
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	6	n.n.b.	n.n.b.	9(2025)
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2,3	n.n.b.	n.n.b.	2.1(2025)
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,4	n.n.b.	n.n.b.	4,3(2025)
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	13	n.n.b.	n.n.b.	11,9(2025)
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	5,8	n.n.b.	n.n.b.	8,5(2025)
Functiemenging	%	48,60%	49,60%	n.n.b.	54,6% (2025)
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	183,9	232,6	n.n.b.	262(2025)
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2,9	2	n.n.b.	7,4(2025)
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	22	6	n.n.b.	27,6(2025)
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,90%	1,30%	n.n.b.	2%(2025)
Niet-sporters	%	38,30%	n.n.b.	n.n.b.	31%(2025)
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	555	600	n.n.b.	643(2025)
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21-jarigen	1%	n.n.b.	n.n.b.	1%(2025)
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3%	n.n.b.	n.n.b.	5,7%(2025)
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	73,40%	n.n.b.	n.n.b.	73,20%(2025)
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22-jarigen	7,3%	n.n.b.	n.n.b.	8,8%(2025)
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	91	n.n.b.	n.n.b.	235(2025)
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	130	n.n.b.	n.n.b.	217,8(2025)
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	13,00%	n.n.b.	n.n.b.	10,8%(2025)
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	6,00%	n.n.b.	n.n.b.	0,8%(2025)
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,20%	n.n.b.	n.n.b.	0,90%(2025)
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	850	n.n.b.	n.n.b.	720(2025)
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	50	n.n.b.	n.n.b.	179(2025)
Hernieuwbare elektriciteit	%	2,70%	n.n.b.	n.n.b.	22,7%(2025)

Omschrijving beleidsindicator	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting		
		2025	2026	2027	
Gemiddelde WOZ-waarde	In duizenden Euro's	503	563	n.n.b.	398(2025)
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2,00%	n.n.b.	n.n.b.	0,9%(2025)
Demografische druk	%	83,50%	n.n.b.	n.n.b.	70,7%(2025)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	996	n.n.b.	n.n.b.	964
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	1.144	n.n.b.	n.n.b.	1.053

** De functiemenging index weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.*

Specificatie baten en lasten per taakveld 2027-2030

Specificatie baten en lasten per taakveld 2027-2030

Met de herziening van de BBV zijn er nieuwe taakvelden ingesteld om gemeenten onderling beter te kunnen vergelijken. De programma-indeling is daarvoor minder goed geschikt omdat iedere gemeente vrij is in de keuze en benaming van programma's. Daarom maakt een uniform overzicht van lasten en baten per taakveld onderdeel uit van de gemeentelijke begroting.

Tabel 14.0 Baten en lasten per taakveld BBV

Bedragen x € 1.000

Taakveld BBV		Totaal			1. Dienstverlening en Bestuur		2. Wonen, Bedrijven en Recreëren		3. Samen leven en Participeren	
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0 - Bestuur en ondersteuning		**11.810**	**-39.848**	**-28.038**	**11.676**	**-39.640**	**134**	**-126**	**0**	**-82**
0.1	Bestuur	1.919	0	1.919	1.919	0	0	0	0	0
0.2	Burgerzaken	1.150	-466	684	1.150	-466	0	0	0	0
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	134	0	134	0	0	134	0	0	0
0.4	Overhead	8.274	-9	8.265	8.274	-9	0	0	0	0
0.5	Treasury	20	-76	-56	20	-76	0	0	0	0
0.61	OZB woningen	29	-3.984	-3.955	29	-3.984	0	0	0	0
0.62	OZB niet-woningen	0	-1.732	-1.732	0	-1.732	0	0	0	0
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen overig	0	-12	-12	0	-12	0	0	0	0
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-33.028	-33.028	0	-33.028	0	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	75	0	75	75	0	0	0	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	47	0	47	47	0	0	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	161	-540	-379	161	-332	0	-126	0	-82
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 - Veiligheid		**2.437**	**-461**	**1.976**	**2.437**	**-461**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.618	-185	1.433	1.618	-185	0	0	0	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	819	-276	543	819	-276	0	0	0	0
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat		**3.234**	**-97**	**3.138**	**0**	**0**	**3.234**	**-97**	**0**	**0**
2.1	Verkeer en vervoer	3.218	-97	3.122	0	0	3.218	-97	0	0
2.2	Parkeren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4	Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	16	0	16	0	0	16	0	0	0
3 - Economie		**664**	**-503**	**161**	**0**	**0**	**664**	**-503**	**0**	**0**
3.1	Economische ontwikkeling	152	0	152	0	0	152	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	187	-36	151	0	0	187	-36	0	0
3.4	Economische promotie	324	-467	-143	0	0	324	-467	0	0
4 - Onderwijs		**1.785**	**-343**	**1.442**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.785**	**-343**

Taakveld BBV		Totaal			1. Dienstverlening en Bestuur		2. Wonen, Bedrijven en Recreëren		3. Samen leven en Participeren	
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	834	-103	731	0	0	0	0	834	-103
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	951	-240	711	0	0	0	0	951	-240
5 - Sport, cultuur en recreatie		**3.782**	**-199**	**3.583**	**0**	**0**	**1.491**	**-22**	**2.291**	**-177**
5.1	Sportbeleid en activering	62	0	62	0	0	0	0	62	0
5.2	Sportaccommodaties	1.308	-142	1.166	0	0	0	0	1.308	-142
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	184	0	184	0	0	0	0	184	0
5.4	Musea	89	0	89	0	0	0	0	89	0
5.5	Cultureel erfgoed	163	-35	128	0	0	0	0	163	-35
5.6	Media	485	0	485	0	0	0	0	485	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.491	-22	1.468	0	0	1.491	-22	0	0
6 - Sociaal Domein		**21.514**	**-7.297**	**14.217**	**0**	**0**	**0**	**0**	**21.514**	**-7.297**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.282	-4.586	696	0	0	0	0	5.282	-4.586
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	1.060	-36	1.024	0	0	0	0	1.060	-36
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	1.878	0	1.878	0	0	0	0	1.878	0
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	4.139	-2.623	1.516	0	0	0	0	4.139	-2.623
6.4	WSW en beschut werk	1.100	0	1.100	0	0	0	0	1.100	0
6.5	Arbeidsparticipatie	331	0	331	0	0	0	0	331	0
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	622	-3	619	0	0	0	0	622	-3
6.711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.712	Begeleiding (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.713	Dagbesteding (Wmo)	456	0	456	0	0	0	0	456	0
6.714	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	17	-49	-32	0	0	0	0	17	-49
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	251	0	251	0	0	0	0	251	0
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	1.826	0	1.826	0	0	0	0	1.826	0
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	418	0	418	0	0	0	0	418	0
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	676	0	676	0	0	0	0	676	0
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	129	0	129	0	0	0	0	129	0
6.791	PGB Wmo	2.731	0	2.731	0	0	0	0	2.731	0
6.792	PGB Jeugd	226	0	226	0	0	0	0	226	0
6.811	Beschermd wonen (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.821	Jeugdbescherming	109	0	109	0	0	0	0	109	0
6.822	Jeugdreclassering	33	0	33	0	0	0	0	33	0
6.91	Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	232	0	232	0	0	0	0	232	0
7 - Volksgezondheid en milieu		**6.022**	**-5.304**	**717**	**4**	**-2**	**5.084**	**-5.303**	**933**	**0**
7.1	Volksgezondheid	933	0	933	0	0	0	0	933	0
7.2	Riolering	2.123	-2.834	-711	0	0	2.123	-2.834	0	0

Taakveld BBV		Totaal			1. Dienstverlening en Bestuur		2. Wonen, Bedrijven en Recreëren		3. Samen leven en Participeren	
7.3	Afval	1.859	-2.381	-521	0	0	1.859	-2.381	0	0
7.4	Milieubeheer	1.102	-88	1.014	0	0	1.102	-88	0	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	4	-2	2	4	-2	0	0	0	0
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		**4.316**	**-1824**	**2.492**	**0**	**0**	**4.316**	**-1.824**	**0**	**0**
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.220	-344	875	0	0	1.220	-344	0	0
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	34	-35	-2	0	0	34	-35	0	0
8.3	Wonen en bouwen	3.062	-1.444	1.618	0	0	3.062	-1.444	0	0
Totaal		**55.564**	**-55.876**	**-313**	**14.117**	**-40.103**	**14.923**	**-7.875**	**26.524**	**-7.899**